

23103

T.C.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**GEDİKPAŞA BÖLGESİ, ÇILAVCI SOKAĞINDAKİ
MİMARİ BİÇİMLENMENİN ARAŞTIRILMASI
VE ÇAĞDAŞ YAŞAMA UYARLANMASI
ÜZERİNE BİR İNCELEME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİMAR N. MÜGE İNAL

TEZ YÖNETİCİSİ

Yrd. Doç.Dr. FÜSUN ALİOĞLU

İSTANBUL, 1992

**Y.Ü. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

İ Ç İ N D E K İ L E R

ÖNSÖZ

ÖZET

ZUSAMMENFASSUNG

I. GİRİŞ.....1

II. TARİHİ YARIMADA'NIN FİZİKİ VE TARİHİ VERİLERİ

II.1. COĞRAFYASI

II.1.I. YERİ, KONUMU.....2

II.1.II. YÜZEY ŞEKİLLERİ.....2

II.1.III. İKLİMİ.....6

II.1.IV. DEMOGRAFİK YAPISI.....6

II.1.V. ULAŞIMI.....7

II.2. TARİHSEL GELİŞİMİ

II.2.I. BİZANS DÖNEMİ ÖNCESİ.....8

II.2.II. BİZANS DÖNEMİ.....9

II.2.III. OSMANLI DÖNEMİ.....11

II.2.IV. CUMHURİYET DÖNEMİ.....20

III. ARAŞTIRMA BÖLGESİNİN SEÇİMİ VE ÖZELLİKLERİ

III.1. SEÇİM NEDENLERİ, SINIRLARININ SAPTANMASI....21

III.2. GEDİKPAŞA'NIN TARİHİ YARIMADA İÇİNDEKİ
YERİ.....23

IV. ARAŞTIRMA BÖLGESİNİN OLUŞUMU ETKİLEYEN FAKTÖRLER

IV.I. TOPOĞRAFYA.....23

IV.2. YÖN, MANZARA.....23

V. MEVCUT DURUMUN İRDELENMESİ

V.1. KAT ADETLERİ ANALİZİ.....24

V.2. STRÜKTÜR ANALİZİ.....28

V.3. FONKSİYON ANALİZİ.....30

V.4. YOL DURUMU ANALİZİ.....32

V.5. KORUNMASI GEREKLİ DEĞERLER ANALİZİ.....32

V.5.I. ANITSAL YAPILAR 34

V.5.II.SİVİL YAPILAR.....42

V.6. KORUNMASI GEREKLİ YAPILARDA YAPISAL
VE BÜNYESEL DURUM ANALİZİ.....47

V.7. DEĞERLENDİRME.....47

VI. KONUTLARIN BİÇİMLENME ÖZELLİKLERİ VE ÖGELERİ

VI.1. PLANİMETRİK TİPOLOJİ.....51

VI.2. CEPHE OLUŞUMU, DOLULUK - BOŞLUK ORANLARI.....54

VI.3. ÇIKMALAR.....57

VI.4. ÇIKMA DESTEK TİPLERİ.....61

VI.5. GİRİŞ KAPILARI.....61

VI.6. PENCERELER.....77

VI.7. PENCERE PARMAKLIKLARI.....90

VI.8. BALKON KORKULUKLARI.....90

VII. KORUMA YAKLAŞIMI VE ÖNERİLER

VII.1. MEVCUT DURUM

VII.1.I. BÖLGESEL ÖLÇEKTE.....102

VII.1.II. TEK YAPI ÖLÇEĞİNDE.....102

VII.2. KORUMA ÖNERİLERİ

VII.2.I. BÖLGESEL ÖLÇEKTE.....103

VII.2.II. TEK YAPI ÖLÇEĞİNDE.....111

VIII. SONUÇ.....132

DİPNOTLAR

BİBLİYOGRAFYA

ÖZGEÇMİŞ

ÖNSÖZ

Medeniyetin beşiği olarak kabul edilen Anadolu ile batı devletleri arasında yüzyıllarca köprü görevi gören İstanbul; gerek konumu, gerekse demografik yapılaşmasıyla birçok inceleme ve araştırmanın odak noktası olmuştur. Tüm bu özellikleri ve stratejisi ile İstanbul'a dünden bugüne oldukça yoğun bir tarihi miras kalmıştır.

Böylesine önem taşıyan bu kent; Cumhuriyet sonrasındaki hızlı gelişme ve sanayileşmeye paralel olarak yeni konut alanları istemiyle, her geçen gün artan bir hızla tahrip edilmeye başlanmıştır.

Belki bu tahribatı durdurmak kolay olmasa da; mevcut kültürümüzü gelecek kuşaklara aktarma görevimiz, bizi birşeyler yapmaya zorlamaktadır.

İşte bu amaçla; İstanbul'un ilk önemli yerleşim alanlarından olan Tarihi Yarımada içinde Gedikpaşa Bölgesi ele alınarak, geleneksel konut mimarisinin, kentsel ve yapısal morfolojisi araştırılıp, tüm bu bilgiler ışığında koruma kararları geliştirilmiştir.

Çalışmamı yöneten Yrd. Doç. Dr. FÜSUN ALİOĞLU'na, tez süresince bana her türlü desteği sağlayan Arş. Gör. UZAY YERGÜN, Arş. Gör. M. ELİF KARSLIGİL ve tüm arkadaşlarıma; ve her an yanımda olan aileme sonsuz teşekkürler...

N. MÜGE INAL

1992

ÖZET

Araştırmanın ilk bölümünde Tarihi Yarımada olarak anılan ve İstanbul tarihinde önemi küçümsenmeyecek bir yere sahip olan bölgenin; konumu, topografik yapısı ve iklimi ele alınarak çalışmaya başlanmıştır. Ayrıca tarihi yarımadanın Antik çağdan günümüze dek olan tarihi gelişimi incelenmiş, özet halinde anlatılmıştır. Bunlara ilave olarak, bu geçen uzun zaman dilimi içerisinde meydana gelen fiziksel olaylar ve bunların bölgeye olan etkisi araştırılmıştır.

İkinci bölümde ise tarihi yarımada içinde mimarinin de incelenmesi amacıyla pilot olarak bir bölge seçilerek araştırılmıştır. Tüm bu araştırma ve analiz çalışmalarından sonra daha özel bir araştırma içerisine girilerek bölge içinde bir sokak örnek olarak alınmış, tüm yapıların plan kesit ve cepheleriyle; rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri çıkarılmıştır.

ZUSAMMENFASSUNG

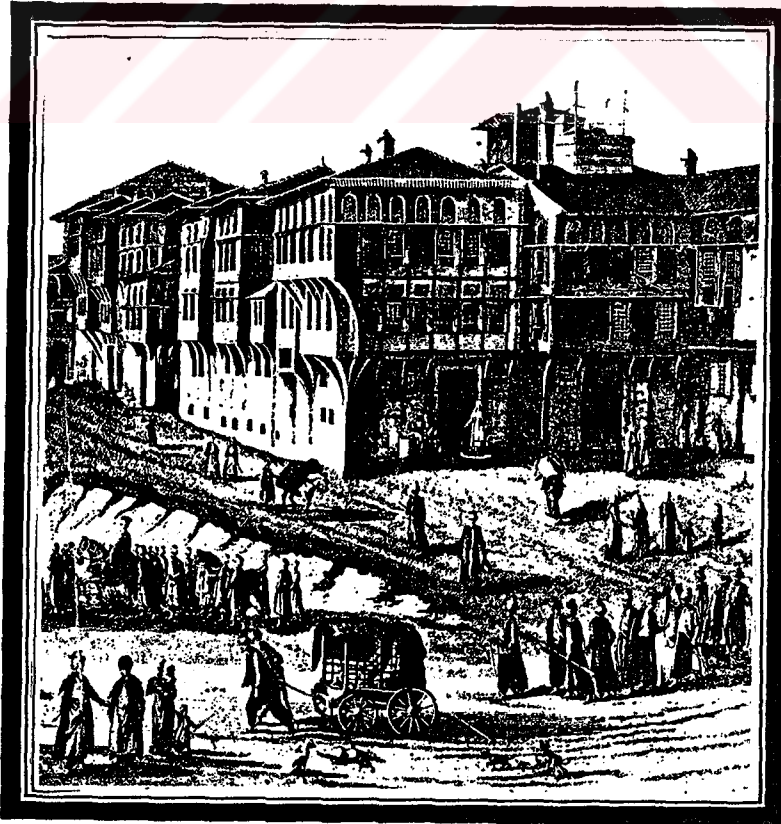
In der ersten Abteilung dieser Diplomarbeit werden die Lage, der topographische Aufbau und das Klima der historischen Halbinsel erzahlt, in der sich der Stadtviertel befindet, wo diese Arbeit durchgeföhrt worden ist. Ausserdem ist die historische Entwicklung der historischen Halbinsel, von der Antike her, untersucht und ganz kurz zusammengefasst worden. Jedoch sind die selben Untersuchungen, die oben erwahnt sind, für das Arbeitsgebiet verwirklicht und die Erdbeben und Braende, die an der physikalischen Entwicklung dieser Stadtviertel grosse Rolle gespielt haben, bearbeitet worden. Die Bauphasen dieses Gebiets sind von seiner Gründung her untersucht und die Bauten, die bis heute geblieben sind, vorgestellt worden.

In der zweiten Abteilung ist ein Gebiet, wo die Architektur untersucht worden ist, in der Halbinsel als ein Beispiel gewahlt war. Danach noch eine Strasse, wo die Ansichten und Grundformen von aller Gebaeduen gezeichnet worden ist, ist als ein Beispiel in diesem Gebiet gewahlt worden.

Am Ende dieser Untersuchung sind Massnahmen zum Schutz dieses Gebiets vorgestellt worden.

I. GİRİŞ

Yüzyıllar boyu çok farklı kültürlerin etkisinde kalmış ve yoğun bir tarihi birikime sahip olan Tarihi Yarımada'nın sağlıklılaştırılması ve mevcut değerlerin gelecek nesillere aktarılması, bu araştırmanın ana amacını oluşturmaktadır. Bu yönde Gedikpaşa Senti pilot bölge seçilerek; geleneksel konut mimarisinin kentsel ve yapısal morfolojisinin incelenmesi hedeflenmiştir. Böylelikle mevcut değerlerin korunması ve yaşatılması için bilimsel içerikli koruma kararları geliştirilecektir.

II. TARİHİ YARIMADA'NIN FİZİKİ VE TARİHİ VERİLERİ

II.1. Coğrafyası

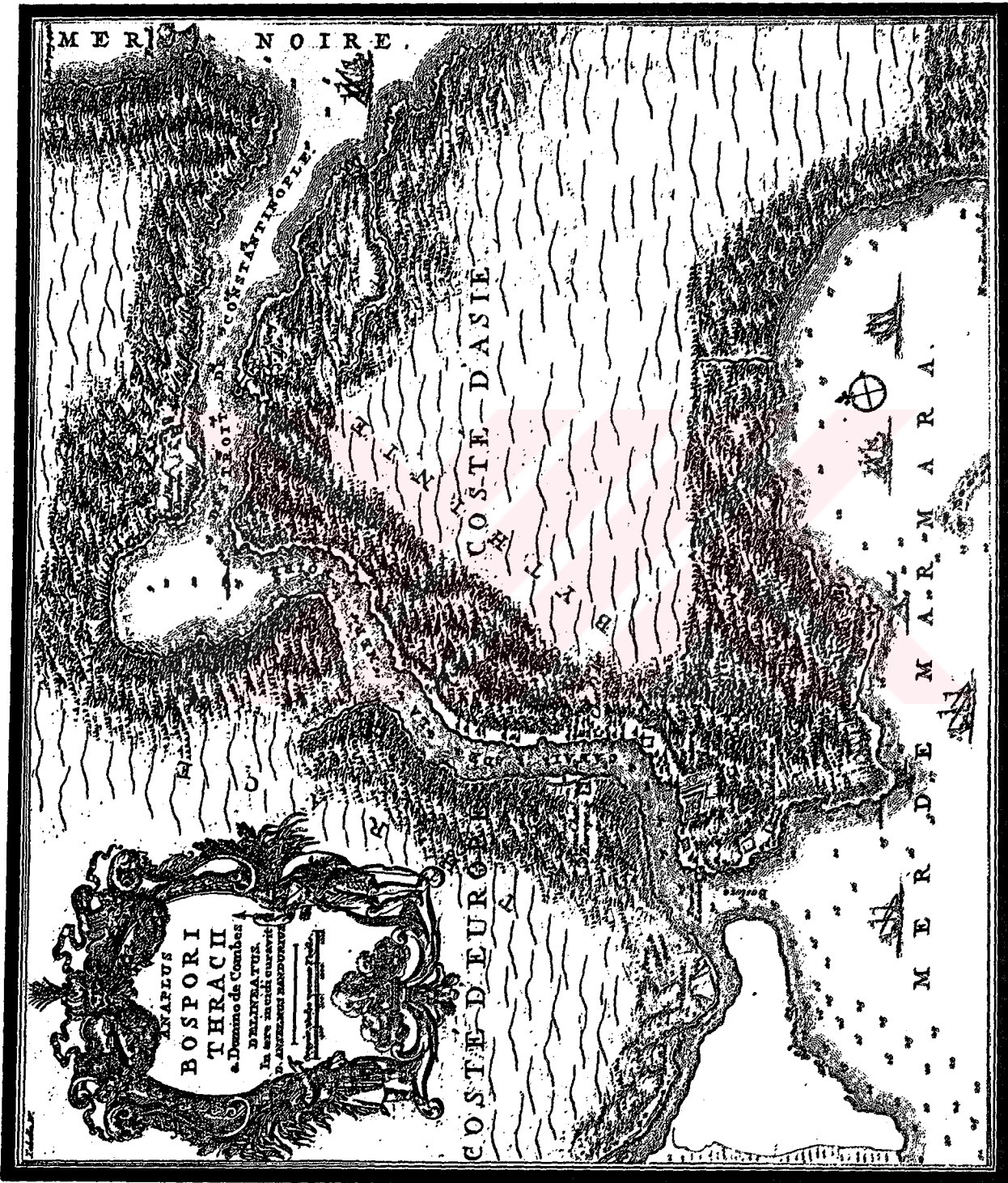
II.1.I. Yeri, konumu

Eski İstanbul, diğer bir deyişle tarihi yarımada; Trakya, yani Avrupa kıtasının Asya kıtasına doğru uzantısının güneydoğu ucunda yer alıp, üçgen biçimli bir yarımada üzerinde bulunur¹. (HARİTA-1) Şehir, M.Ö. VII.yy'da şimdiki Topkapı Sarayı'nın bulunduğu yerden Sarayburnu'na ve oradan da Ahırkapı semtine uzanan yerde kurulmuştur². Güneyde Marmara Denizi, kuzeyde Galata ile şehrin arasına düşen liman, doğuda Asya'yı Avrupa'dan ayıran Karadeniz Boğazı'nın girişi ile çevrilerek Avrupa'nın bitiminde ve Karadeniz'le Akdeniz'in arasında, kuzey yarımkürenin merkez noktasında konumlanmaktadır³. Batısı Trakya, doğusu ise Boğaziçi (Bosphorus Trakhios) ile sınırlanan kara surları; kuzeyde Kağıthane'ye kadar uzanan Haliç (Keras), güneyde ise Marmara Denizi (Propantis) ile belirlenir⁴.

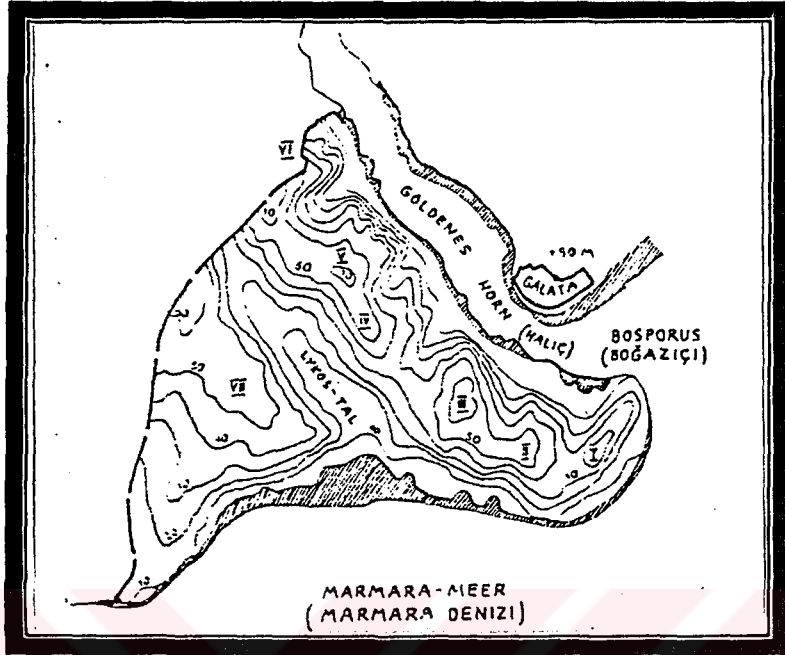
28 01' ve 29 55' doğu boylamlarıyla 41 33' ve 40 28' kuzey enlemleri arasında kalan İstanbul il toprakları toplam 5712 km 'lik bir alan kaplamaktadır. Dar anlamda da Haliç ile Marmara Denizi arasındaki yarımada ve iç taraftan surlar ile çevrilen kısım 17.20km 'dir⁵. Şehrin çevresi, Gyllius'un hesabına göre 13 mil'dir⁶.

II.1.II. Yüzey şekilleri

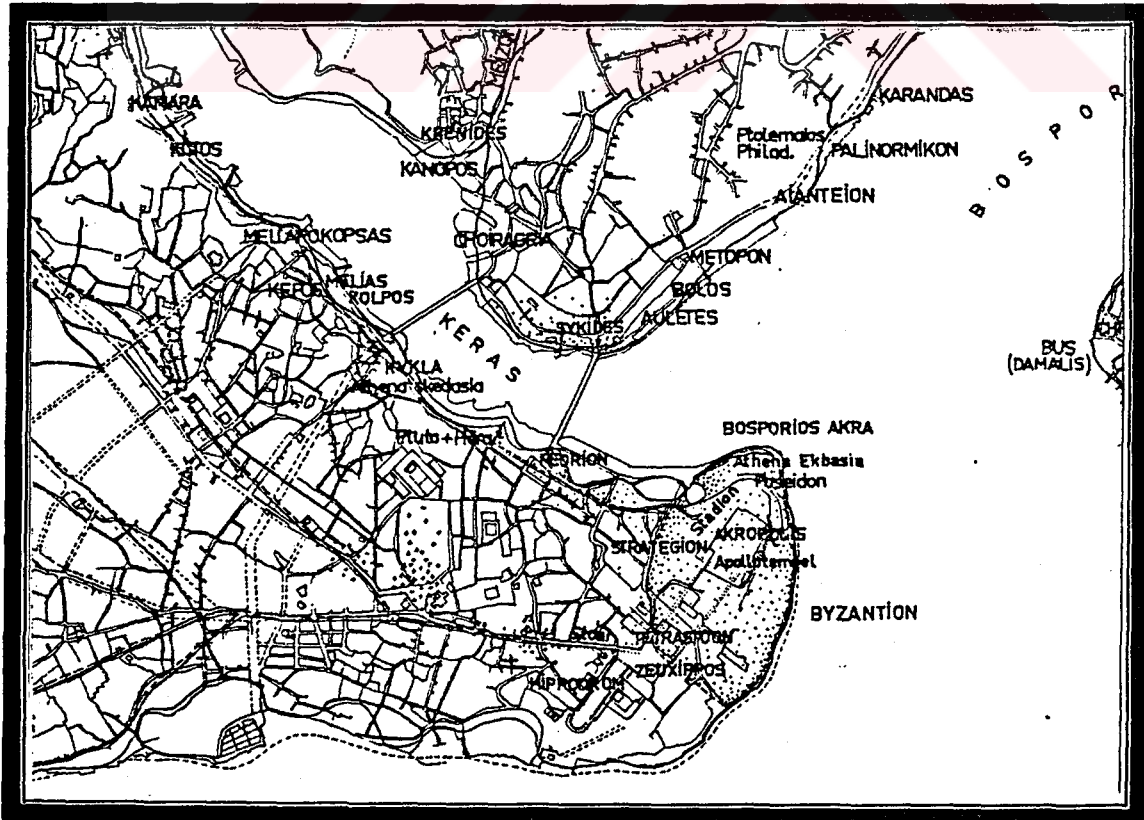
Tarihi yarımadanın topografyasını güney-doğu, kuzey-batı yönlerine doğru iki ana sırt belirler⁷.(HARİTA-2) Bu iki

Harita - 1 : Tarihi Yarımada, (C. Kayra).

Harita - 2 : Tarihi Yarımada'nın Topografik yapısı, (Kleiss).

Harita - 3 : Tarihi Yarımada'da İlk Devir Yerleşme; M.S. 117, (M. Wiener).

ana sırtı birbirinden ayıran bir vadi vardır. Bu vadi, Eyüp sırtları gerisinden başlayarak surların içine girer ve güneydoğu yönünde ilerleyerek Aksaray civarında Marmara Denizi ile birleşerek son bulur⁸.

Kuzey sırtı, yarımada'nın üst sınırını oluşturan Haliç'i takip eder. Bu ana sırttan Haliç yönüne uzanan birçok yan sırtlar, dik yamaçlar oluşturacak şekilde uzanırlar⁹. Kuzey ana sırtı, Sarayburnu-Ahırkapı arasından başlayıp, güneydoğudan kuzeybatıya doğru yükselerek devam eder. Başlangıç noktası Topkapı Sarayı zemininde 45 metre olan sırt yüksekliği, daha sonra 33 metre'ye düşen bir bel ile ana sırttan ayrılır¹⁰. Kuzey sırtı, Beyazıt yönüne doğru uzanır ve 60m'yi bulan geniş bir düzlük şeklinde ikinci bir tepe oluşturur ki, bunun üstünde Bayezid Kulesi ile beraber, İstanbul Üniversitesi'nin merkez binası ve Haliç'e doğru ilerleyen ucunda da, Süleymaniye Camii yükselir. Bundan sonra kuzey sırtı, kuzeybatıya doğru devam edilirse, doğu ucunda Fatih Camii'nin bulunduğu üçüncü bir tepe başlar ki, bununla Beyazıt-Süleymaniye arasında İstanbul'un ikinci önemli beli yer almaktadır¹¹. Bu üçüncü tepeye doğru ilerleyen kuzey ana sırtı, ikinci ve üçüncü tepeler arasında 42 metre'ye kadar düşer. Üçüncü tepeden sonra yükselmesine devam ederek Çarşamba yöresinde 72 metre'ye, daha sonra Edirnekapı surlarında ise 74 metre'ye ulaşır¹².

Şehrin yedi tepesi, bu iki ana sırt üzerinde birbirinden kesin hatlarla ayrılmayan bir şekilde, altısı kuzey ana sırtı, yedincisi de güney ana sırtında olmak üzere yer alırlar¹³.

Bu yedi tepe sırasıyla; üzerlerinde Ayasofya Camii bulunan Akropolis, forum Constantini bulunan Çemberlitaş, Bizans devrinin forum Theodos'u Nymphaeum bulunan bugünkü Beyazıt, yine Bizans devrinde Aya Apostoli Kilisesi'ni barındırmış olan Fatih, Aspas sarnıcı bulunan Sultan Selim, bugünkü

Edirnekapı'nın bulunduğu eski Harisios kapısı ve Lykos vadisinin güney tarafında kalan Ayios Mokios sarnıcının bulunduğu Çukurbostan'dır¹⁴.

II.1.III. İklimi

İstanbul Bölgesi; iklim şartları itibarıyla günü gününe, hatta saati saatine uymayan değişiklikler göstermektedir¹⁵. Böylesine karışık atmosfer olaylarının etkisinde olan şehir; konumu ve sınırları içinde bulunan İstanbul Boğazı nedeniyle, kışları İç Asya ve Doğu Avrupa'da oluşan yüksek basınçla Akdeniz üzerinde oluşan alçak basıncın; yazları ise Batı ve Orta Avrupa'ya uzanan Azor yüksek basıncı ile Kuzey Afrika ve Arabistan'da oluşan alçak basıncın dengelendiği bir hava kanalı durumundadır. Bu dengelenme olayının ana kanalı ise ilk çağlarda denizcilerin korkulu rüyası olan İstanbul Boğazı(Bosphorus Trakhios)'dur¹⁶.

II.1.IV. Demografik yapısı

Kent içinde ve kentin yakın çevresindeki köylerde, genel olarak Ermeni, Musevi ve Rum azınlıkların yaşadığı bitişik düzende ya da ayrıık olarak yapılmış 1-2 katlı, çoğunun zemin katı dükkan olan taş evler bulunmaktaydı. Kumkapı da bu taş evlerin sıkça rastlandığı semtlerdendir¹⁷. İstanbul'a özgü tipik konut tiplerinden olan bu sıra evlerde; müslümanlardan ya da azınlıklardan; yönetici ve askerler, ya da loncalara bağlı zanaatkar ve tüccarlar yaşamaktaydı¹⁸.

Fatih dönemi sonlarında İstanbul'da 182 mahalle vardı. Mahalleler; cami, kilise veya sinagog gibi dinsel bir yapı çevresinde kurulur ve buralarda genellikle aynı dine ve kültüre bağlı topluluklar yaşardı. Toplantı yeri olarak da

kullnılan dinsel yapılar, mahalle halkının ortak sorumluluğu altındaydı¹⁹.

XV.yy. sonlarında müslüman olmayanlar; Rum, Ermeni, Yahudi, Karamanlı, Galata Frenkleri ve Galata Rumları olmak üzere 6 gruba ayrılmıştı. Bunlardan yalnız Rum Ortodoks ve Ermeni kiliseleriyle Yahudi havralarına bağlı olanlar resmen tanınmıştı. Müslüman olmayanlar genellikle İstanbul'un Marmara Denizi kıyılarına yerleşmişler, kendi kiliseleri ve havraları etrafında toplanmışlardı. Bunlar; dinsel başkanlarını kendileri seçerlerdi. Yapılan seçimi, padişahın onaylaması durumunda dinsel başkanlar resmen atanmış sayılırlardı²⁰.

1856'da kent nüfusunun yaklaşık %50'si Müslümanken, %23'ü Rum Ortodoks, %19' Ermeni, %6'sı Yahudi, %2'si Katolik ve Protestan'dı²¹.

Araştırma bölgesindeki toplulukların günümüz geçim kaynakları genel olarak ayakkabı ve terlik imalatıdır²².

Bugün İstanbul, ülkemizin en fazla kentleşmiş ve sanayileşmiş bölgesinin en fazla kentleşmiş ve sanayileşmiş kentidir. Ülkemizin en büyük metropoliten kenti olarak sosyo-ekonomik yaşamda çok önemli bir rol oynamaktadır²³.

II.1.V. Ulaşımı

Mayer'e göre; eski İstanbul'a bakıldığında, bir noktadan ayrılmış ana caddeler görülmektedir. Bu caddelerin Bizans zamanında inşa edilenlere uygunluğu arkeolojik kazılarda meydana çıkmıştır. Bu da, Osmanlı devri ana caddelerinin Bizanslılardan kalma olduğu fikrini gündeme getirmektedir²⁴.

Eski İstanbul'un sokakları dardır. Sokak genişlikleri daha çok yayalar ve yük taşıyan hayvanlara göre yapılmıştır. Yollar sık sık yön değiştirir. Uzunca bir mesafede yön değiştirmeden devam eden yollara ender rastlanır²⁵.

II.2. Tarihi gelişimi

II.2.I. Bizans Dönemi öncesi

Tarihi yarımada Yunan öncesi bir yerleşme olduğu, 1871 yılındaki demiryolu inşaatında bulunan büyük taşlardan yapılmış sur duvarları kalıntılarından tahmin edilmektedir²⁶.

Bir efsaneye göre; İstanbul'un ilk kurucusu, Poseidon ve Deroes'in İstanbul'da doğan oğulları Byzas'tır²⁷. Şehrin ilk adı olan Byzantium da, Byzas'a izafeten verilmiştir. Bazı kaynaklara göre ise ilk önceleri "Lekab" ırmağından dolayı "Licus" adıyla anılmıştır²⁸.

Şehrin ilk büyüklüğü bugün belirsiz bir durumdadır. Fakat daha sonra geliştirilen tahkimatın, Traklar'ın saldırılarına karşı korunulduğu dönemden beri var olduğu kabul edilebilir. Bugün Sarayburnu'nun bulunduğu yerde ilk devirlerde Apollon, Artemis ve Aphrodite tapınakları, kuzeyde tam burunda ise Poseidon tapınağı ile "Athena Ekbasia" bulunmaktaydı. Haliç'e doğru ise irili ufaklı birçok liman oluşturabilecek koylar bulunuyordu. (HARİTA-3)

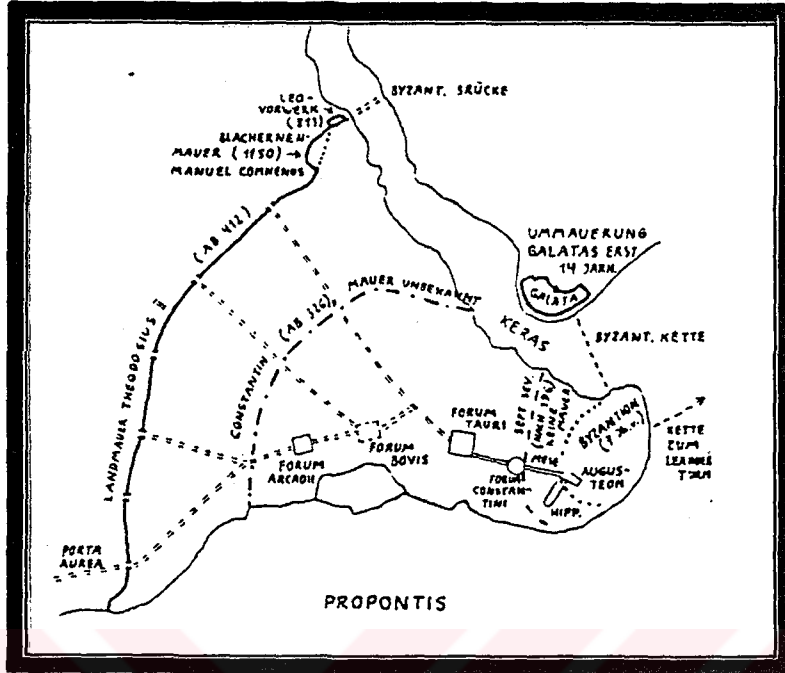
M.Ö.512'de Pers istilasına uğrayan, 478'de ise Pausanias tarafından zaptedilen şehir, kurtarıldıktan sonra da birinci "Attik Deniz Birliği"ne katılmıştır. Geçen zaman zarfında çeşitli istila ve kuşatmalara hedef olmasına rağmen şehir, gelişmesini sürdürmüş ve bağımsızlığını koruyarak, M.Ö.260'larda Trakya'da Derkoz ve Rheigon'a

kadar, Anadolu'da ise Yalova'ya kadar olan bir bölgeye sahip olmuştur²⁹. M.Ö.70-60 yıllarında ekonomik açıdan çok gelişen şehrin imarı da oldukça canlanmıştır. Bu dönemde liman yanındaki Stadion Akropolis'in dik doğu yamacında tiyatro, şehrin batısında Strategion ve güneyinde Thrakion ana meydanları yapılmış, Haliç kıyısıyla şehre gelen sırttaki yolda ise Nekropol bulunmaktadır. Strategion yakınında bulunan hamamdan da anlaşıldığı gibi şehirde Hadrian döneminde su tesisatı da yapılmıştır³⁰.

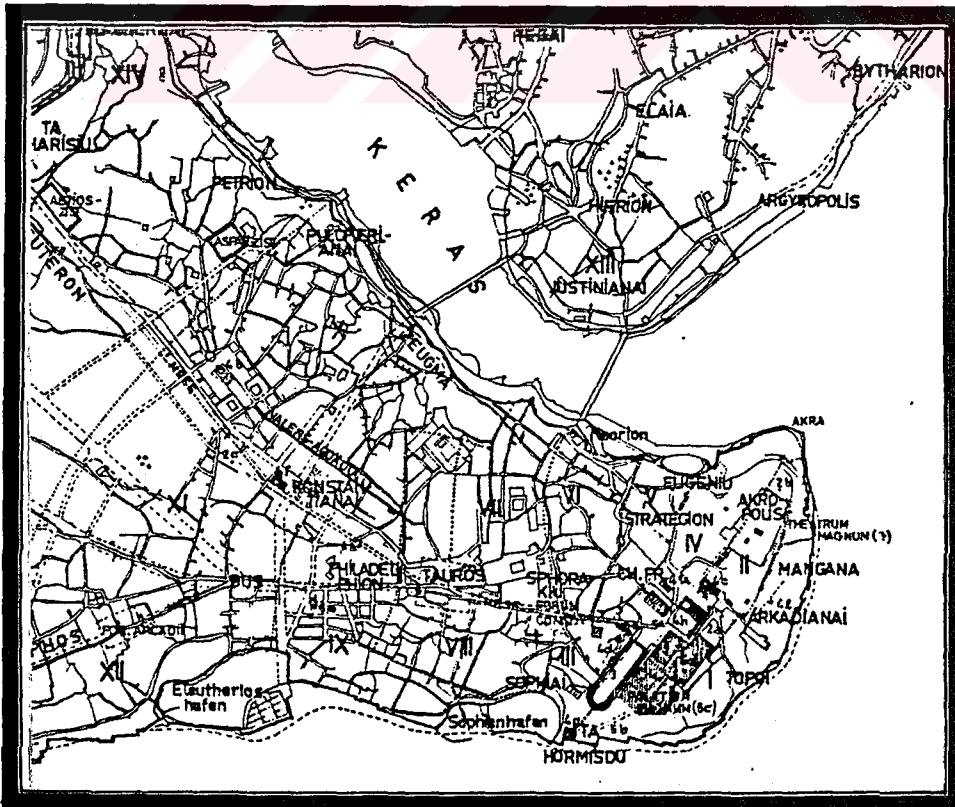
M.S.193 yılında çıkan taht kavgası sırasında şehir, Septimus Severus tarafından kuşatılmış ve çıkan kıtlık yüzünden de teslim olmak zorunda kalmıştır³¹. Septimus Severus, işgalden sonra surları yıktırarak şehri, Marmara Ereğlisi'ne bağlı bir köy haline getirmiştir. (HARİTA-4/5) Fakat daha sonraki yıllarda şehrin surlarının yeniden yapılmasına karar vererek; eskisinden 400 metre daha batıya doğru dıştan, o zamanın Nerion'u, bugünkü Eminönü'nden başlayıp; güneye doğru Forum Constantin'in (Çemberlitaş) doğusundan geçen ve Hipodrom'un batısından Marmara sahiline inen yeni surlar inşa edilmiştir. Ayrıca, Grek-Roma stadyumu, tiyatro ve su kemeri gibi yeni yapılar kazandırılmıştır³². Bu imar hareketleri sırasında şehrin güneyinde Zeuxippos banyoları yaptırılmış, Hipodrom'un yapımına başlanmış ve kentin yüzölçümü 100-110 hektara çıkmıştır³³.

II.2.II. Bizans Dönemi

Bu hareketlerden sonra başgösteren Roma İmparatorluğu içindeki kavgalar sırasında; İmparator Konstantinus, Bizans'ın desteklediği Licinius'u M.S.324'de etmiş ve ceza olarak da şehir surlarını yıktırmıştır. Fakat aynı sene imparatorluk merkezini tarihi yarımadağa nakletmeyi düşünerek, M.S.325 yılında kenti iki misli büyüten

Harita - 4 : Bizans Döneminde Kentin Gelişmesi;
M.S. 193 sonrası, (Kleiss).

Harita - 5 : Tarihi Yarımada'da İlk Devir Yerleşme;
M.S. 193 sonrası, (M. Wiener).

yapımlara başlamıştır. Yeni yapılan surlar, bu sefer Marmara Denizi kıyısında Rabdos (Samatya civarı)'dan başlayarak, Makios su haznesi (Çukurbostan) doğusundan Lykos deresini ve vadisini geçen, buradan Aspar su haznesine çıkan ve kuzeydoğu yönüne doğru Haliç'e Petrion bölgesine inen bir hat üzerinde yapılmış, şehrin resmi açılışı da M.S.330'da olmuştur³⁴. Theodosius II. döneminde gelişen ve artık iyice sıkışan şehir, Konstantin surlarınının 1300-1400m daha batısından yeni ve daha güçlü surlarla çevrelenmiş ve şehir dışındaki Blakherna mahalleleri şehir içine katılmıştır³⁵.

Bu dönemde şehrin yüzölçümü 14km 'ye ulaşmış ve Roma'da olduğu gibi 14 bölgeye bölünmüştür³⁶ (HARİTA-6)

Bundan sonraki yıllarda şehir, çeşitli kuşatmalarla ve bir de veba salgınıyla karşılaşmıştır.

12.yy'da şehre yabancılar da yerleşmeye başlamış ve bu yüzyılda nüfusları 60000 civarına ulaşmıştır. Dördüncü Haçlı Seferlerinde ise şehir, kuşatılıp alınarak, yakılıp yıkılmıştır (HARİTA-7). Bu kuşatma sırasında halkın Küçük Asya içlerinde Bizans kalmış bölgelere yerleşmesiyle; şehir, Latin hakimiyetine girmiştir. Bu dönemde Latinler'in sahip çıkmaması nedeniyle şehir, çökmeye yüz tutmuştur³⁷.

Michael VIII. Palaiologos zamanında, savunmasız kalmış olan şehir, tekrar geri alınmış, bu arada 14.yy'da bir deprem ve veba salgını daha atlatılmıştır³⁸.

II.2.III. Osmanlı Dönemi

1394 yılında şehir, Yıldırım Bayezit tarafından kuşatılarak, yapılan anlaşma gereği, bugünkü Valide Hanı yöresinde; Kaşıkçılarda, bir Müslüman mahallesi kurulmuş,

fakat Yıldırım Bayezit'in Timur'a esir düşmesiyle, bu topluluk tekrar şehirden çıkarılmıştır³⁹.

14.yy sonlarında iyice genişleyen Osmanlı İmparatorluğu Bizans'ı tehdit etmeye başlayarak; şehir, 1453'de Fatih Sultan Mehmet tarafından Osmanlı topraklarına katılmıştır⁴⁰. (HARİTA-8/9) Bu dönemde, Fatih Sultan Mehmet tarafından İstanbul'un ilk Ermeni toplulukları getirilerek Galata ve Samatya'ya yerleştirilmiştir . 1641'e kadar burada, Sulumanastır'da bulunan Ortodoks Patrikliği'ne bağlı olarak yaşayan bu topluluklar, patrikliğin Kumkapı'ya aktarılmasıyla yerleşimlerini de taşımaya başlamışlardır⁴¹.

XVII.yy başlarında Doğu Anadolu illerinden İstanbul'a yeni bir Ermeni akını görülmektedir. Bu yüzyılın ikinci yarısında Samatya, Sulumanastır, Yenikapı, Kumkapı, Balat, Topkapı, Hasköy, Kasımpaşa, Galata'da yaşayan Ermeni toplulukları ve İstanbul'da toplam 4 tane kilise mevcuttur⁴².

Bu Ermeniler'in kabaca iki faaliyet alanları vardır. Bunlardan biri; toplantıcılık, kambiyo, bankacılık işlemleri yaptıkları ve onları, XVIII. ve özellikle XIX. yy'da Osmanlı iş aleminde çok büyük bir rol sahibi olan kentsel burjuvazinin üyeleri haline getiren transit ticarete ve uluslararası ticarete yöneliktir. Çok daha mütevazî olan ikincisi ise, küçük mesleklere yönelik olup, fakir unsurlar tarafından yürütülmektedir. Merkepçiler, pastırmacılar, bakkallar, vs...⁴³.

XVIII.yy başlarında Ermeniler, iş hayatında diğer azınlık gruplarla rekabette bulunmuşlardır. Bu gruplar arasında özellikle Rumlar'ın iş hayatındaki önemli yeri unutulamaz. Türkçe konuşan Karamanlı Rumlar; Narlıkapı, Kumkapı ve Fener'e yerleşmişlerdir⁴⁴.

Fatih Sultan Mehmet, fetihten sonra İstanbul'a çeşitli bölgelerden göçmenler yerleştirip, 1459'da da şehirden sürülenlerin tekrar geri dönmelerine izin vermiştir⁴⁵.

Şehrin büyük alanları bu dönemde Ayasofya'ya vakfiye olarak alınmış, bazı kiliseler camiye çevrilmiş, yeni çarşı ve hanlar yapılmıştır. Eski Akropol'ün bulunduğu ve o günlerde bazı kilise ve manastırların üzerinde bulunduğu alanda, birinci tepe üzerin de de yeni bir sarayın yapımına başlanmıştır. Bu arada şehrin su problemi de Halkalı şebekesi ile halledilmiştir⁴⁶.

Fatih Sultan Mehmet'in bu politikası, II.Bayezit ve I.Selim zamanında da sürdürülmüş, Sultan Süleyman devrinde de şehre birçok yeni kompleks kazandırılmıştır. Tüm bu imar hareketlerine, II.Selim ve III.Murad zamanında da devam edilmiştir⁴⁷.

XV.yy sonlarında, I.Selim zamanında İstanbul'un ünlü yapıları oluşmaya başlamıştır. Türkler tarafından inşa edilen camiler ve diğer eserlerden başka, Bizans döneminden kalan ve camiye çevrilerek dolaylı olarak korunan birçok eser, başta Ayasofya olmak üzere, Kalenderhane, Mustafa Paşa, Atik Ali Paşa, Bayezid, Küçük Ayasofya, Fenari İsa, İmrahor, Mesih Paşa ve Kariye Camileri kentin dokusu ile bütünleşmektedir⁴⁸.

16.yy üçüncü çeyreğinde artan nüfus için bazı önlemler alınmış, Müslüman olmayanların ancak belli bölgelerde oturmalarına izin verilmiştir. Bunların, özellikle cami civarlarında oturmaları yasaklanmıştır. Artan nüfusla birlikte 1550'de şehir, 400000-500000 kişiye ulaşmıştır. Bu nüfusun %42'sini Müslüman halk oluşturmakta ve bunların

şehir hayatında tüccar ve zanaatkar olarak etkinlikleri önemli bir yer tutmaktaydı⁴⁹.

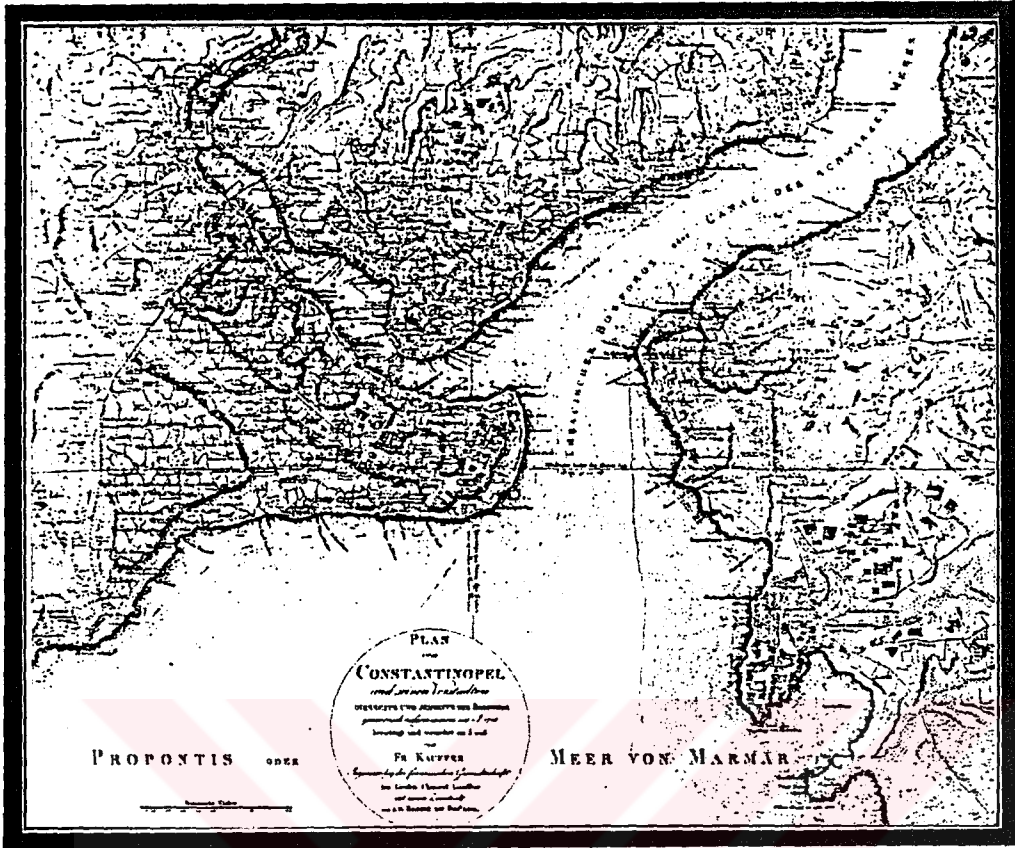
1.Süleyman ve onu takip eden XVI. ve XVII.yy padişahlarının hüküm sürdükleri yıllarda İstanbul silüetinin ana hatları artık kesin olarak tesbit edilmiş durumdadır. Büyük külliyeleler bu dönemde kurulmuş; Şehzade, Süleymaniye, Mihrimah, daha sonra da Sultanahmet ve Yeni Camiler ile bunların yanı sıra tarihi yarımadaının ucunda yer alan Topkapı Sarayı da bilinen görünümüne kavuşmak üzeredir. IV. Murat, Bağdat Kasrı'nı yaptırarak diziyi noktalamıştır⁵⁰.(HARİTA-10)

Lale devrinden itibaren, özellikle III.Selim zamanı, ülkenin batılılaşma sürecine girdiği dönem olmuştur. Bu dönem batı üstünlüğünü hazırlayan şartları bilinçli olarak Türk toplumuna kabul ettirme çabasının yoğunlaştığı bir devirdir. İstanbul bütün etkilere rağmen güzel görünümünü sürdürmeye devam etmiştir. Hatta II.Mahmut zamanında dahi geçmişin yarattığı maddi ve manevi ortamın değişen ve her gün ağırlaşan koşullarının ve yabancı kültürün Türk kültürüyle karşı karşıya gelmesine rağmen, İstanbul; geçmiş yüzyıldaki görünümünden birşey kaybetmemiştir⁵¹.(HARİTA-11)

1866'dan sonra tarihi yarımadaadaki yapılanma hareketleri artık, yangın bölgelerinin yeniden yapılması veya buralarda halkın kendi olanaklarıyla tekrar barınacakları yerleri kendileri yapması şeklinde gelişmiştir. Bu şekilde kentin birçok bölgesi, yavaş yavaş çehresini değiştirerek, bazı bölgeleri tamamen yeniden planlanarak günümüze kadar, aynı zamanda çeşitli fonksiyon değişiklikleri de göstererek gelmiştir⁵².(HARİTA-12)

Harita -10 : Sarayburnu, (Fr. Kauffer, 1776).

Harita - 11 : 18. yy. Sonları, (Kauffer).

Harita - 12 : 19. yy. Ortaları, (Stolpe).

II.2.IV. Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyet Türkiye'si'nin kuruluş yıllarındaki mimarlık ortamı, eldeki tüm olanakların değerlendirilmesi, ulusal bilinç yaratma eylemleri içinde oluşmuştur. Ulusal mimarlık dönemi sonlarında ise siyasal, ekonomik, toplumsal ve kültürel alanda köklü değişimler başlamış, doğal olarak mimarlık alanında da buna koşut bir ortam yaratılmak istenmiştir⁵³.

Bu durum, Cumhuriyet'in kurulduğu günlerdeki gibi, geçmiş değerlerin sürdürülmesiyle, yeni değerlerin kendini duyurması eylemlerinin bir süre birlikte yaşamasına neden olmuştur. Bunun en güzel örneği, yerli ve yabancı mimarların durumudur. 1927 yılından sonra, yabancı mimarlar ülkemizde değişik açılardan etkilerini göstermeye başlamış, bu birçok açıdan yeni gelişmeleri beraberinde getirmiştir. Gittikçe sayıları artan yabancı mimarlara karşı, Türk mimarları; onlara sağlanan olanaklar olmadan varlıklarını sürdürmenin yollarını aramışlardır. Burada iki yönlü gelişme gözlenmektedir. Bunlardan bir bölümü, ulusal mimarlık akımına bağlı kalmışlardır. Diğerleri ise, devletin her alanda yapmak istedikleri yeniliklere uygun, uluslararası mimarlık anlayışını ülkede egemen kılmaya çalışmışlardır⁵⁴.

Yukarıda da değinildiği gibi, ülkemizde yabancı uzman çalıştırmanın uzun bir geçmişi vardır. Zaman zaman yoğunluğu artarak, belirli bir ivme gösteren yabancı uzman sorunu, Cumhuriyet Döneminde de yaşanmış; her alanda kalkınma, yeniden örgütlenme çabalarına koşut olarak uzmanlar kullanılmıştır. Yabancılar, özellikle 1927'de endüstriyi özendirmek amacıyla çıkarılan Teşvik-i Sanayi Yasası ile, ülkemizde çalışma olanağı bulmuşlardır⁵⁵.

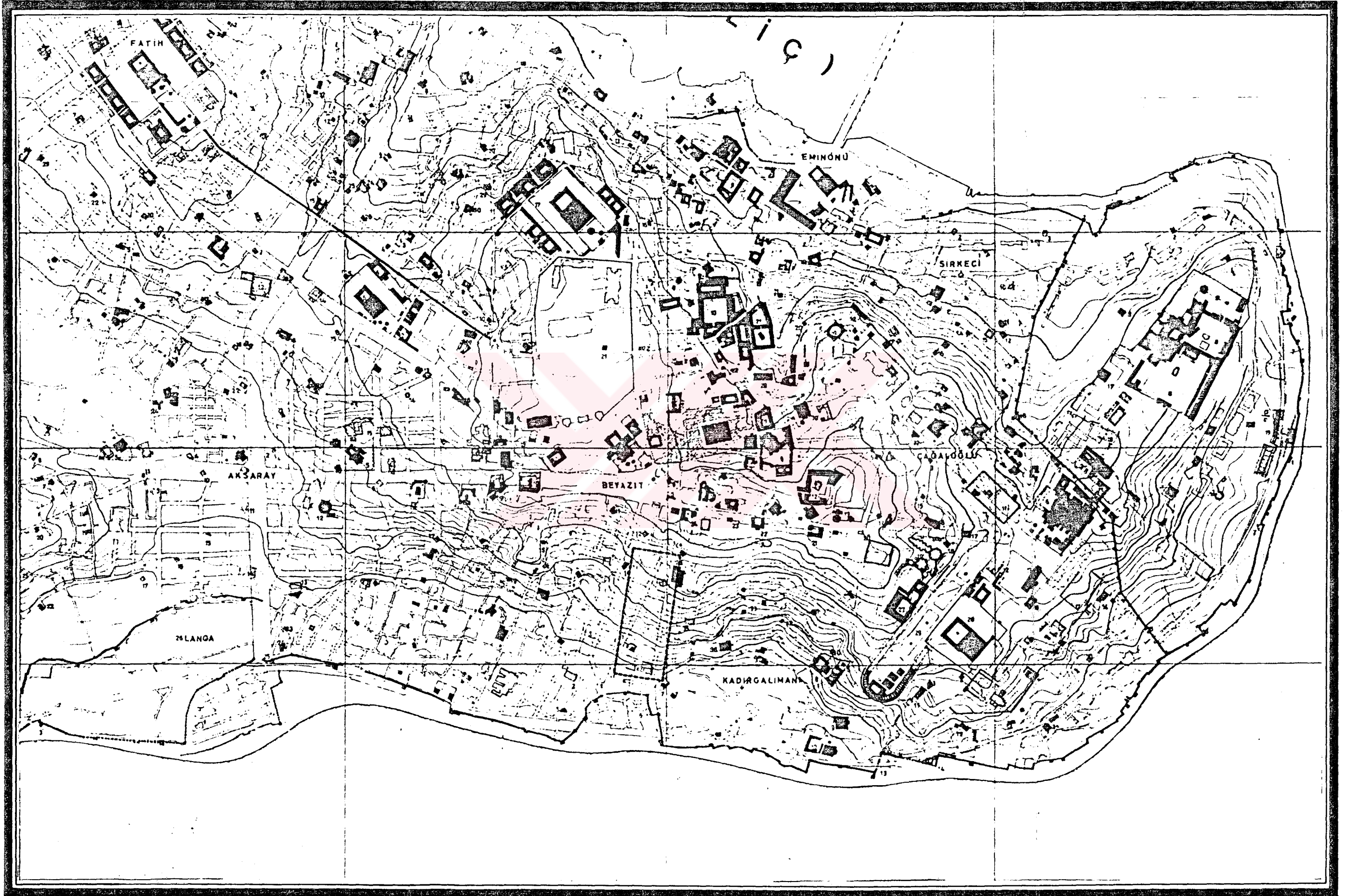
Kısaca bu dönemde birçok olumlu gelişmelere karşın, çözüm bekleyen sorunların sayısı azalmamıştır. Bir yandan yerel malzeme kullanımı bırakılmış, ama buna karşılık ülke içinde yoğun biçimde üretimi sağlayacak bir program gündeme getirilememiştir. Devletçi bir ekonomi politikası izlenmesine karşın, yapı teknolojisi alanında buna koşut, geçerli çözümlere, gerekli örgütlenme düzeyine ulaşılammamıştır⁵⁶.

III. ARAŞTIRMA BÖLGESİNİN SEÇİMİ VE ÖZELLİKLERİ

III.1. Seçim nedenleri, sınırlarınının saptanması

Araştırma bölgesi olarak seçilen alan; Tarihi Yarımada'nın, Marmara Denizi'ne bakan güney yamacında yer almaktadır. Bölge kuzeyde Esir Kemal Camii ve Küçük Haydar Efendi Sokak ile; güneyde ise Surp Asduadzin Kilisesi, kiliseye ait vakıf yapıları ve Kadırğa Limanı Caddesi ile sınırlanmaktadır. Bu sınır doğuda Gedikpaşa Yokuşu, batıda ise Tiyatrocular Caddesi ile çevrelenmektedir.(HARİTA-13)

Bu bölge, bir devrin; sosyal ve kültürel açıdan şehrin en önemli noktalarından biriydi. Levantenler ve belirli bir ekonomik düzeye ulaşmış Türkler'in birlikte yaşadığı, tabii bunun sonucu olarak da oluşturdukları ortak kültürlerinin yıllar boyu süregeldiği bölgenin, bu izlerini günümüze taşıdığı pek söylenemez. Yaşantıdan, mimariye; toplumsal yapıdan, sokaklara kadar çok büyük değişikliklerin çok kısa bir zaman diliminde yaşandığı bölge; yukarıda da sözü edildiği gibi; zamanın önemli sosyal ve kültürel olaylarına sahne olması ve onu bugüne ulaştıran değişim nedenleri açısından araştırma kapsamına girmiştir.

Yine bu araştırma bölgesi içinde özel olarak ele alınıp incelenen Çilavcı Sokağı, yani Pilavcı Sokağı; yapılan her türlü tahribata rağmen, toplumsal olarak olmasa bile mimari açıdan büyük bir direniş göstermektedir.

III.2. Gedikpaşa'nın tarihi yarımada içindeki yeri

Tarihi Yarımada'nın Marmara Denizi'ne bakan güney yamacında; suriçi olarak da adlandırılan bölgenin bir bölümünde yer alan Gedikpaşa; Mimar Hayrettin, Şehsuvar, Emin Sinan, Saraç İshak ve Mimar Kemalettin olmak üzere 5 mahalleden oluşmuş bir semttir. Burada bulunan Gedikpaşa Hamamı, camii ve bir zamanların Gedikpaşa Tiyatrosu gibi, ismini önemli bir insandan almış anıtsal yapılar nedeniyle bu şekilde anılmaktadır.

IV. OLUŞUMU ETKİLEYEN FAKTÖRLER

IV.1. Topoğrafya

Bölge; Tarihi Yarımada olarak tanımlanan üçgen biçimli ve doğu yönüne uzanan kara parçasının güney kenarında ve Sarayburnu'na yakın bir kesimdedir. Yarımada'nın topoğrafyasını önemli bir şekilde belirleyen Kuzey ana sırtının ikinci ve üçüncü tepelerinin güneye bakan yamaçları bölgenin eğimli kısımlarını meydana getirir.

IV.2. Yön, manzara

Topoğrafyasından da anlaşıldığı gibi bölge; güneye açık olarak konumlanmıştır. İklimsel olarak İstanbul'un genel iklim şartlarının gösterdiği özelliklere sahiptir. Ancak topoğrafik yapısının özelliği nedeniyle kuzey rüzgarlarına oldukça kapalı olup, buna karşılık güney rüzgarlarına açıktır.

Kent içi ana ulaşım yolları bölge içinden geçmez. Bununla beraber bölge; Tarihi Yarımada'nın en önemli ana arterlerinden olan Divanyolu ile Kadırga Limanı Caddesi arasında kalmıştır. Bu iki önemli arter, bölgenin içinden geçen Gedikpaşa caddesi, Tiyatrocular Caddesi ve Bali Paşa Yokuşu (RESİM-1/2) ile bağlanmaktadır. Bu yollar, tali yol niteliğindedir. Bu tali yollara bağlanan pek çok sokak da araştırma kapsamına girmektedir.

V. MEVCUT DURUMUN İRDELENMESİ

1991-1992 yıllarında gerçekleştirilen bu tez çalışması sırasında, bir takım tesbit ve analizler yapılarak genel bilgiler derlenmiştir. (PAFTA-1) Bu bilgilerin ışığı altında; elde edilen bazı araştırmalara göre, bölgenin fiziksel gelişimi ve mimari özelliklerindeki değişimler saptanmaya çalışılmıştır. Bu amaçla yapılan analizler sırasıyla;

- * Kat adetleri analizi,
- * Strüktür analizi,
- * Fonksiyon analizi,
- * Yol durumu analizi
- * Korunması gerekli değerler analizi.
- * Korunması gerekli yapılarda yapısal ve bünyesel durum analizi
- * Değerlendirme

V.1. Kat adetleri analizi

Geleneksel yapıların büyük bir çoğunluğu, bugün ekleme katlar ile yeni gabariye ayak uydurmaya çalışmıştır. Yapı orijinali, genel olarak 3-3.5 kat iken, bugün +1 ekleme katı ile 4-4.5 kata ulaşmıştır. Bu bölgenin güney

Resim: 1

Bali Paşa Yokuşu Genel Görünüşü

Resim: 2 Bali Paşa Yokuşu Genel Görünüşü

bölümündeki yeni yapılarda ise katların en fazla 5 katlı olduğu tesbit edilmiştir. (PAFTA-2)

Bölgenin kuzey kesiminde ise geleneksel yapılarda aynı durum gözlenirken, yeni yapılanmalardaki 1-2 katlı yükseklik artışı da ilginç bir noktayı oluşturmaktadır. Ancak bölgenin kuzey bölümünü meydana getiren, daha önce de değinilen önemli ana arterlerden biri olan Divanyolu'nun bir ticaret merkezi olması; kat adetlerinin artmasını sağlayan bazı hukuki maddeleri de beraberinde getirmektedir.

Tespiti yapılan 121 yapının katlara göre dağılımı şöyledir:

1 kat	1	% 0.8
2 - 2.5 kat	10	% 8.3
3 - 3.5 kat	56	% 46.3
4 - 4.5 kat	48	% 39.7
5 kat	6	% 4.9
TOPLAM	121	% 100

V.2. Strüktür Analizi

Bu bölgede geleneksel yapıların tümü kagirdir. Bunlar arasında sayıları çok az olmakla beraber, ahşap cumbalı kagir yapılara da rastlanmaktadır. Strüktürel açıdan bakıldığında; bu yapıların durumunun, çok kötü olduğu söylenemez. Ancak yine de bir bölümünün; korunması ya da sıhhileştirilmesi yönünde çalışmalara ihtiyaç duyduğu da bir gerçektir.

Bu arada yeni yapılanmaların yapım sistemlerinin de betonarme olduğu görülmektedir. (PAFTA-3)

Eğitim	1	% 0.8
Dini	6	% 5
Konut	25	% 20.6
Ticaret	17	% 14
İmalat	18	% 14.9
Konaklama	1	% 0.8
Konut + Ticaret	6	% 5
Konut + İmalat	6	% 5
İmalat + Ticaret	13	% 10.7
TOPLAM	121	% 100

V.4. Yol durumu analizi

Yapılan analiz sonucunda, yolların tamamına yakın kısmının asfaltlandığı, bir kısmının da paket taş olduğu gör÷lmektedir. Bölgedeki yollar; "orta kalitede" olarak nitelendirilebilir. Bununla birlikte; İstanbul'un genel sorunlarından olan bozuk drenajlara burada da rastlanmakta ve en hafif yağışlı havalarda bile kanalların taşıp, yollardaki mevcut çukurların suyla dolduğu gözlenmektedir.

V.6. Korunması gerekli değler analizi

Bölgede birçok anıtsal yapının olduğu gözlenirken, birçok da yeni yapıyla karşılaşılmaktadır. Bunların bir kısmı çevreye uyumlu, bir kısmı ise tümüyle aykırıdır. (PAFTA-5) Yapılan analize göre bölgedeki dağılım şu şekilde şematize edilebilir:

Anıtsal	4	% 1
Çevreye aykırı	242	% 62.1
Çevreye uyumlu	27	% 6.9
Korunması gereklisivil mimarlık örnekleri	117	% 30
TOPLAM	390	% 100

V.6.I. Anıtsal yapılar

EMİN BEY MESCİDİ (DİBEKLİ MESCİDİ)

Beyazıt'ta ana caddenin, Kumkapı tarafındaki Dibekli Sokağında'dır. Eskiden mescidin önünde bulgur yapmak için buğday dövülen bir dibek bulunduğundan, Dibekli Mescidi diye de anılır⁵⁷.

İstanbul, Vakıflar tahrir defterine göre mescidi yaptıran, Abdullah oğlu Emir Bey, Tahsin Öz'ün İstanbul Camileri adlı kitabına göre ise, Nasuhizade Hacı Emin Bey'dir. Mabedin vakfiyesi, 1464 tarihini taşımaktadır. Minberini, III.Ahmed' in baş kadını Emetullah Kadın ekletmiştir. Mescit; geçirdiği afetler ve bakımsızlıktan harap olmuş, nihayet 1953-54 yıllarında yenilenip, ibadete açılmıştır⁵⁸.

ESİRCİ KEMALİDİN CAMİİ

Gedikpaşa'da Tiyatro Caddesi'nde, bu caddenin Tatlıkuyu sokağı ile kavuştuğu köşesinde. Karşı köşesinde Azak Tiyatrosu bulunmaktaydı. Banisi Fatih devrinden Esir Kemal'dir. Zamanla tamirler görmüş olup, duvarlar kagir ve çatısı ahşaptır. Tatlıkuyu Mescidi olarak da bilinmektedir. Zamanımızda "Tatlıkuyu" adı unutulmuş gibidir; halk "Esirci" yi de değiştirerek, "Esir Kemal Camii" demektedir. Cami, çok harap bir durumdayken 1939'da Azakzade Hacı Tevfik Bey tarafından, günümüzdeki şeklinde tamir ettirilmiştir. Kare planlı, kagir bir yapı olup, kiremitli ahşap çatı ile örtülmüştür. Bodur bir taş minaresi vardır. Son cemaat yeri yoktur. Alçak duvarlı, demir kapılı, zemini beton bir avludan direkt ibadet sahnına girilir. Fakat cümle kapısından girilince, camekanlı bir kapı ile bölünmüş bir imam odacığı görülür. Kadınlar mahfeline sağ taraftan ahşap bir merdivenle çıkılır; minare kapısı da yine

kadınlar mahfelindedir⁵⁹. Pembe-beyaz boyalı ve ahşap külahlı minberini Osman Efendi yaptırtmıştır⁶⁰. Sağ duvarda üstte 2, mihrap duvarında üstte 3 ve altta 2, sol duvarda da altlı üstlü ikişerden 4 pencere vardır. Böylelikle cami 15 penceresi ile bol ışıklıdır. Camiye eski adını vermiş olan tulumbalı kuyu; 1952 yılında kapatılmıştır⁶¹. (RESİM-3)

GEDİKPAŞA HAMAMI

Gedikpaşa Caddesinden inerken hamam kısmı solda, soğukluk cephesi Fazılpaşa'ya giden yolda bulunan bu çifte hamam, Gedik Ahmet Paşa'nın yapısıdır. Soğukluk, ilave ahşap odalarla kapanmış; kapı, çukurda kalmıştır⁶².

10.5m'lik kubbesi ile soğukluk, göze çarpan bir kütle oluşturur. Kadınlar kısmı 10m kadar geridedir. Soğukluk, kürevi alikalara oturur. Şirvan, hücreler, hamam, helalara girişin bir bölümü ve kahve ocağına giriş; Mahmut Paşa Hamamı'ndaki gibidir. Bu plan erkekler kısmına aittir. Mihverdeki kapıdan balık pulu şeklinde tezyin edilmiş müselles-i kürevilere geçilir⁶³.

Geniş derzli ufak kesme taşlarla örülmüş oldukça muntazam duvarlara sahiptir. Soğukluk kubbelerinin kurşunları alınarak, 16 mahya sırasına bölüştürülmüş, taş levhalarla örtülü hamam kısmı dışındaki alanlar marsilya kiremitle kapatılmıştır⁶⁴. Günümüzde çok bakımsız bir durumda olmakla beraber, hala faaliyettedir. (RESİM-5/6)

İBRAHİM PAŞA CAMİİ (MUHSİNE HATUN MESCİDİ)

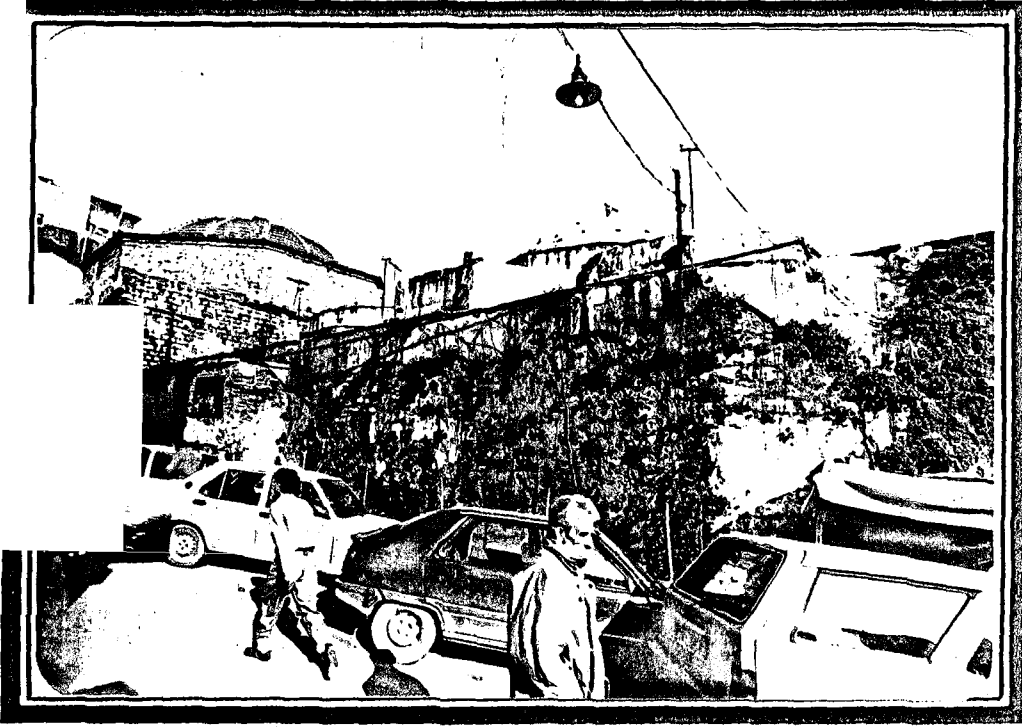
Kumkapı'da Muhsine Hatun mahallesinde İbrahim Paşa Yokuşu ile Çifte Gelinler caddesi arasındadır. 1532 yılında Vezir-

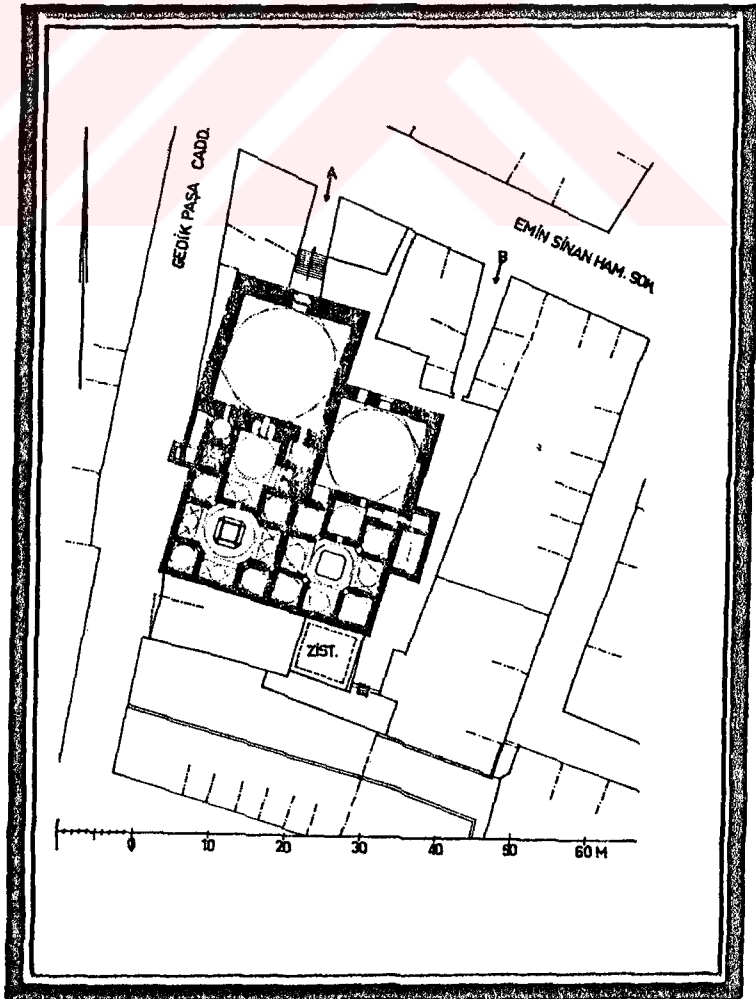
Resim: 3 Esirci Kemalettin Camii

Resim: 4
Çadırcı Mescidi

Resim: 5 Gedikpaşa Hamamı'ndan bir görünüş

Resim: 6
Gedikpaşa Hamamı'nın planı

i Azam İbrahim Paşa'nın karısı Muhsine Hatun tarafından yaptırılmıştır⁶⁵. Kare planlı yapının son cemaat yeri ve çatısı ahşaptır. Çeşitli yangınlar geçiren yapı, birçok tamirler görmüştür. Asiye Hanım Mesciti diye de bilinir. Bugün temiz ve ibadete açıktır. Dörtgen planı ve mihrap çevresindeki kalem işleri bozulmuştur. Ahşap şadırvanı vardır. Kadınlar mahfeli sonradan ilave edilmiştir⁶⁶.

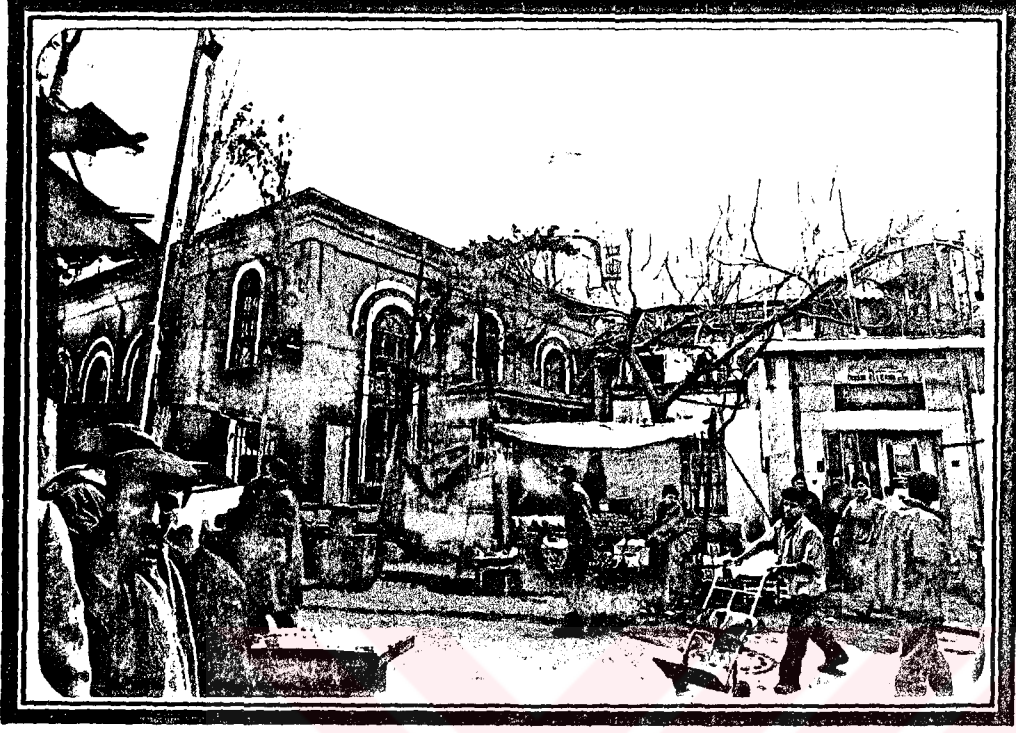
GEDİKPAŞA CAMİİ (DİVAN-I ALİ CAMİİ)

İstanbul; Eminönü ilçesi, Mimar Hayrettin Mahallesi sınırları içindeki cami; sokağın köşesinde, kagir duvarlı, ahşap çatılı ve kiremit örtülü bir yapıdır. Adını; burada çifte hamam yaptıran, Gedik Ahmet Paşa'dan alan bu semtteki mescide de Gedikpaşa adı verilmiştir. Divan-ı Ali Efendi tarafından XVII.yy'da yaptırılmıştır. 1719 ve 1726 yıllarındaki yangınlardan epeyce hasar gören cami, 1868'de onarılıp yeniden ibadete açılmıştır⁶⁷. (RESİM-7)

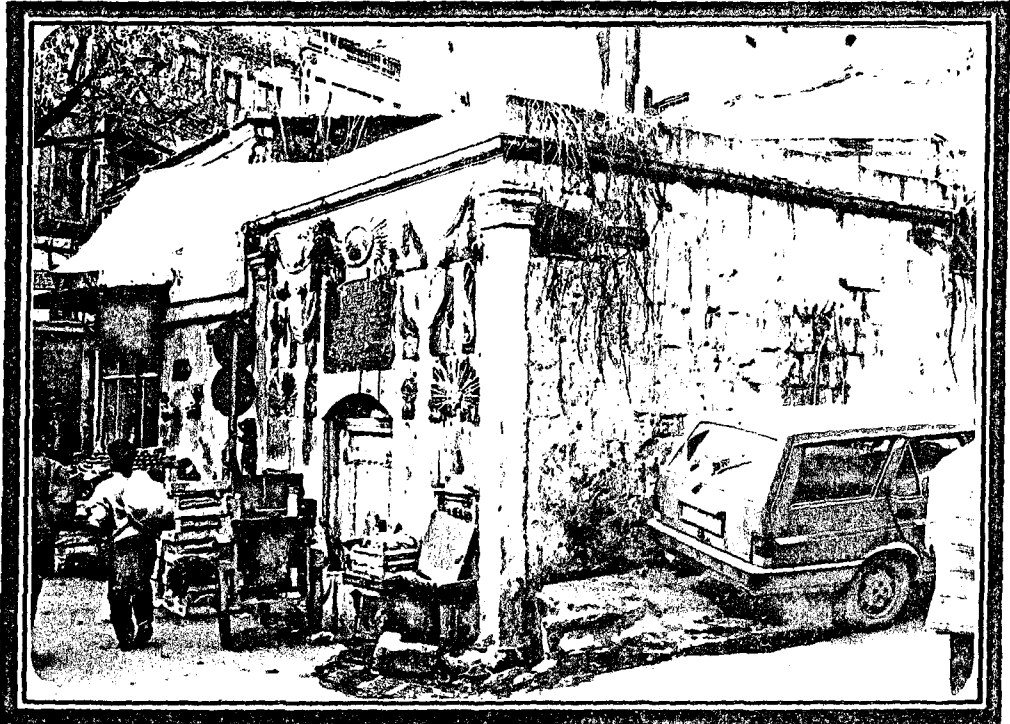
Cami'nin tam karşısında aynı yapıym tarihli, ve aynı adı taşıyan Gedikpaşa Çeşmesi bulunmaktadır. (RESİM-8)

ÇADIRCI MESCİDİ

Kumkapı'da Balipaşa yokuşunun alt başında bir aralık çıkmaz sokakta olup, bir yanı da adını taşıyan sokağa bakmaktadır. Mescit; yaklaşık 1928'den beri harap bir haldeydi. 1952-1953 yılları arasında Türkiye Anıtlar Derneği İstanbul Şubesi'nin yardımı ile tamir edildi. Bir avlu içinde dört kagir duvar üzerine kiremitli ahşap çatı ile örtülmüştür. Son cemaat yeri yoktur. İbadet sahninin sağ tarafında bir müezzin maksuresi vardır; minareye bu maksurede bulunan kapıdan girilmektedir. Kagir olan, kadınlar mahfiline de sol tarafta bulunan beton bir merdivenle çıkılmaktadır. Bu mahfelin yanında bir de müezzin odası vardır. Mescidin

Resim: 7 Gedikpaşa Camii

Resim: 8 Gedikpaşa Çeşmesi

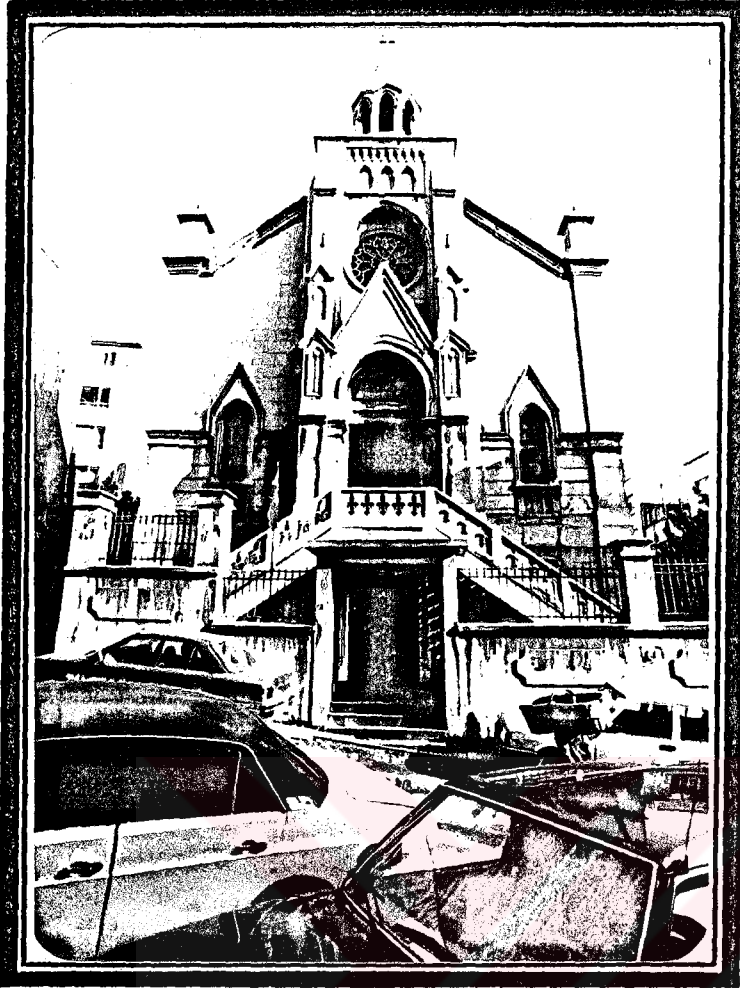
zemini taş döşelidir. Sağ duvar ile mihrap duvarında ikişer, sol duvarda da üç pencere vardır. Dışarıda, mihrap duvarı ile sol duvarın önünde mescidin haziresi bulunmaktadır. Avluda ise abdest muslukları ve ayak yolları vardır; musalla taşı yoktur. Mescidin sınırı dışında, fakat hemen yanında imam ile müezzine ait bir ev yapılmıştır⁶⁸.

(RESİM-4)

SURP ASDUADZİN KİLİSESİ

Bu kilise bir patrikhane kilisesi olup; üç kısımdan oluşmuştur. Ortadaki kısım, kilisenin bütününe verilen ad ile Surp Asduadzin olarak adlandırılmıştır. Kadınlara mahsus olan güney tarafındaki kısım, üç horanlı (autel)lidir ve Surp Agop adını taşımaktadır. Halk ise ona "Dış Kilise" demektedir. Diğer adıyla Kumkapı kilisesi; 1645'de çıkan büyük yangında yanmış ve yaptırılmıştır⁶⁹. Kilise 1718'de tekrar yanmış ve 1719'da patrik Hovannes Golod'un zamanında yapılmıştır. Patrik Hagop da "dış kilise"deki üç horandan Surp Nigoğos'u yaptırıp tezyin ettirmişse de, bu inşaat bahanesiyle 1767'de Sultan III. Mustafa devrinde ve patrik Grigor'un zamanında, gerek adı geçen üç horan gerekse bu üç horanın kemeri kamilen yıktırılmıştır. 1769'da yangına karşı bir önlem almak üzere, bütün cami ve kiliselerde havuzlar yapılmasına dair irade-i seniye çıkmış olduğundan, kilisenin yanında büyük bir duvar yapılmış, fakat yüksekliği verilen izni geçtiği için duvar; hükümet tarafından yıktırılmıştır⁷⁰.

Son olarak yapılan tamiratın masrafının yarısı, Kazzaz Artin tarafından ödenmek suretiyle şimdiki şeklinde inşa olunmuştur. (RESİM-9-10)

Resim: 9

Surp Asduadzin Kilisesi

Resim: 10 Surp Asduadzin Kilisesi

HAGIA KIRYAKI RUM ORTODOKS KİLİSESİ

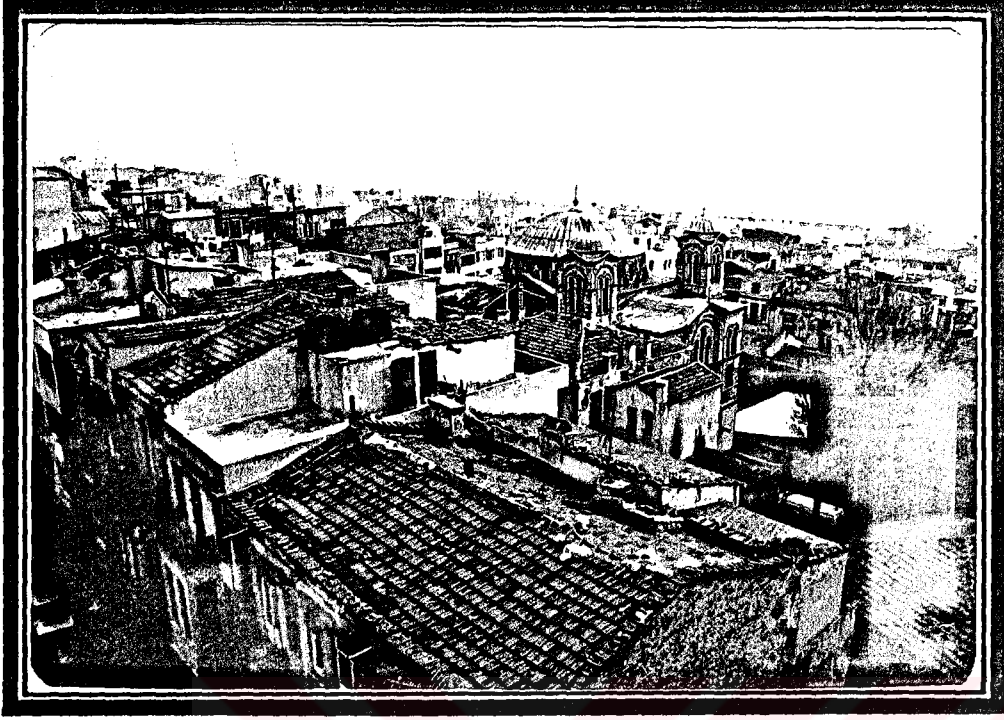
Kumkapı'da Kadırga Liman Caddesi'ndedir. (RESİM-11) Bir kapısı da Çadırcı Camii Sokağı'ndadır. 1888'de inşa edilmiş kagir bir yapı olup, orta kısmı yüksek bir çatı ile örtülüdür. İki tarafında da büyük birer çan kulesi bulunan yapının içinde Ayios Vasilios adına bir ayazma vardır. (RESİM-12/13/14) Kilise vakfı 1896'da bir de Rum İlkokulu yaptırmıştır⁷¹.

Araştırma bölgesi içinde tüm bunlara ek olarak Gedikpaşa Surp Ovhanes isimli bir de Ermeni kilisesi bulunmaktadır. (RESİM-15/16)

V.6.II. Sivil Yapılar

GEDİKPAŞA MÜHENDİS MEKTEB-İ ALİSİ

İstanbul, Gedikpaşa'da Beyazıt'tan Marmara'ya doğru inen Tiyatro Caddesi ile Yahya Paşa Tatlı Kuyu sokaklarının çevrelediği üçgen ve eğimli arsada yapılmak üzere tasarlanmış, ancak temelleri atıldıktan sonra yapımından vazgeçilmiştir. Yapının tasarlandığı bu arsa üzerinde, 1859'da Fransız "Soullier" sirki için yapılmış bir tiyatro bulunuyordu. 1863'de Hovannes Kasparyan adındaki Ermeni tiyatrocunun tarafından yenilenen bu yapı, 1867'de yıktırılıp, daha büyük bir biçimde yeniden yaptırılmış, böylece İstanbul halkının Beyoğlu'na tiyatro seyrine gitmeleri önlenmeye çalışılmıştır. Aynı yıl, tiyatronun "Osmanlı Tiyatrosu" kumpanyasının başında bulunan Güllü Agop Efendi'nin eline geçmiş, 1870 yılında bir kez daha onarılmıştır. Tuğla duvarlarla çevrili bir bahçe içinde yazlık bir gazinoyla birlikte yapılmış olan ahşap tiyatro, 1884'de II. Abdülhamid'in emriyle bir gece içinde yıktırılmıştır⁷². Tasarlanan okul yapımı da

Resim: 11 Hagia Kiriaki Rum Kilisesi'nin araştırma bölgesi içindeki yeri.

Resim: 12 Hagia Kiriaki Rum Kilisesi

Resim: 13

Hagia Kiriaki Rum Kilisesinin girişinden bir görünüş.

Resim: 14

Hagia Kiriaki Rum Kilisesi Çan Kulesi.

Resim: 15 Gedikpaşa Surp Ovhanes Kilisesi

Resim: 16
Gedikpaşa Surp Ovhanes Ki-
lisesi Giriş Kapısı.

gerçekleştirilemeyen bu alan üzerinde sonradan Azak Tiyatrosu ile birkaç adet çok katlı konut yapılmıştır⁷³.

Gedikpaşa Mühendis Mekteb-i Alisi, 1909'da adı değiştirilen ve bugünkü İstanbul Teknik Üniversitesi'nin temelini oluşturan "Hendese-i Mülkiye Mektebi" için tasarlanmış bir yapıdır. 1883'de, Hasköy'deki "Mühendishane-i Berri-i Hümayun" içinde, "Hendese-i Mülkiye Mektebi" adıyla eğitime başlayan okul, yine Hasköy'de yapılan yeni binasına 1884'de taşınmıştır. Daha sonraları kentin çeşitli yerlerindeki bazı binalarda barınmak zorunda kalan "Hendese-i Mülkiye"nin adı 1909'da "Mühendis Mektebi" olarak değiştirilmiş, yönetimi Nafia Nezareti'ne verilmiş, bu arada, okul için eski Gedikpaşa Tiyatrosu'nun yerinde yeni bir yapı yapılması kararlaştırılmış, ancak savaş nedeniyle yapının tümü gerçekleştirilememiştir. Özgün çizim paftalarından; okulun, 1911 yılında Mimar Kemalettin tarafından tasarlanmış olduğunu görüyoruz⁷⁴.

Bazı kaynaklarda, yapının bodrum ve zemin katlarının tamamlandıktan sonra yarım bırakıldığı belirtilmektedir. Gedikpaşa'da uzun yıllar tamamlanamayan bu yapı, 1930'ların sonlarında özel kişilerin eline geçerek, temellerinin bir bölümünün üzerine "Azak Tiyatrosu" ile "Azak Apartmanı" yapılmıştır⁷⁵.

AZAK SİNEMASI VE BAĞÇESİ

Çarşıkapı'dan Kumkapı'ya inen Tiyatro caddesi üzerinde eskiden at cambazhanesi ve daha sonra Güllü Agop'un tiyatrosu olan arsa üzerinde yapılan sinema ile, biraz aşağıda bir garaj üzerinde kurulan yazlık sinema ve tiyatrodur⁷⁶.

AZAK APARTMANLARI

Beyazıt civarında Güllü Agop'un tiyatrosu olan sahada, ikisi Hattat sokağında, birisi de Tiyatro caddesinde olan apartmanlardır. Hepsi yirmişer daireye sahip olan bu apartmanlardan Tiyatro caddesinde bulunanı; asansörlü, kaloriferli, muhteşem bir binadır. En üst katında dindar bir aile olan Azakzadeler'in özel mesciti bulunmaktadır⁷⁷. (RESİM-17/18)

V.7. Korunması gerekli yapılarda yapısal ve bünyesel durum analizi

Bölgedeki yapıların büyük bir çoğunluğu, bakım-onarım gerektirmektedir. Ancak az da olsa; sorunu olmayan ya da restore edilmiş yapılarla da karşılaşılmaktadır. Tesbiti yapılan yapılardan korunması gerekli 121 adet yapının yapısal ve bünyesel durum analiz sonucu şöyledir: (PAFTA-6)

Sorunu olmayan yapılar	8	% 7
Bakım-onarım gerektiren yapılar	86	% 71
Önemli onarım gerektiren yapılar	24	% 20
Restore edilmiş yapılar	3	% 2
TOPLAM	121	% 100

V.8. Değerlendirme

Araştırma bölgesindeki geleneksel dokunun sıhhileştirilmesi ve yaşatılması için, korunması gerekli sivil mimarlık örneklerinden özgünlüğünü koruyanlar ile dış mimarisinin ıslah edilmesiyle çevreye uyum sağlayacak yapılar ile çevreye aykırı olup yıkılması gereken yapılar, analizler sonucunda tespit edildi. (PAFTA-7) Buna göre:

Resim: 17

Azakzade Apartmanı

Resim: 18

Azakzade Apartmanı + Çarşısı.

Anıtsal yapılar	4	% 1
Korunması gerekli sivil mimarlık örneklerinden özgünlüğünü koruyan yapılar	20	% 5
Korunması gerekli sivil mimarlık örneklerinden dış mimarisi ıslah gerektiren yapılar	97	% 30
Dış mimarisinin ıslahı ile çevreye uyumlu olacak yapılar	27	% 7
Çevreye aykırı, yıkılması gereken yapılar	242	% 62
TOPLAM	390	% 100

VI. KONUTLARIN BİÇİMLENME ÖZELLİKLERİ VE ÖGELERİ

VI.1. Planimetrik Tipoloji

Çilavcı Sokağı'ndaki geleneksel konutların planlamasında, parsellerin küçüklüğünden ve bitişik nizam olmasından kaynaklanan zorlanmalar görülmektedir. (PAFTA-8)

Yapıların tümüne bir bahçe aracılığı olmaksızın direkt sokaktan girilmektedir. (PAFTA-9) Sokağın kuzey bölümünde kalan yapıların tümü parsellerinin tamamı üzerine oturmuştur, bahçeleri mevcut değildir ve arka cepheleri de sağırdır. Buna karşın, sokağın güney bölümünde kalan yapıların tümü küçük de olsa birer bahçeye sahiptir.

Fakat tüm yapıların ortak özelliği; yaşayışın ön cephe olan sokağa yönelmiş olmasıdır. Bu yönelim, yapıların çoğunda bulunan cumbalarla daha da belirgin bir hal almaktadır.

Bugün her ne kadar, plan tipleri tamamen bozulduysa da, cephede bulunan bazı izlerden ve bazı özgünlüğünü koruyan yapılardan elde edilen veriler doğrultusunda; yapıya

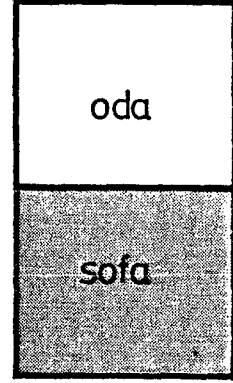
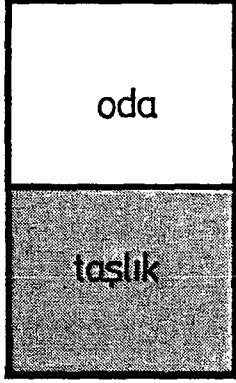
PLAN TİPOLOJİSİ

PS

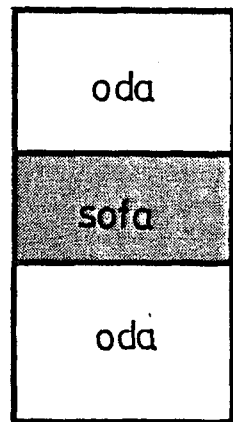
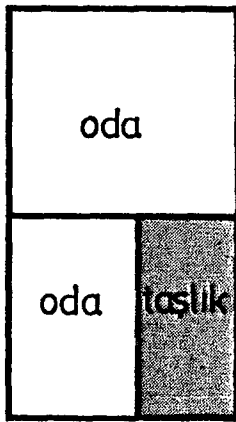
ZEMİN KAT

ÜST KAT

1 ODALI

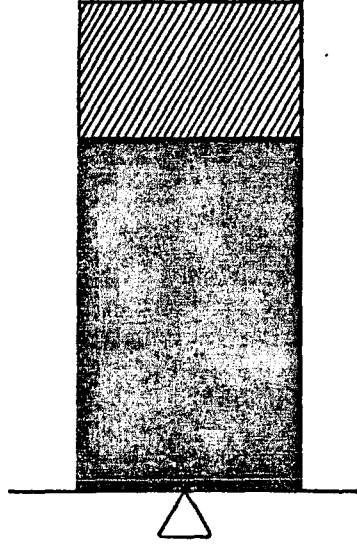

1'DEN FAZLA ODALI

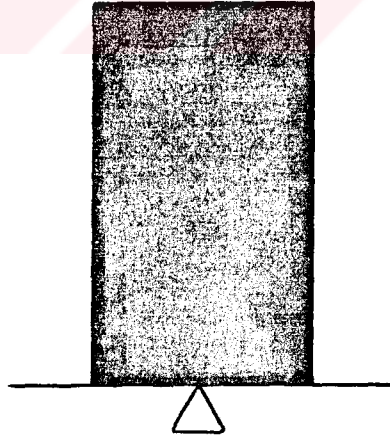
YAPI / PARSEL İLİŞKİSİ P9

sokaktan
girilen
bahçeli yapılar

ENV. NO : 72, 73, 74, 75, 76,
77, 78, 79, 80, 81, 82.

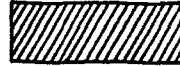
sokaktan
girilen
bahçesiz yapılar

ENV. NO : 92, 93, 94, 95, 96,
97, 98, 99.

YAPI

BAHÇE

GİRİŞ

görkemli, yüksek kapılardan girildiği anlaşılmaktadır. Yine aynı bilgilerin ışığı altında, zemin katların taşlık ve mutfak mekanlarından oluştuğu, yaşama mekanlarının üst katlarda toplandığı söylenebilir.

Bölgedeki çoğu yapıda olduğu gibi; bu sokaktaki yapıların da büyük bir bölümü, fonksiyonel olarak değişime uğramıştır. Zemin katların ticarethanelere dönüşmesiyle; orijinal taşlık ve mutfaklar kalkmış, yerlerini dükkan ve atölyelere bırakmıştır (PAFTA-10). Bununla beraber; giriş katlardaki yükseklik ve heybet de, günümüze ve fonksiyona uygun olarak asma katlarla bölünmüştür. Bu asma katlar, cepheyi de oldukça olumsuz yönde etkilemektedir. Ancak; eldeki verilere ve mevcut merdivenlere bakıldığında, asma katların orijinal veya eski tarihli olabileceği gözlemlenmektedir. Tabii bunun yarım bir asma kat olabileceği ve böylelikle de cepheyi bozmayacağı gibi bir olasılık da göz ardı edilmemelidir.

Üst katlara bakıldığında ise; plansal bir bozulmayla karşılaşılması; katın ticarethane veya konut olsun, 1 ya da 2 oda ile, merdivenin ulaştığı sofadan oluştuğu görülmektedir. (PAFTA-11)

VI.2. Cephe Oluşumu, doluluk-boşluk oranları

İlk apartmanlaşma örneklerinden olan bu yapılarda cephelere, çıkmalara, süslemelere verilen önem ve titizlik; yapıların birbirleriyle uyumlarında görülmemektedir. Kat sınımlarındaki şaşkınlıklar, pencere - kapı gibi yapısal öğelerin birbirleriyle olan uyumsuzluğu, sokak dokusunun oluşması sırasında bütünsel bir estetik kaygı içinde bulunulmadığının bir göstergesidir.

Tüm bunların yanısıra yapılar tek tek ele alındığında; cephelerde bulunan yatay ve düşey silmelerin doluluk-boşluk oranlarını daha da çarpıcı hale getirdiği görülmektedir. (PAFTA-12/13)

Çıkmalar; cepheye hareketlik kazandırırken, süslemeleri ve çeşitli tipleri ile de zengin perspektifler sunmaktadır. Sokakların dar olması da buna katkıda bulunmaktadır. Günümüzde ihtiyaçlar doğrultusunda yapılan çeşitli eklemeler ve değişiklikler, uyumsuzluk içinde geleneksel silüetin özgünlüğünü tahrip etmektedir. Bu nedenle, yapılacak koruma çalışmalarına ışık tutması amacıyla cephelerde, yatayda doluluk-boşluk oranları irdelemesi yapıldı. (PAFTA 14)

İrdelemede çıkma tipleri ve her yapı kendi içinde ayrı ayrı değerlendirilerek, boşluklara "a", doluluklara "b" harfi verilip, cephe düzenlerindeki oranlar belirlendi. Yapıların üst ve zemin katlarında ayrı ayrı yapılan değerlendirme sonucu bulunan yatayda doluluk-boşluk oranları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

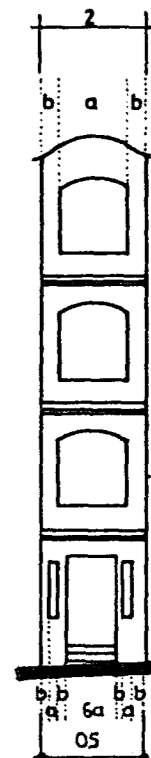
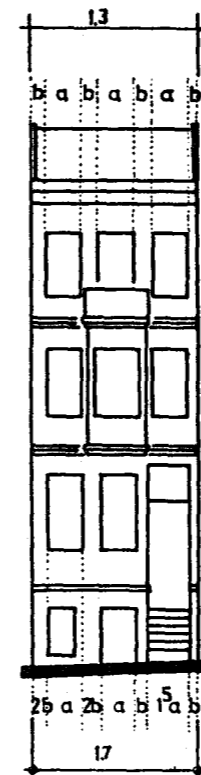
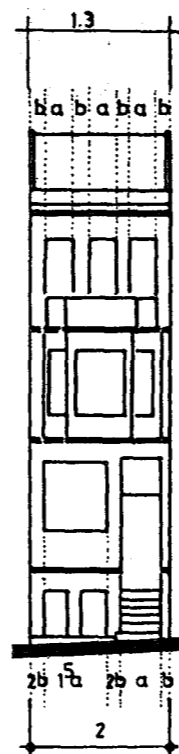
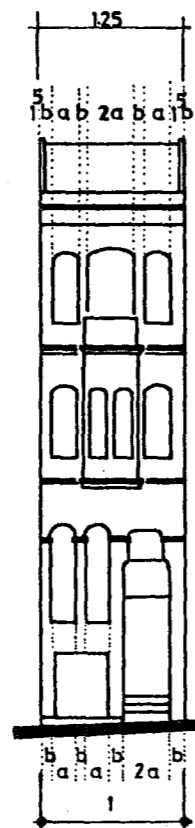
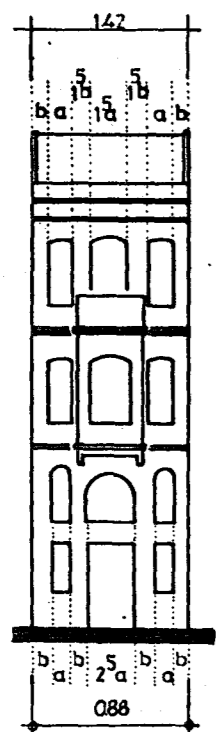
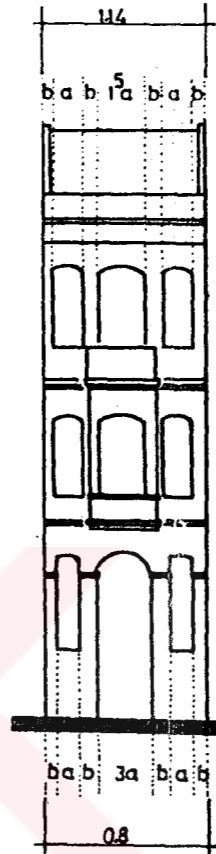
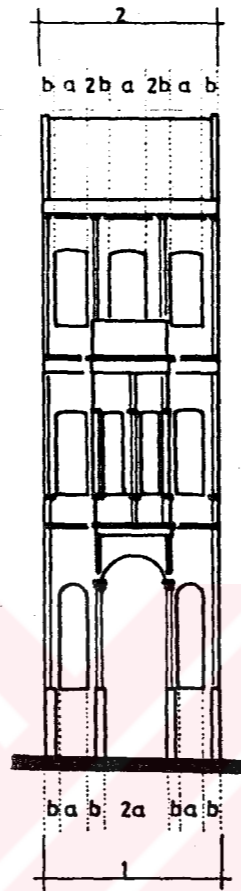
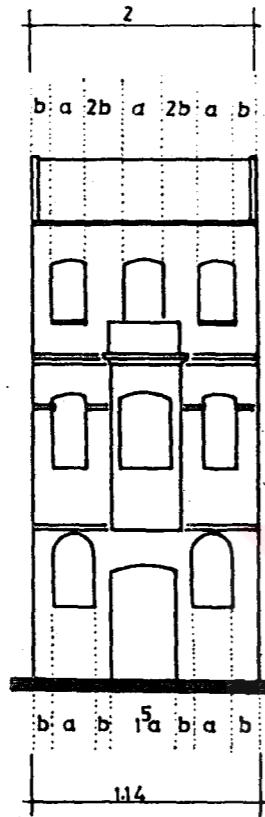
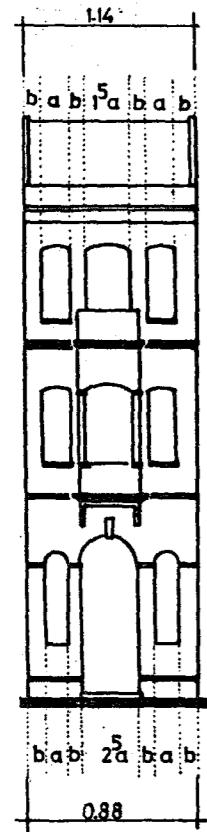
YATAYDA DOLULUK-BOŞLUK ORANLARI	
ZEMİN KAT	1,06
ÜST KAT	1,45

VI.3. Çıkmalar

Çıkmalar; kapalı ve açık olmak üzere iki ana başlık altında toplanabilir. Balkonlar açık, cumbalar ise kapalı çıkma sınıflarını oluşturmaktadırlar. Çıkmaların özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

CEPHELERDE YATAYDA DOLULUK / BOŞLUK ORANLARI

P14

- * Cepheelerde orantılı bölmelerle mimari kompozisyona hareket kazandırmak, (RESİM-19/20)
- * Günlük yaşamın geçtiği üst katı genişletip, odaların sokağa açılmasını, yeterince hava ve ışık almasını sağlamak.

Çilavcı Sokağı'nda bulunan konutlar, çıkma özellikleri açısından ele alındığında şu şekilde sınıflandırılabilir:
(PAFTA-15)

- * Çıkmasız tipler, (RESİM-21/22/23/24/25/26)
- * Cephe boyunca çıkmalı tipler (çokgen), (RESİM-27)
- * Ortadan tek çıkmalı tipler.(RESİM-28/29/30/31/32/33
34/35/36/37/38/39)

VI.4. Çıkma Destek Tipleri

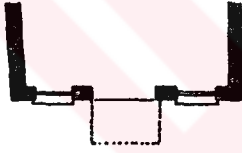
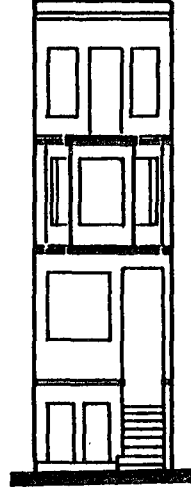
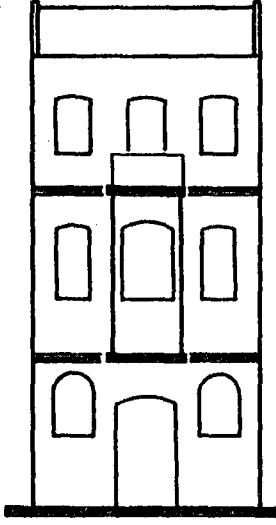
Döşeme kirişleri tarafından taşınan çıkmaların zaman içinde binecek yüke mukavemetini sağlamak, gelen yükü duvarlara aktarmak amacı ile çıkma altlarına kagir destek elemanları kullanılmıştır. Bu destekler, taşıyıcı olmalarının yanı sıra çıkmanın yapıdan kopuk olarak hissedilmesine engel oldukları için, cephesel estetiğe de katkıda bulunurlar. Çilavcı Sokağı'nda toplam 3 çıkma destek tipi mevcuttur. Bunlar da, süslemeleri ve incelikleriyle yapı üzerinde kendilerini belli ederler. (PAFTA-16, RESİM-40/41/42/43)

VI.5. Giriş kapıları

Sokakla ilişkiyi sağlaması ve yapıyı dış etkilere koruması nedeniyle diğer kapılara göre daha mukavim yapılan dış kapılar; diğer kapılara oranla daha da estetik niteliktedirler.Çilavcı Sokağı kapsamında yapılan tipoloji çalışmalarına göre giriş kapılarının hep çift kanat olduğu gözlemlenmektedir. Yine bu incelemeler doğrultusunda, giriş

ÇIKMA TIPLERİ

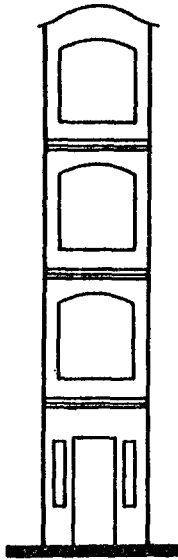
P 15

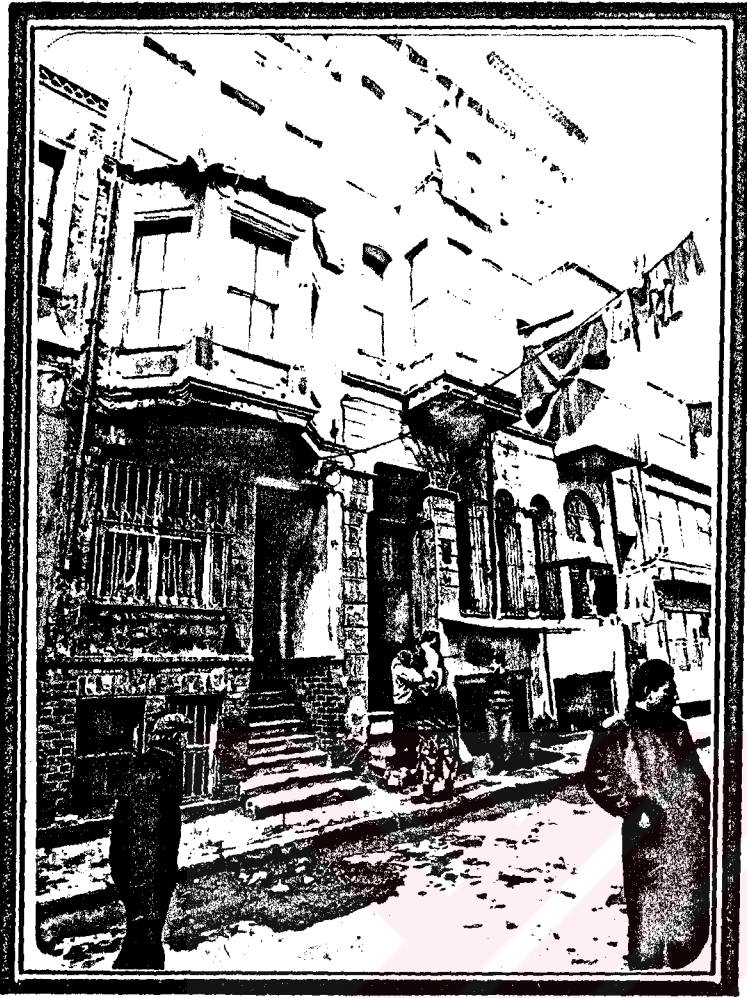
ortadan tek çıkmalı

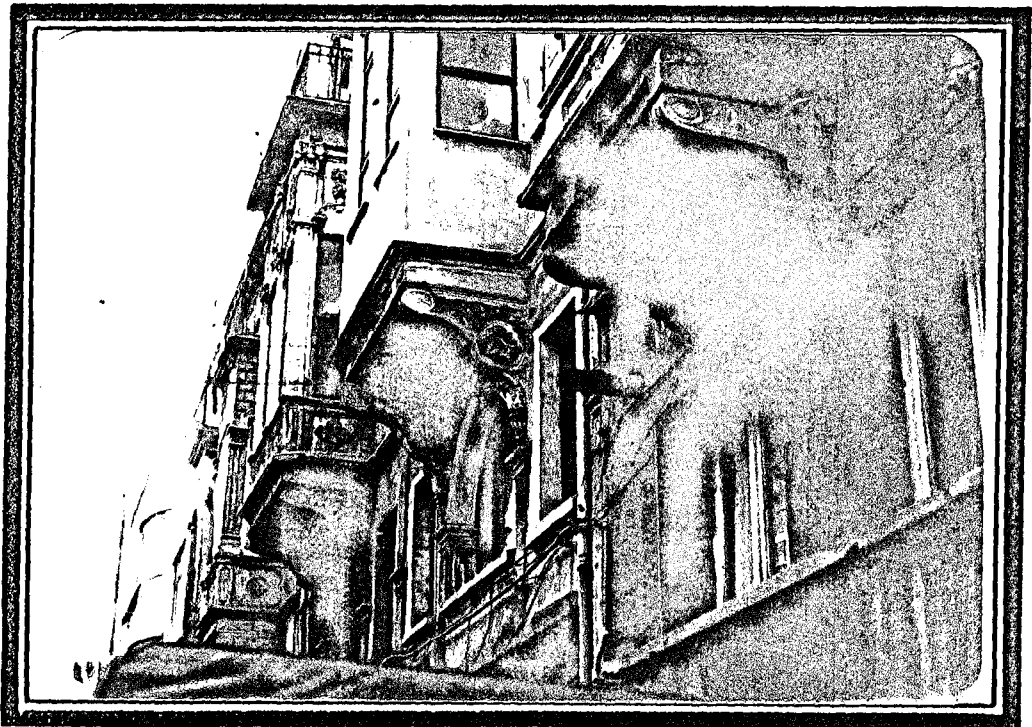
cephe boyunca çıkmalı
(çokgen)

çıkmasız

Resim: 19

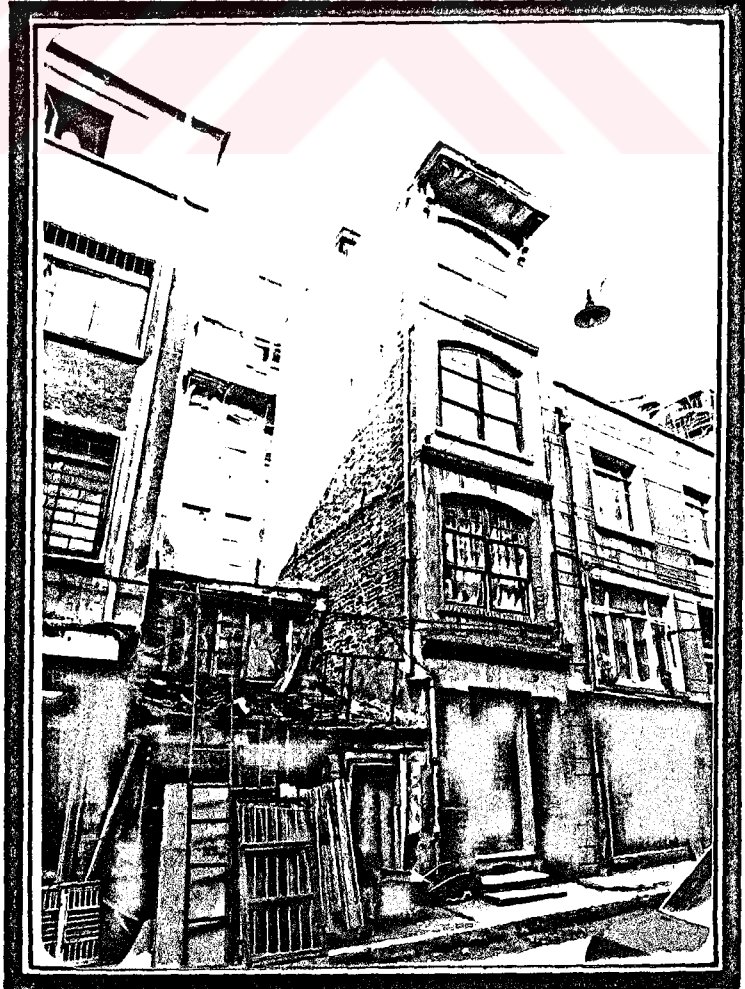
Resim: 20

Resim: 21

ENV. No: 77

(Çıkmasız Yapı)

Resim: 22

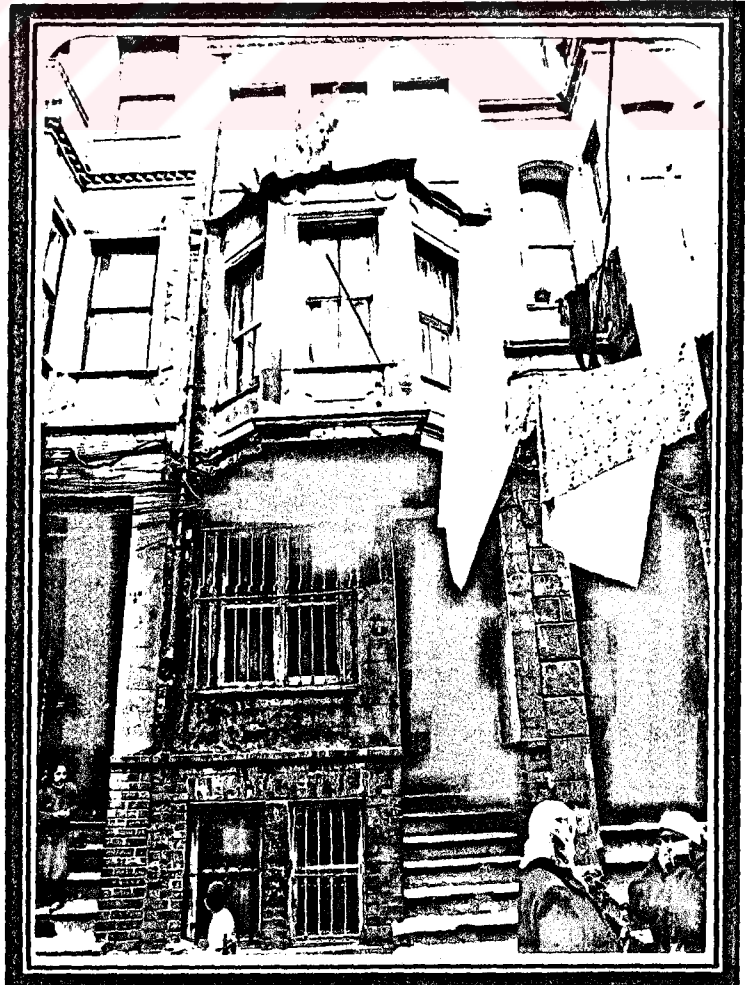
ENV. No: 78

(Çıkmasız Yapı)

Resim: 23

ENV. No: 79 (Çıkmasız Yapı)

Resim: 24

ENV. No: 74

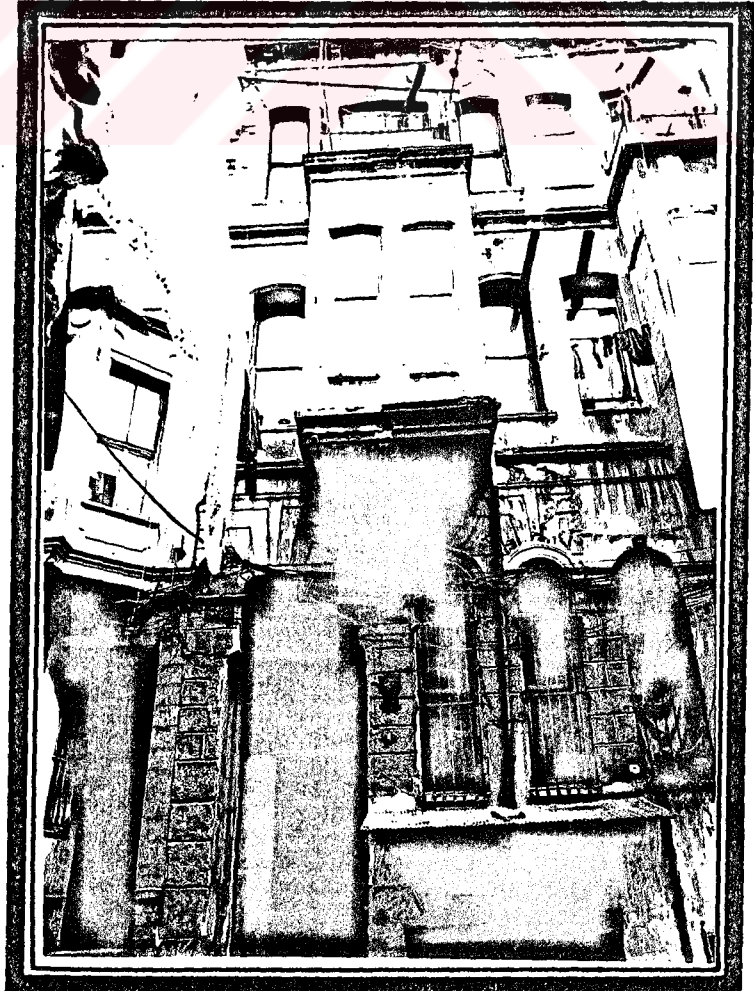
(Cephe boyunca çokgen çıkma)

Resim: 25

ENV. No: 72

(Tek çıkmalı - ortadan)

Resim: 26

ENV. No: 73

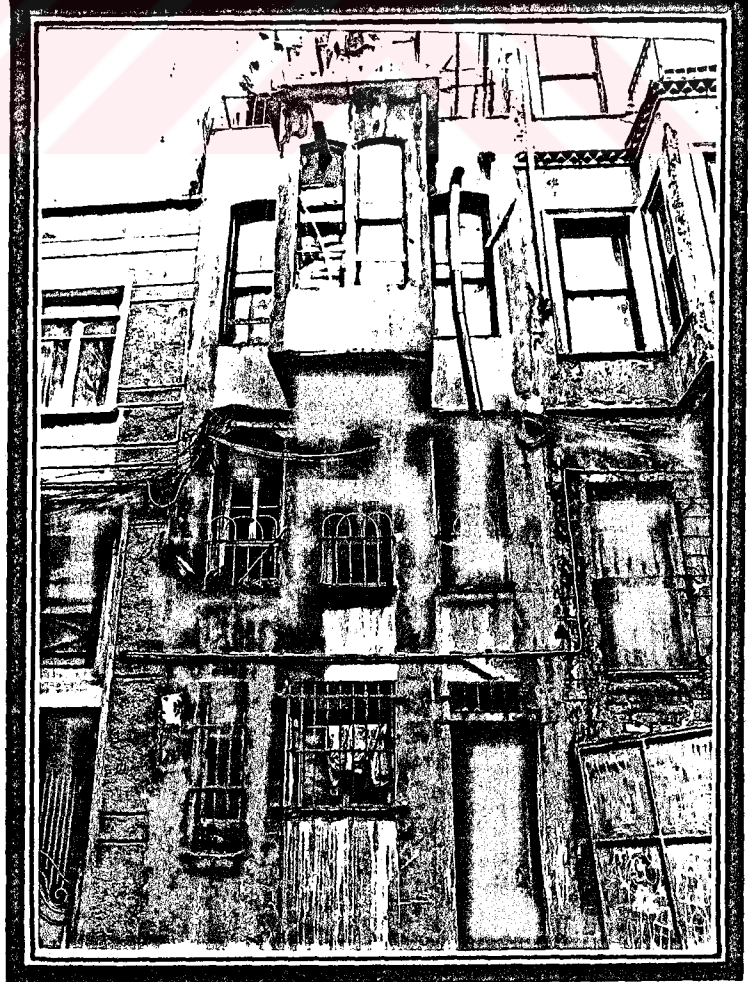
(Tek çıkmalı - ortadan)

Resim: 27

ENV. No: 75

(Tek çıkmalı - ortadan)

Resim: 28

ENV. No: 76

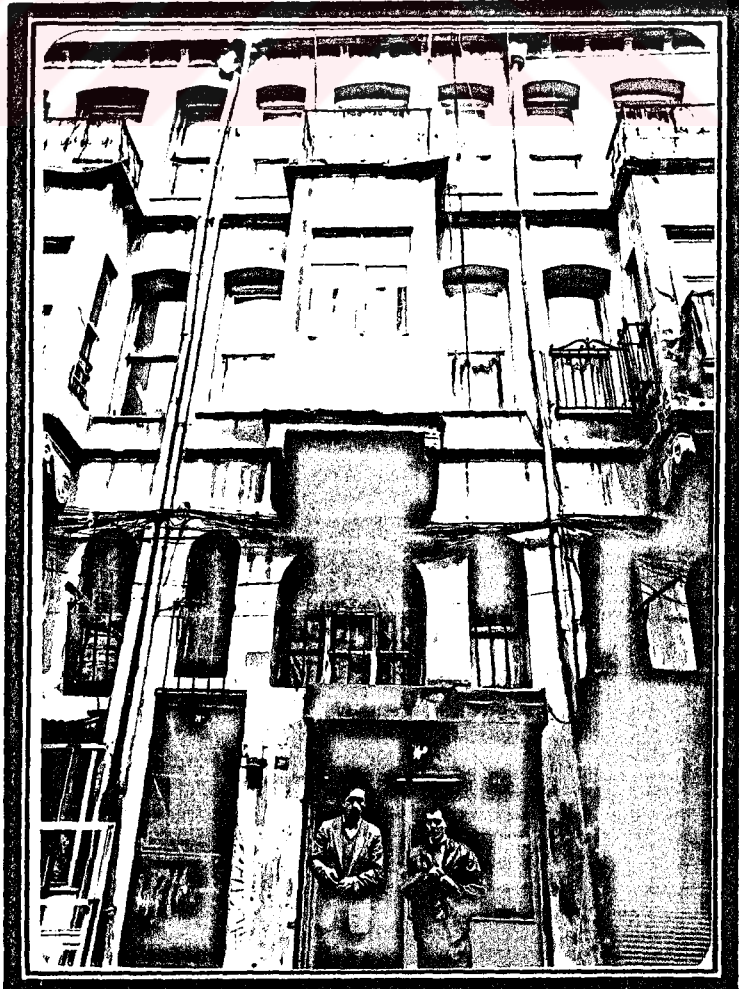
(Tek çıkmalı - ortadan)

Resim: 29

ENV. No: 80

(Tek çıkmalı - ortadan)

Resim: 30

ENV. No: 81

(Tek çıkmalı - ortadan)

Resim: 31

ENV. No: 82

(Tek çıkmalı - ortadan)

Resim: 32

ENV. No: 92

(Tek çıkmalı - ortadan)

Resim: 33

ENV. No: 93

(Tek çıkmalı - ortadan)

Resim: 34

ENV. No: 94

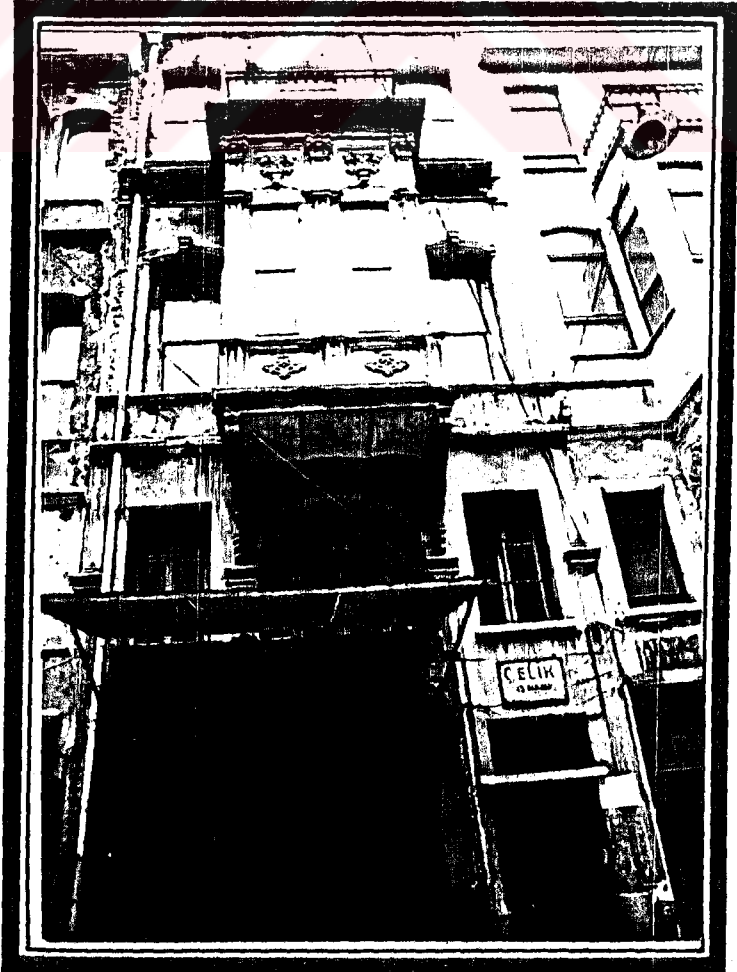
(Tek çıkmalı - ortadan)

Resim: 35

ENV. No: 95

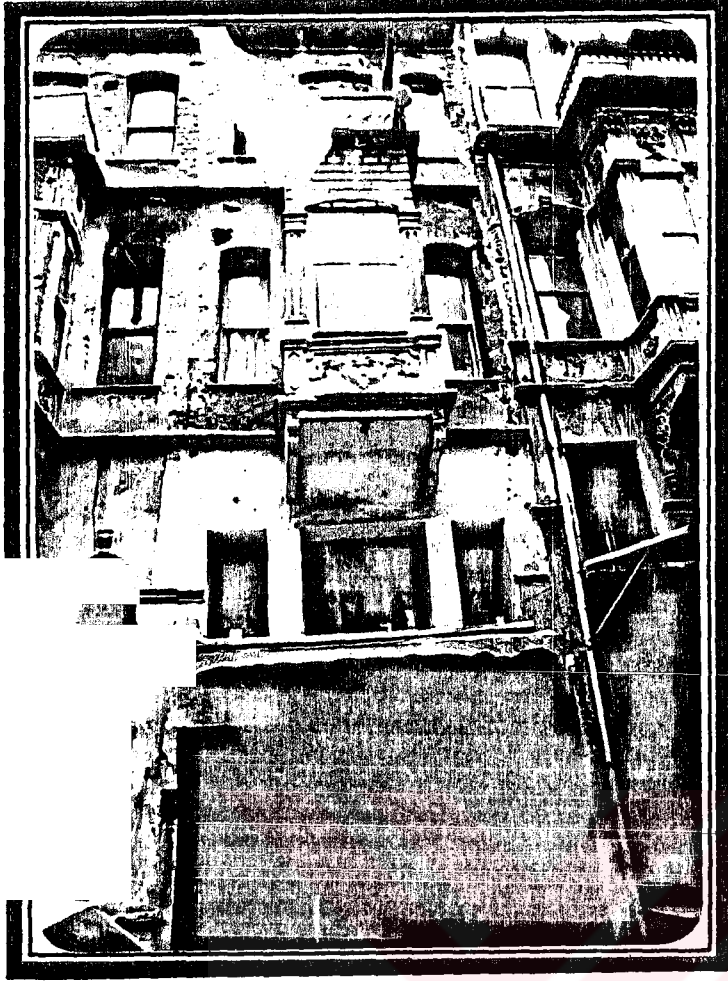
(Tek çıkmalı - ortadan)

Resim: 36

ENV. No: 96

(Tek çıkmalı - ortadan)

Resim: 37

ENV. No: 97

(Tek çıkmalı - ortadan)

Resim: 38

ENV. No: 98

(Tek çıkmalı - ortadan)

Resim: 39

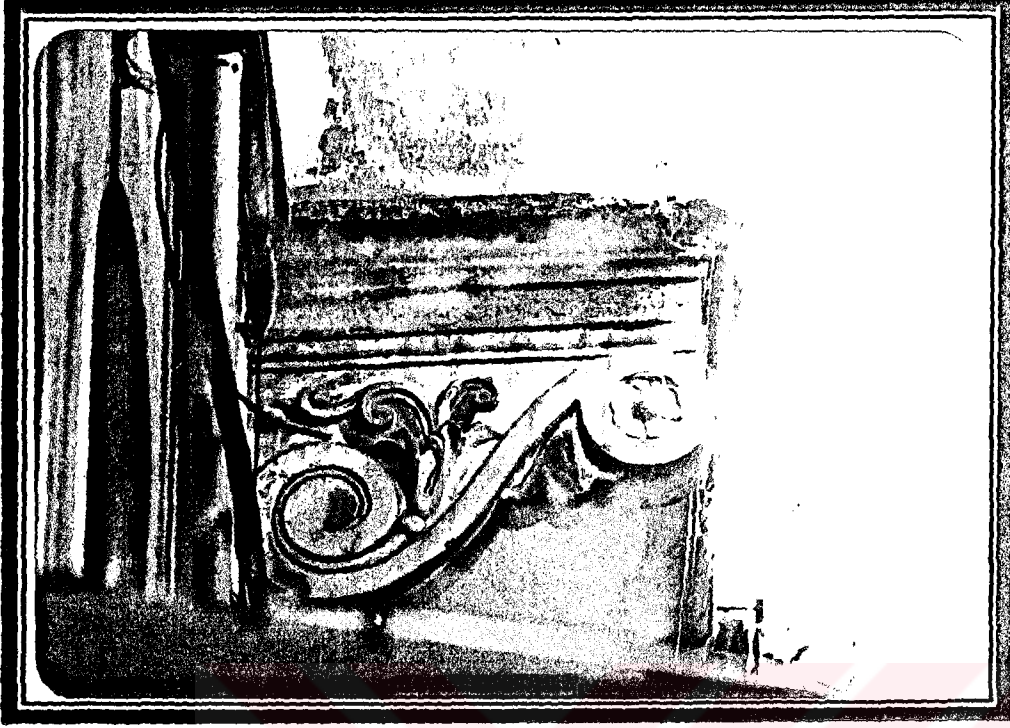
ENV. No: 99

(Tek çıkmalı - ortadan)

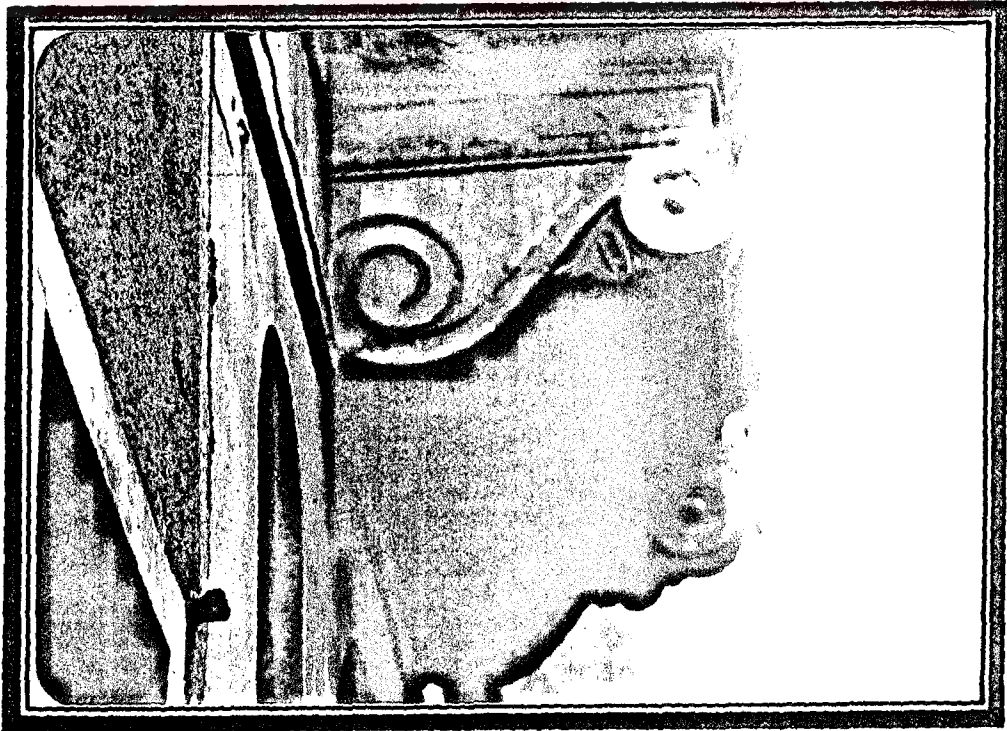
ÇIKMA DESTEK TIPLERİ

P16

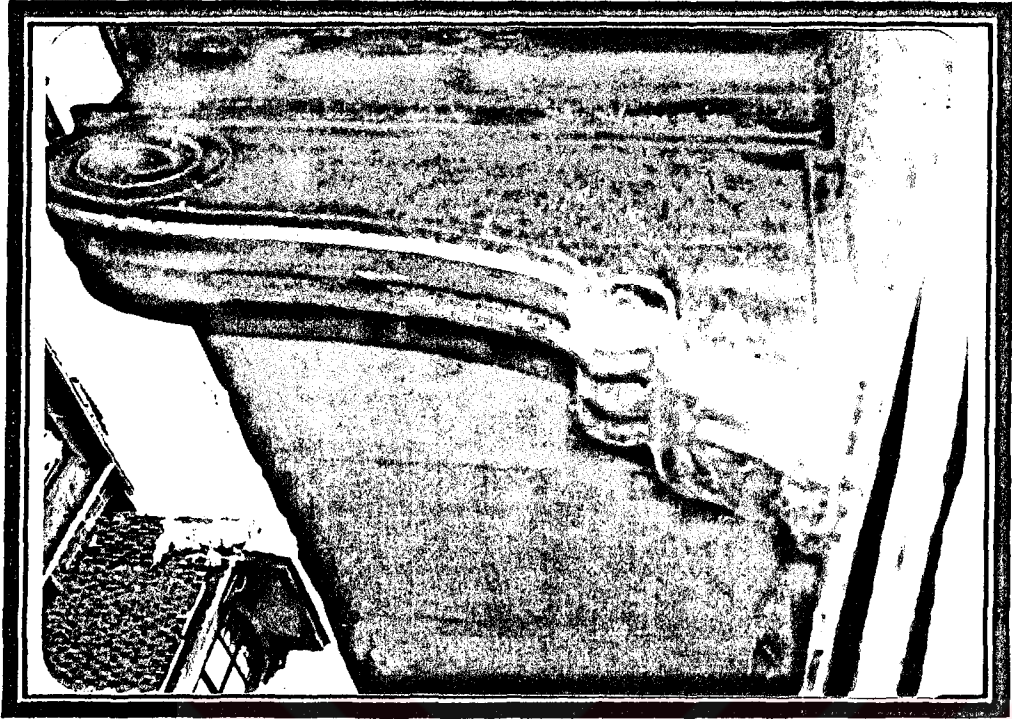

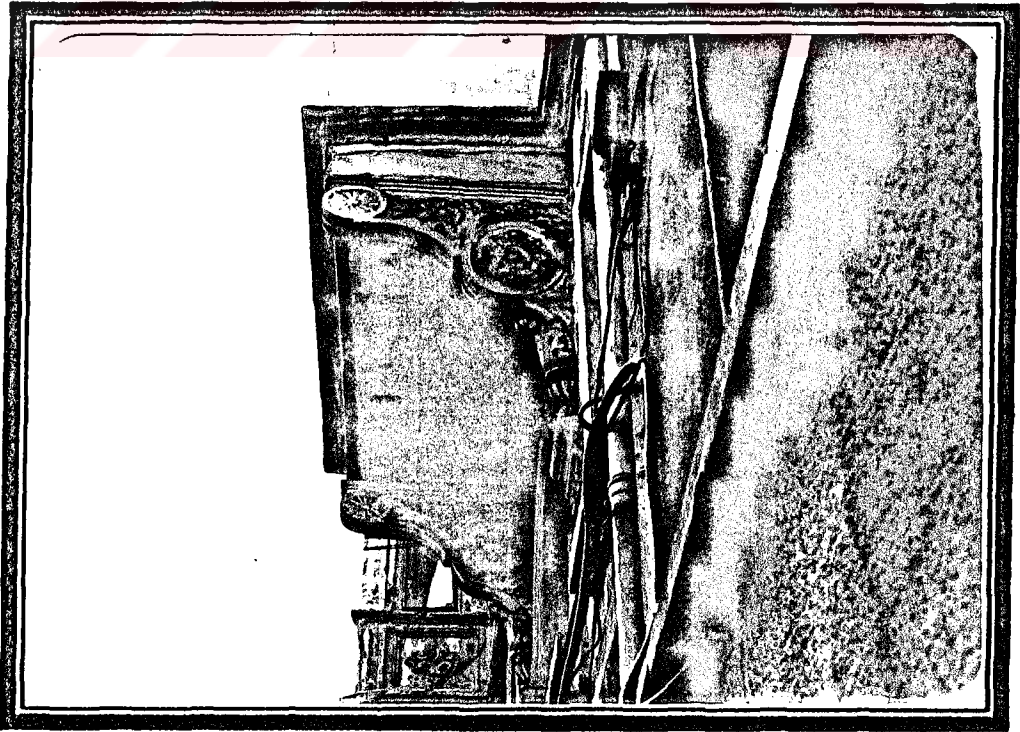
Resim: 40

Resim: 41 (Resim: 40'daki destek tipinin süslemesiz hali.)

Resim: 42

Resim: 43

kapıları üst örtülerine göre ele alınırsa; şu şekilde sınıflandırılabilir:

* Lentolu

* Kemerli

Bu tiplerin, üstü pencere ve penceresiz olmak üzere alt grupları da bulunmaktadır. (PAFTA-17, RESİM-44/45/46/47/48)

Malzeme olarak ele alındığında kesin bir yargıya varılamaz. Hem ahşap hem de demir malzemeye rastlanan bu sokak kapılarının tek ortak özelliği hepsinin de çeşitli süsleme veya çıtalar yardımıyla estetik ölçütler içinde olduklarıdır.

Bazı yapılarda giriş kapısının üstünde bulunan pencereler iç mekanın aydınlatılmasında yeterli olmamış, kapı yanlarına da pencereler açılmıştır.

Tüm bunlara ek olarak; bölgedeki yapıların giriş kapıları konumları itibarıyla de farklılıklar göstermektedir. Ortada ya da yanda yer alan giriş kapılarının; cepheyle ve yolla bir; cepheden ve yoldan içeride; ve cepheyle bir, yoldan içeride olduğu durumlar söz konusudur. Bu durum da "giriş kapısı konum tipleri" başlığı altında incelenmiştir. (PAFTA-18)

VI.6. Pencereler

Yapının iç ve dış bağlantısını sağlayan öğelerden biri olan pencerelerin oluşumunda; iç mekanın özellikleri ve fonksiyonu kadar, cephesel estetiğe uygun olma düşüncesi de etkili olmuştur.

Bölgedeki yapıların pencereleriyle ilgili yapılan araştırmalarda çok farklı biçim ve oranlarla karşılaşılmış

SOKAK KAPISI TIPLERİ

P17

KEMERLİ

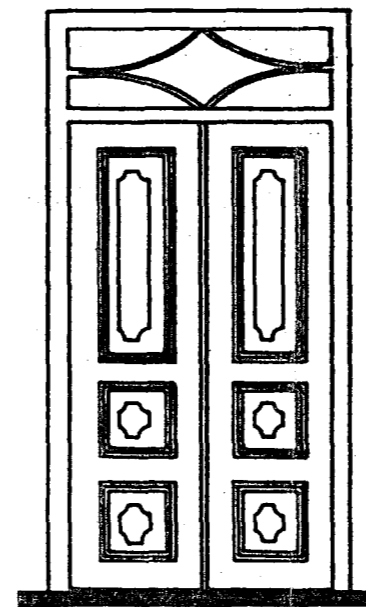
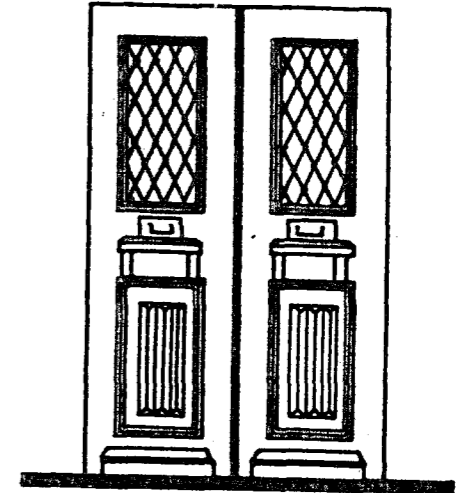
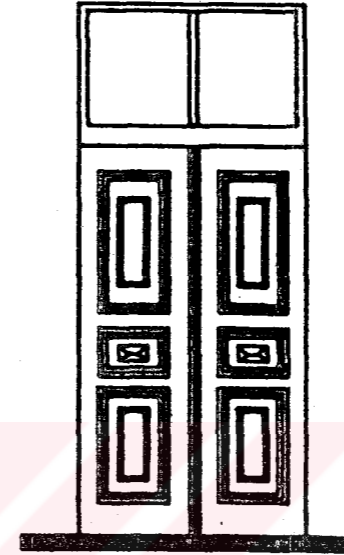
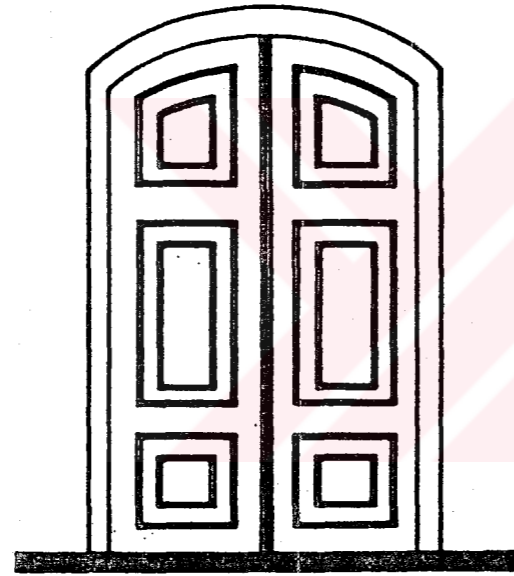
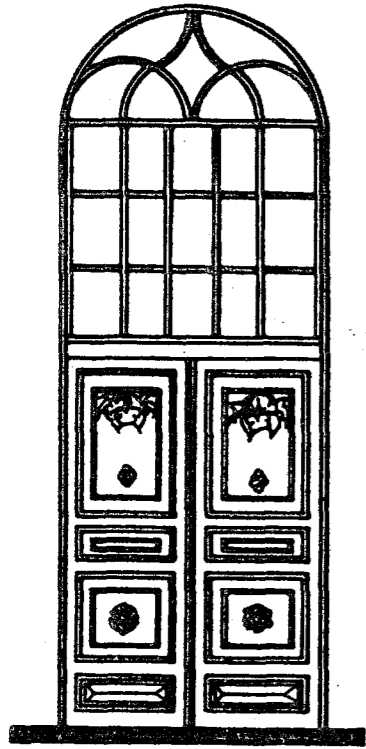
DUZ ATKILI

ÜSTÜ PENCERELİ

ÜSTÜ PENCERESİZ

ÜSTÜ PENCERELİ

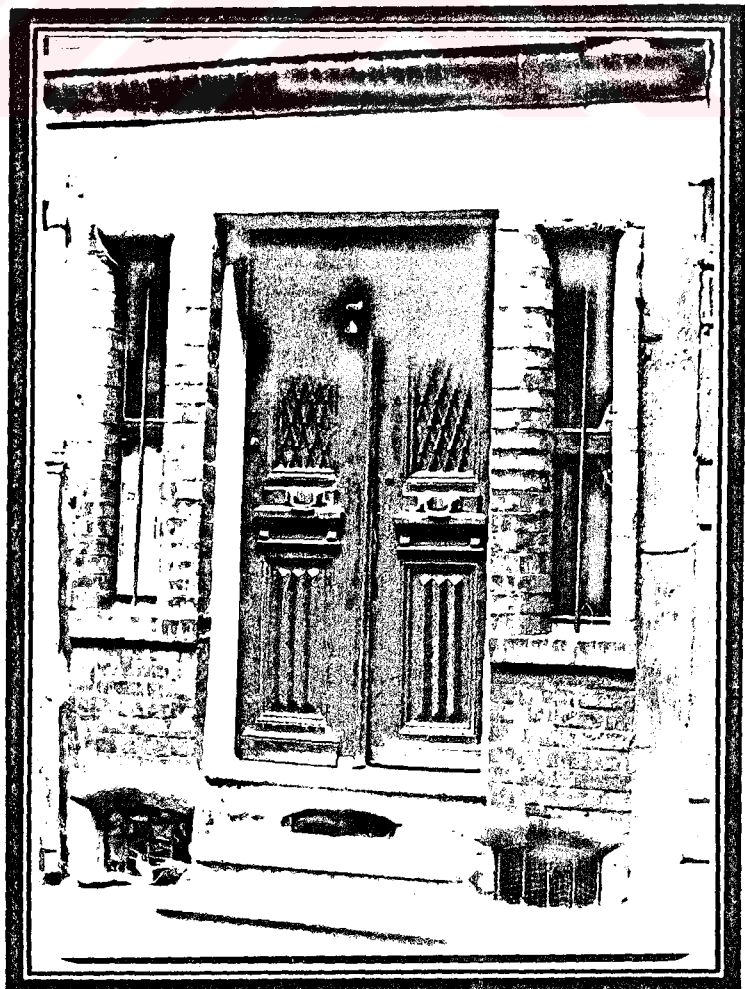
ÜSTÜ PENCERESİZ

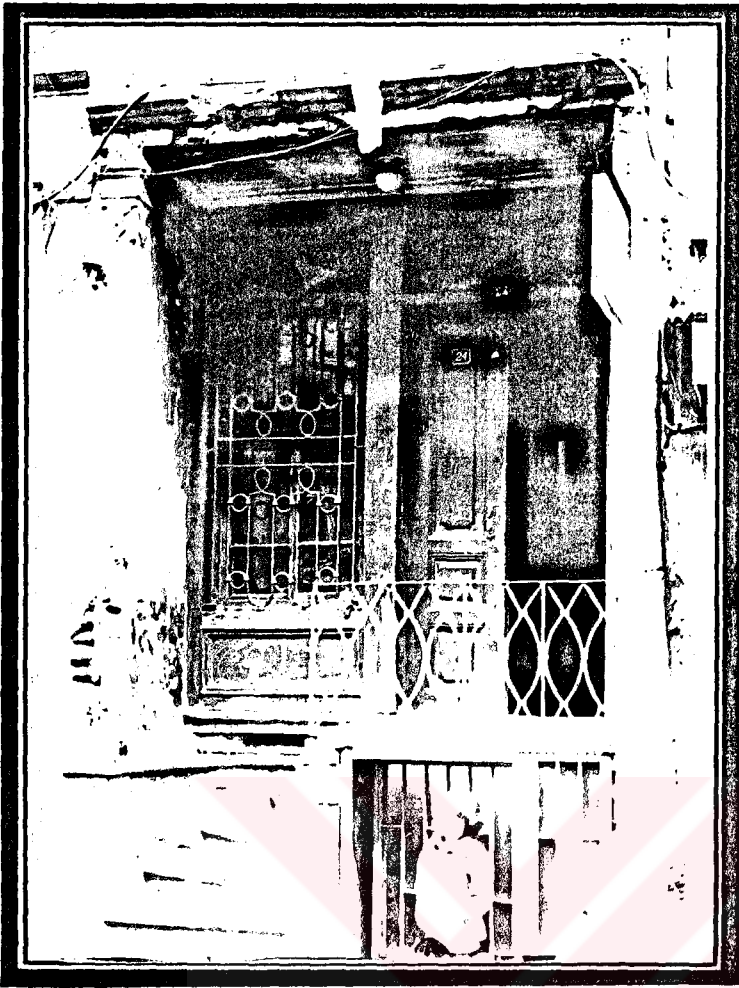
Resim: 44

ENV. No: 75

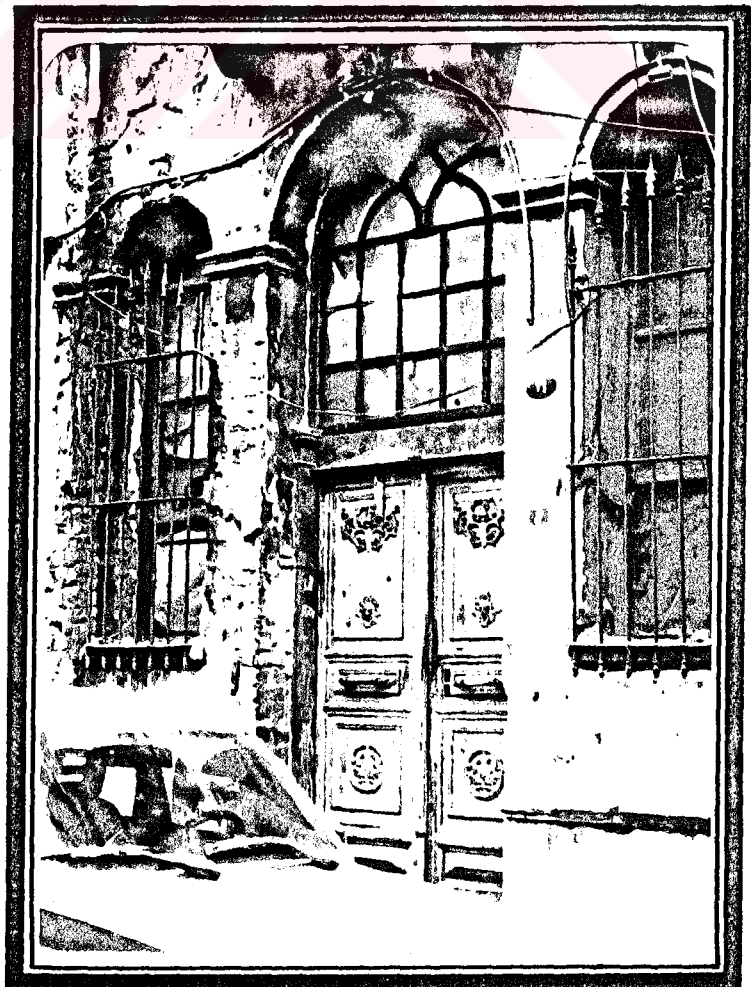
Resim: 45

ENV. No: 77

Resim: 46

ENV. No: 79

Resim: 47

ENV. No: 98

Resim: 48

ENV. No: 99

GİRİŞ KAPISI KONUM TİPLERİ P1S

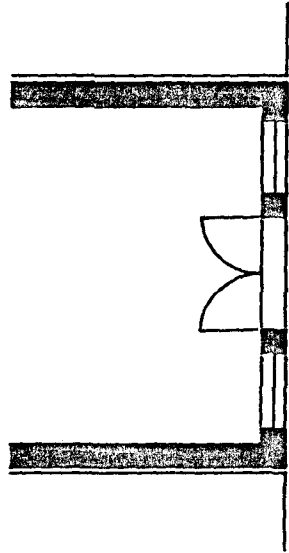
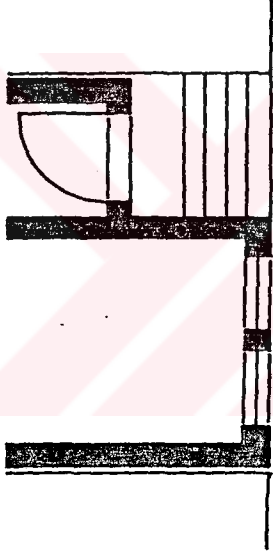
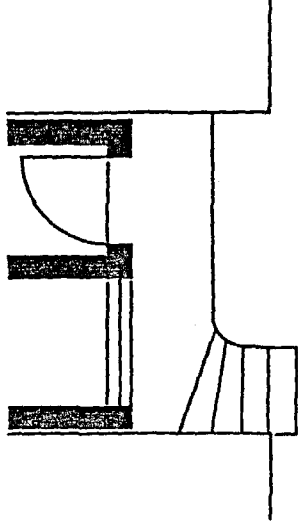
CEPHEYLE VE
YOLLA BİR HİZADA

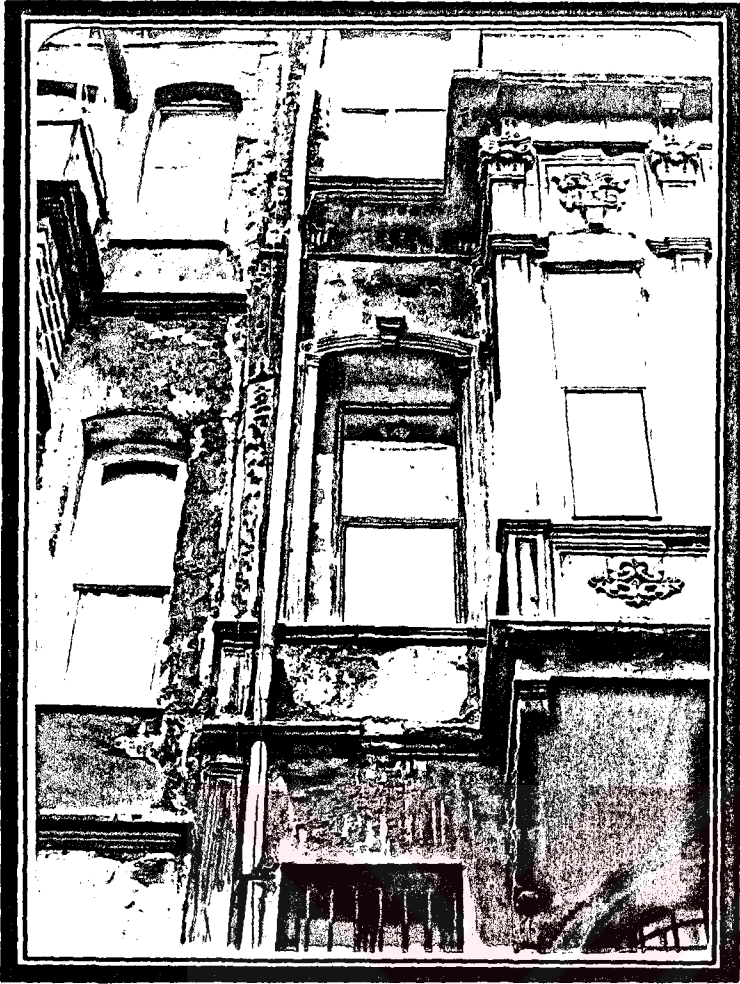
CEPHEDEN VE
YOLDAN İÇERİDE

CEPHEYLE BİR,
YOLDAN İÇERİDE

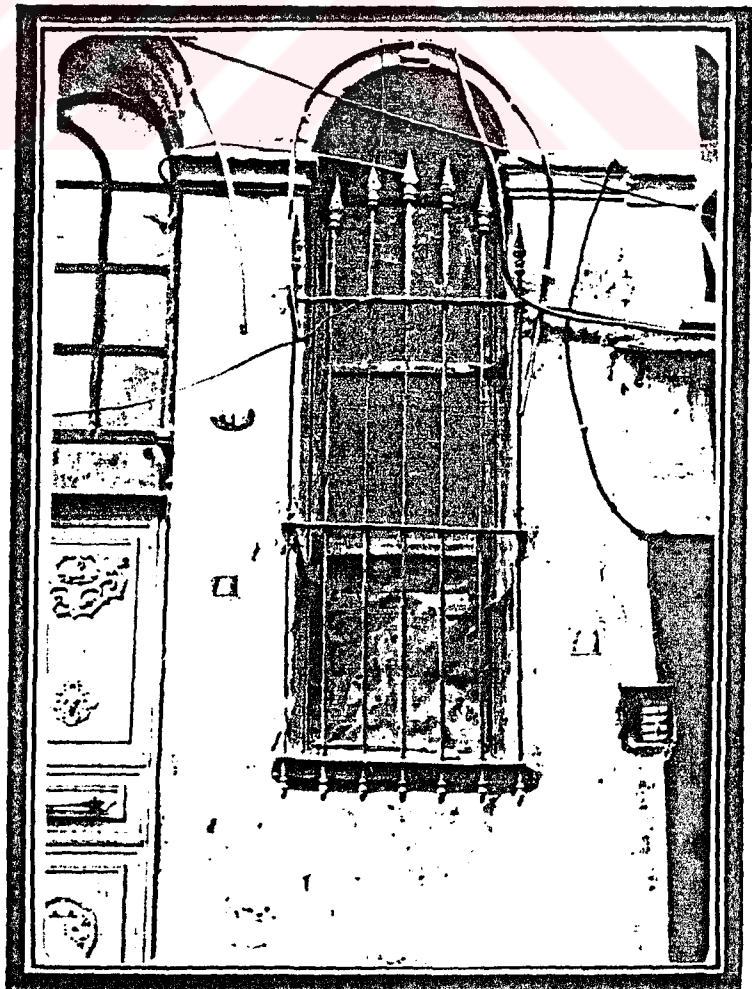
YANDA

ORTADA

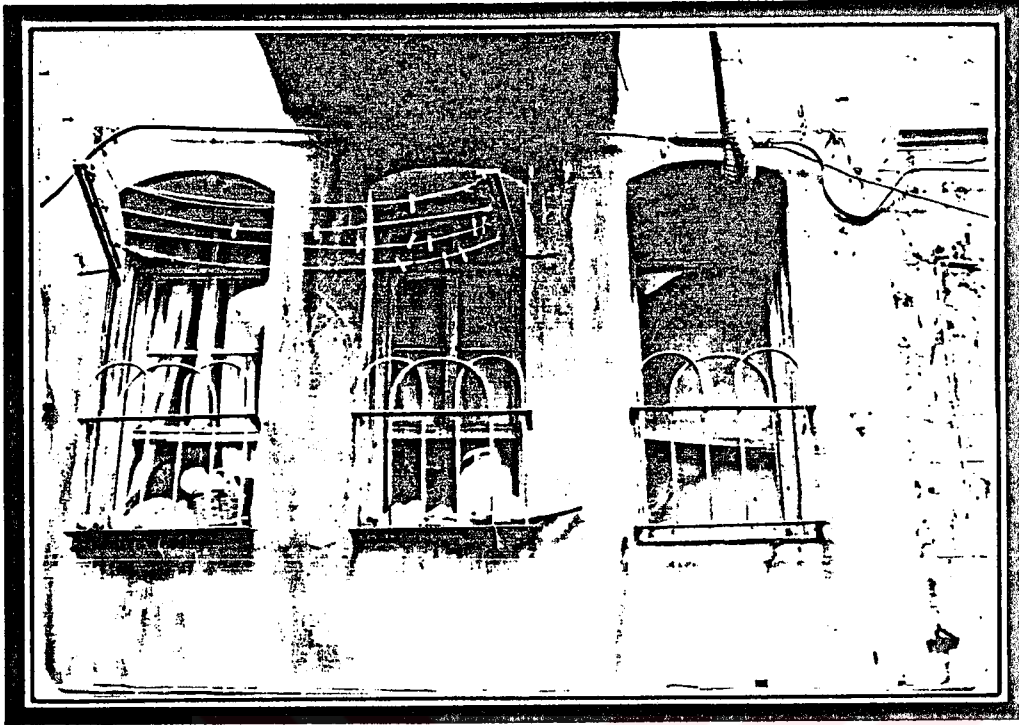

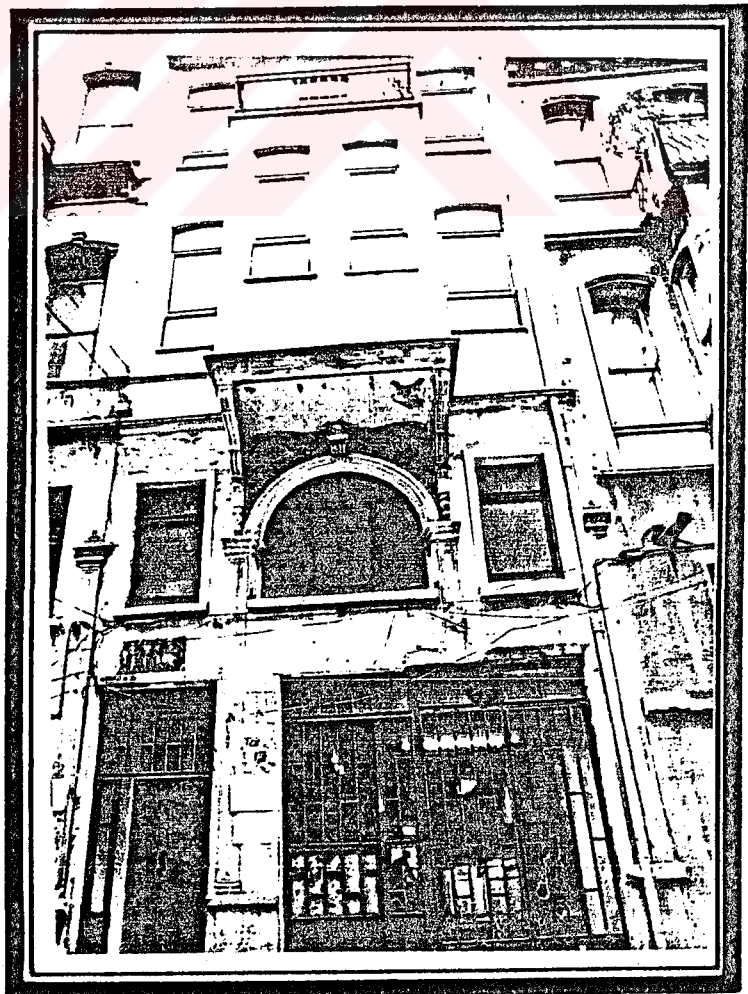
Resim: 49

Resim: 50

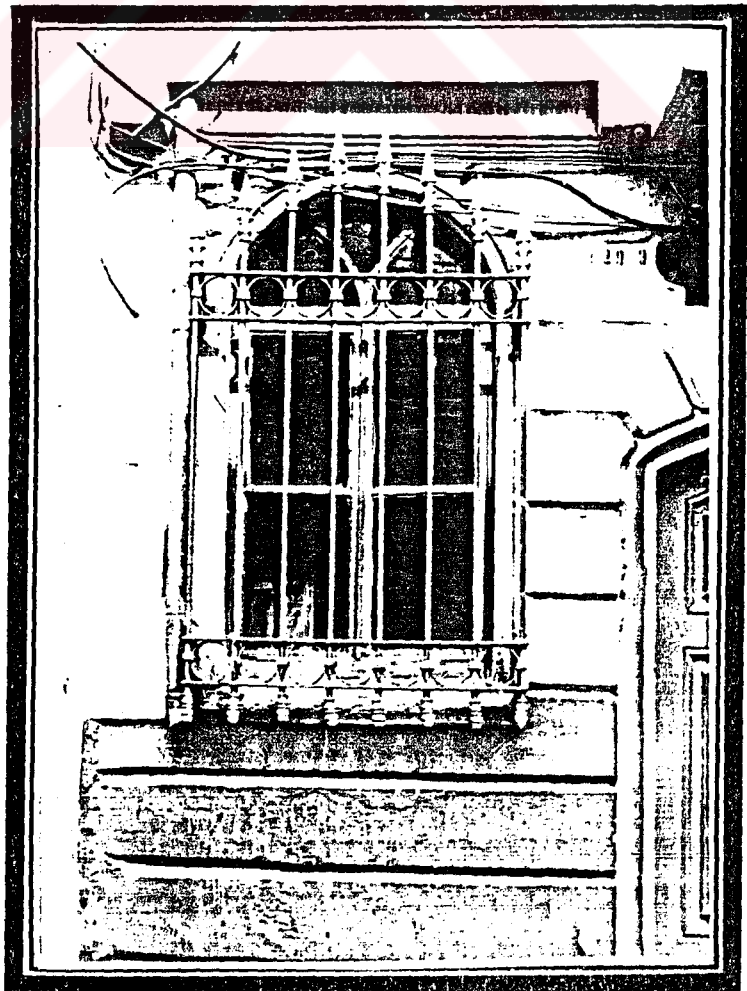
Resim: 51

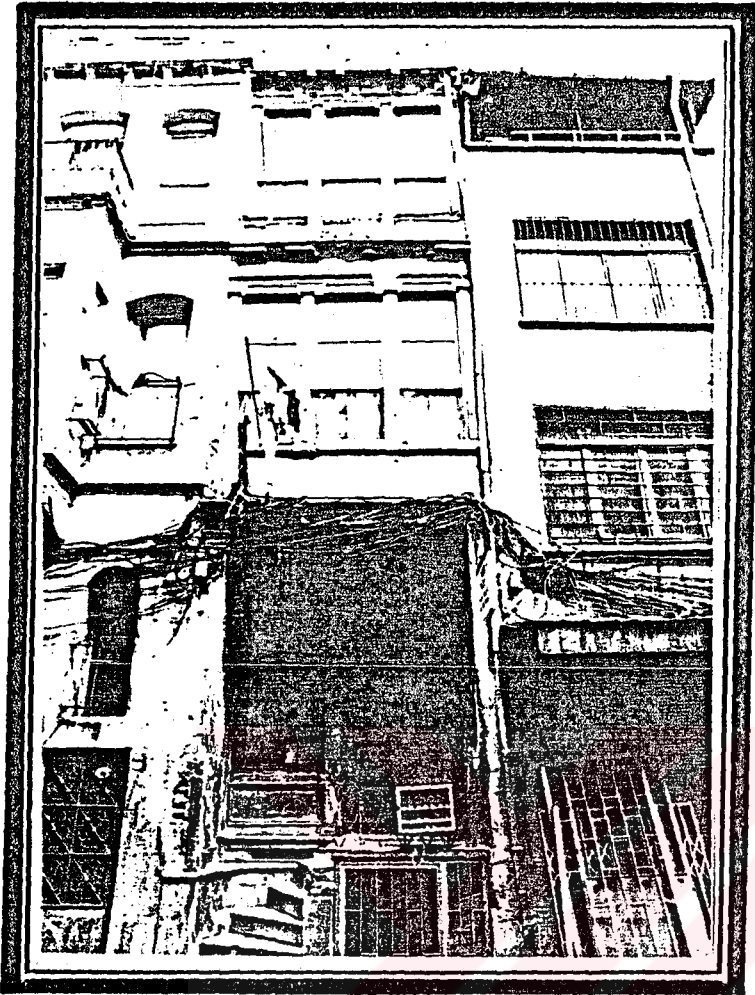
Resim: 52

Resim: 53

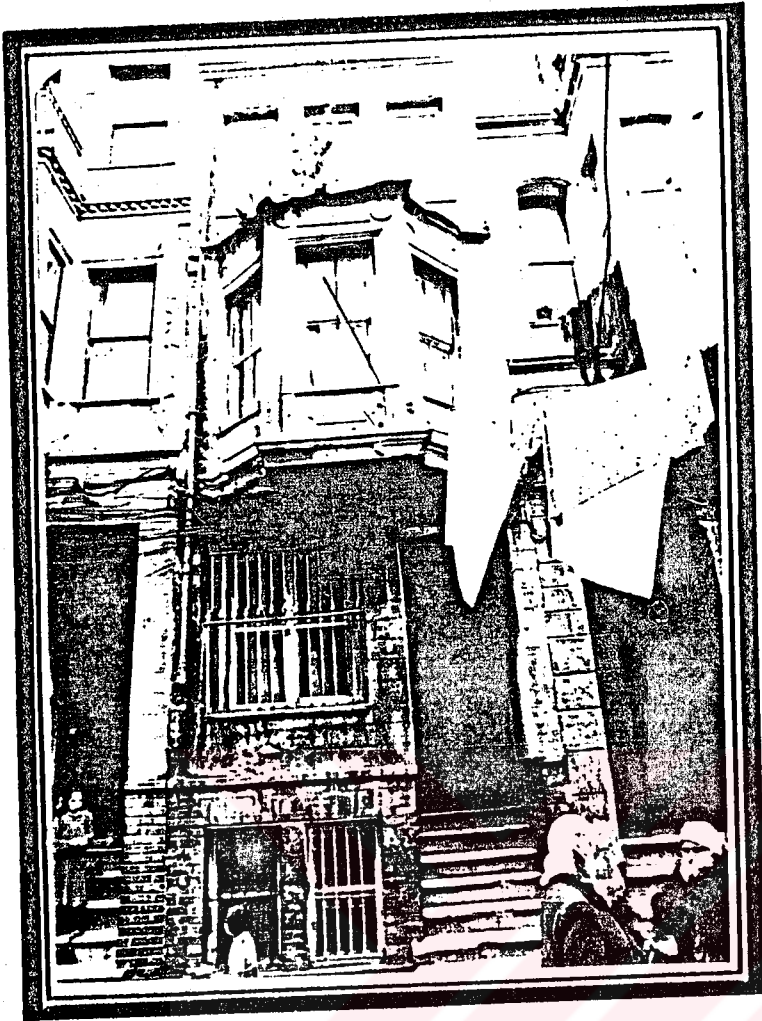
Resim: 54

Resim: 55

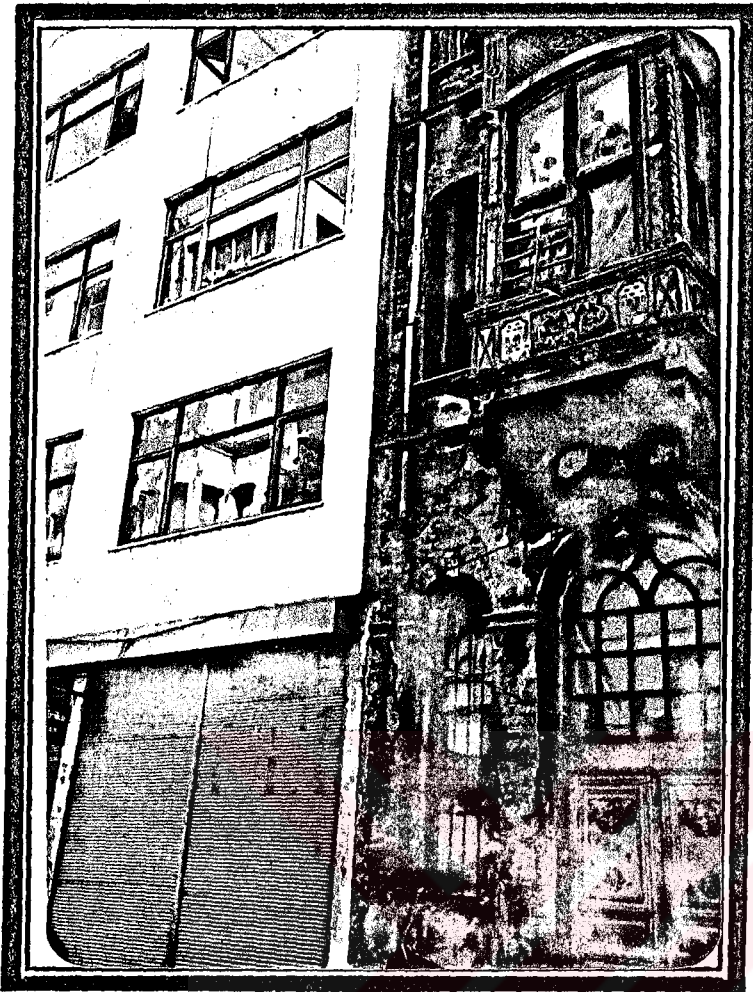
Resim: 56

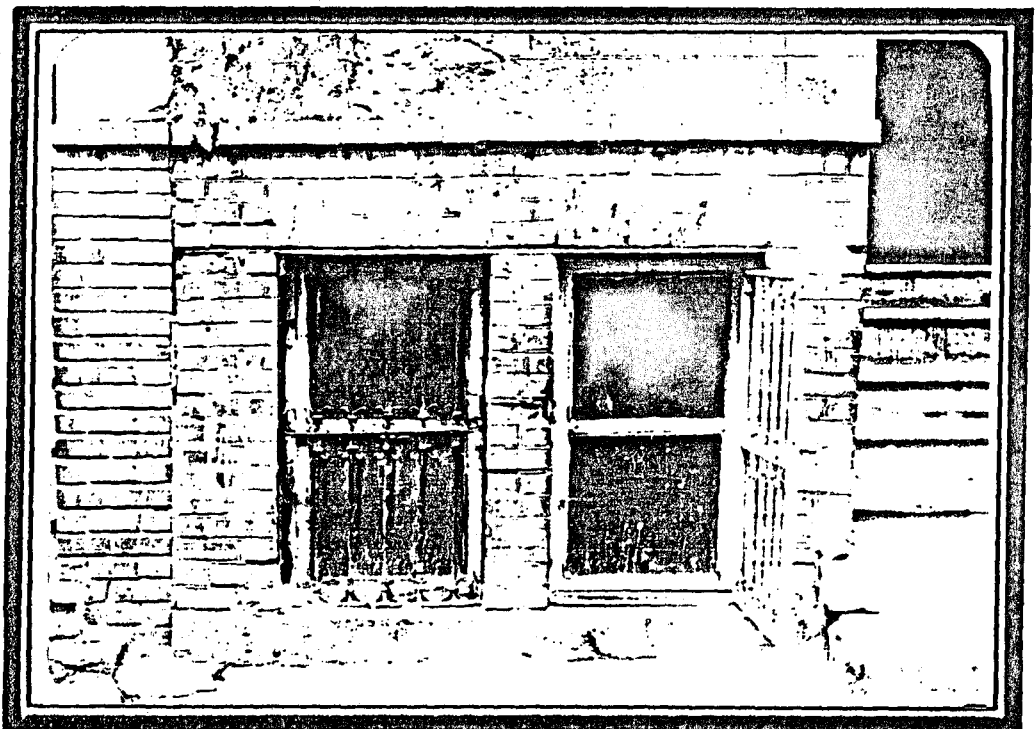
Resim: 57

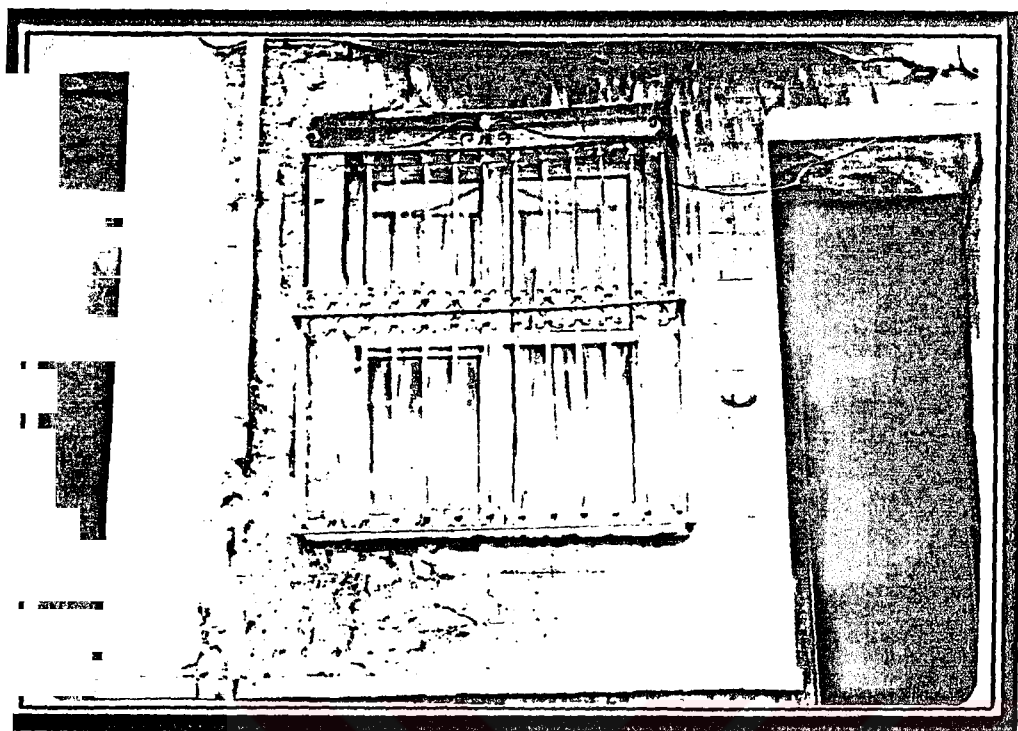
Resim: 58

Resim: 59

Resim: 60

Resim: 61

Resim: 62

ve tam bir tipoloji çalışması yapılamamıştır. Bununla beraber, oranlarıyla ilgili bir araştırma yapılmış ve esas olarak sokaktaki düz atkılı ya da kemerli tüm pencerelerin 4 ayrı oranda yapıldığı gözlenmiştir. (PAFTA-19, RESİM-49/50/51/52/53/54/55/56/57/58/59/60/61/62)

Pencereler ihtiyaçlara ve cepheye göre tekli ve ikili gruplar halinde düzenlenmişlerdir.

VI.7. Pencere parmaklıkları

Cilavcı Sokağı'ndaki yapılarda; dış dünyayla ilişkiyi sağlayan öğelerin başında gelen pencerelere, güvenlik amacıyla görüşü de engellemeyen demir parmaklıklar takılmıştır. Bunların tümü boyuna kullanılmış demir çubuklardan oluşmuştur. Ancak üzerlerine yapılan süsleme ve demir kıvrımlarla cepheyle bir bütünlük oluşturmaktadır.

Pencere parmaklık tipleri ile ilgili yapılan araştırmaların (PAFTA-20, RESİM-63/64/65/66/67/68/69/70/71/72/73/74) sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda bu elemanların da katlara göre farklılaşmalar gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Zemin katlarda güvenliğe daha çok önem duyulmuş, parmaklıklar pencere boyunca yapılmıştır. Üst katlarda ise, parmaklıklar pencere yüksekliğinin yarısı olarak kabul edilmiştir.

VI.8. Balkon korkulukları

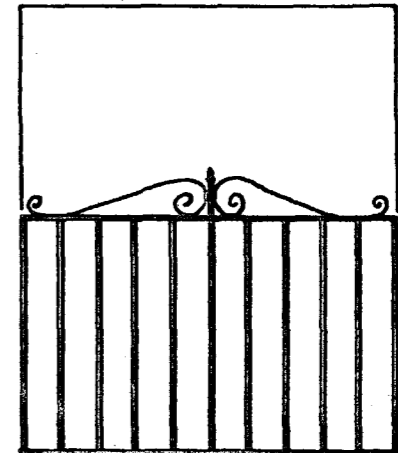
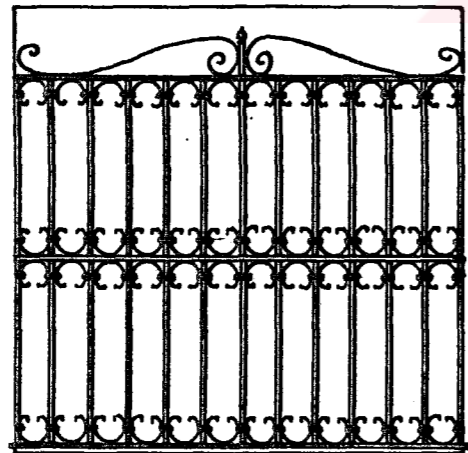
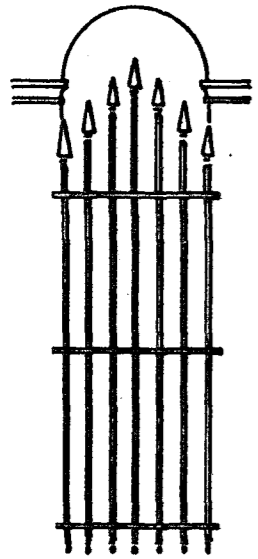
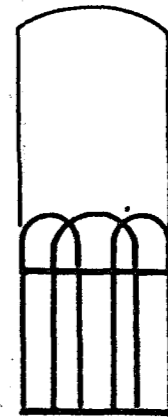
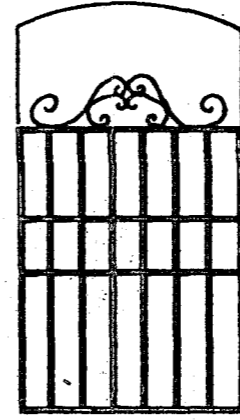
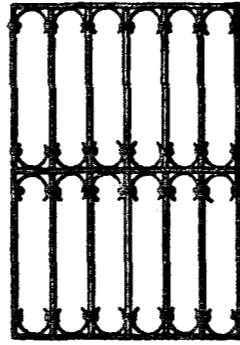
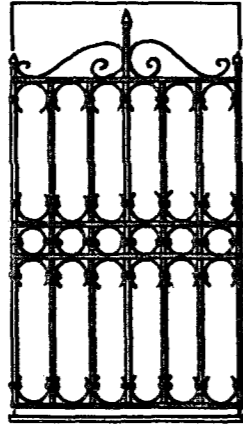
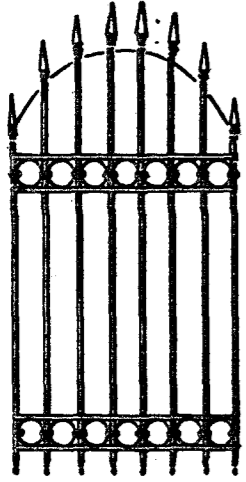
Balkonlarda koruyucu olarak yapılmış olan korkulukların da, yapılan sentezler sonucu bu sokak içersinde toplam 6 değişik tipte kullanıldığı ortaya çıkmıştır. (PAFTA-21, RESİM-75/76/77/78/79/80) Tüm bu korkuluklar; demirden imal edilmiş çubukların boyuna kullanılarak, araya da yine

PENCERE PARMANLIKLARI TIPLERİ

P20

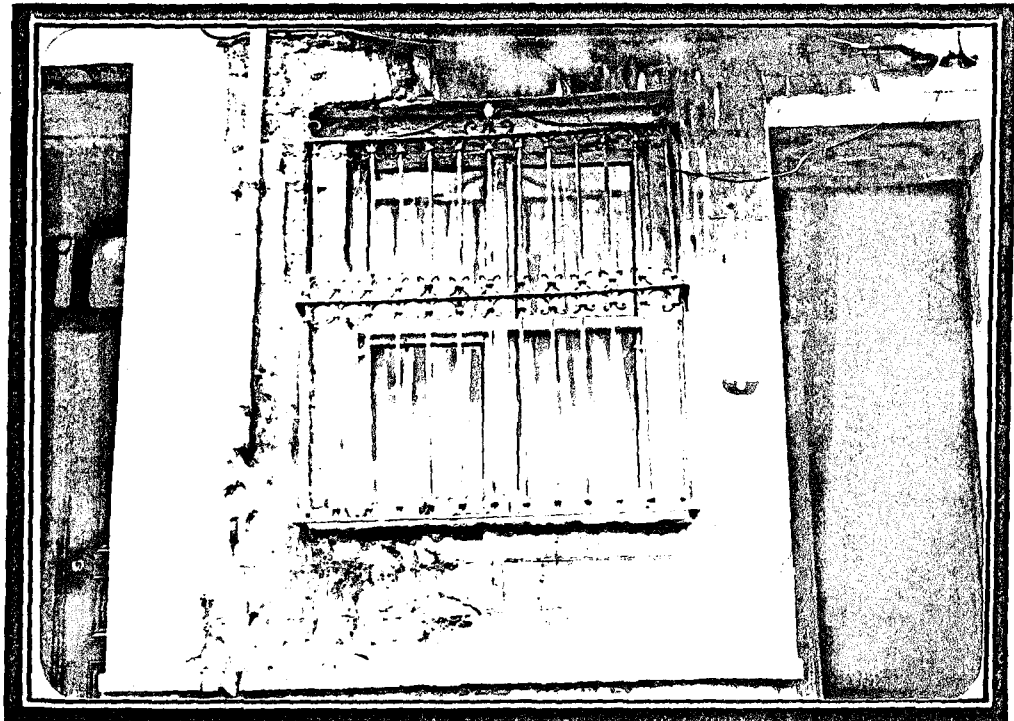
BODRUM + ZEMİN KATLAR

ÜST KATLAR

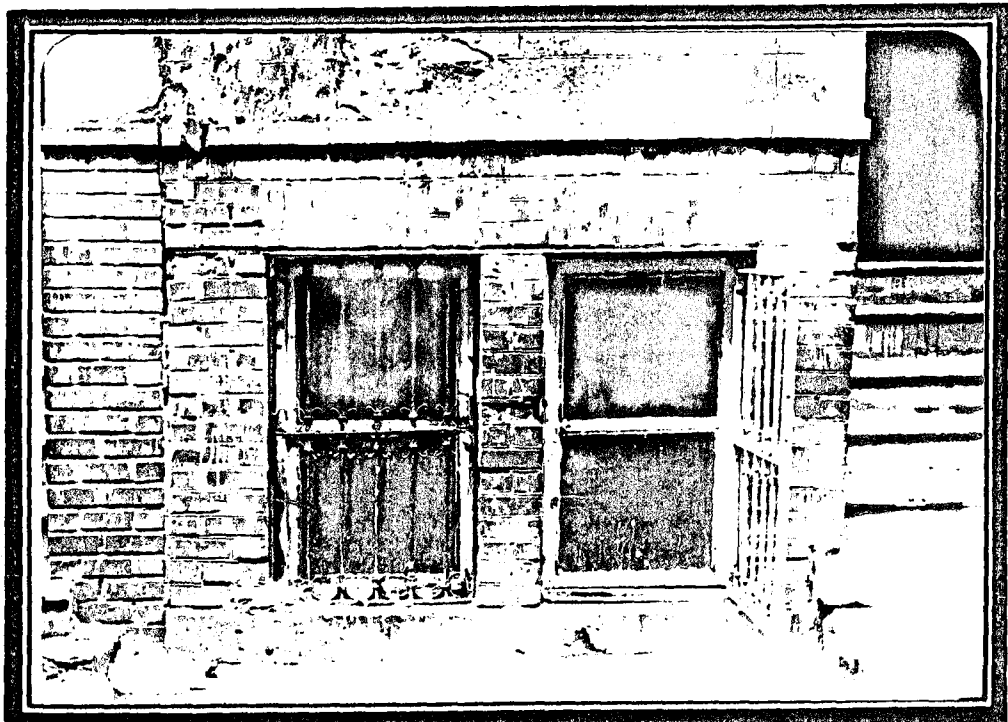
Resim: 63 ENV. No: 73

Resim: 64 ENV. No: 74

Resim: 65 ENV. No: 75

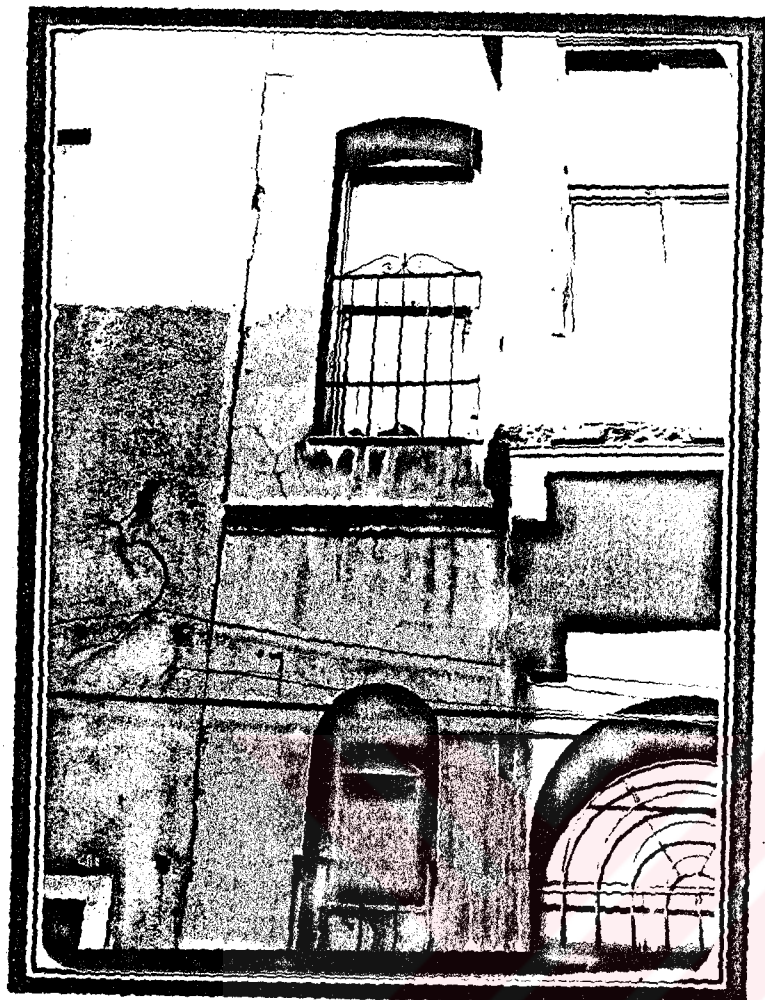
Resim: 66 ENV. No: 75

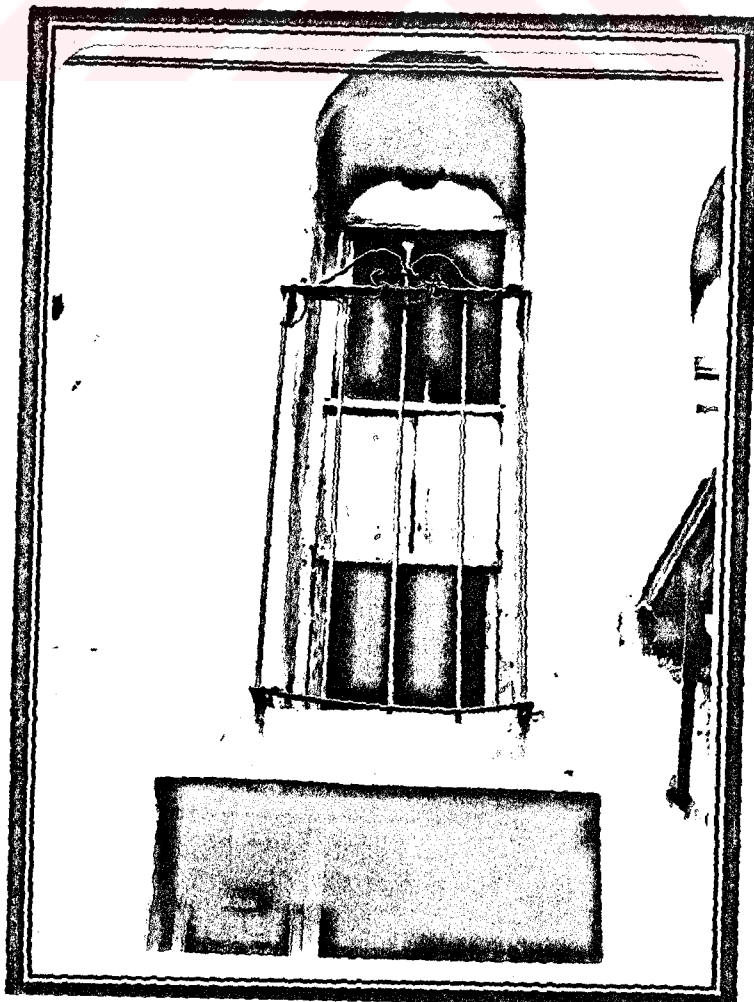
Resim: 67 ENV. No: 76

Resim: 68 ENV. No: 80

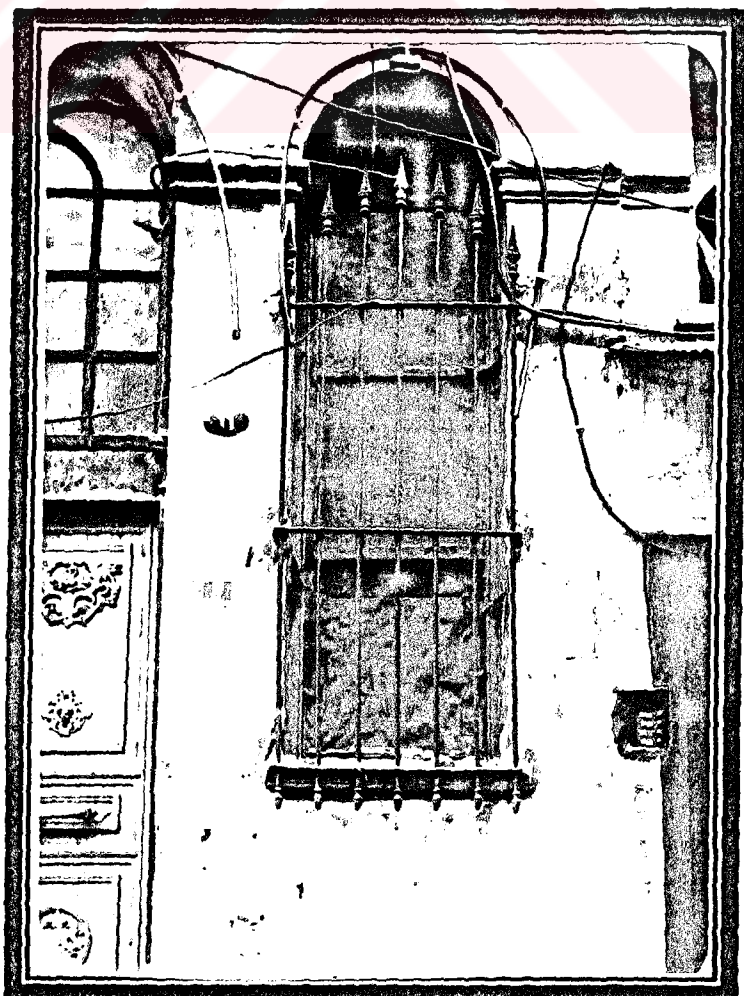
Resim: 69
ENV. No: 82

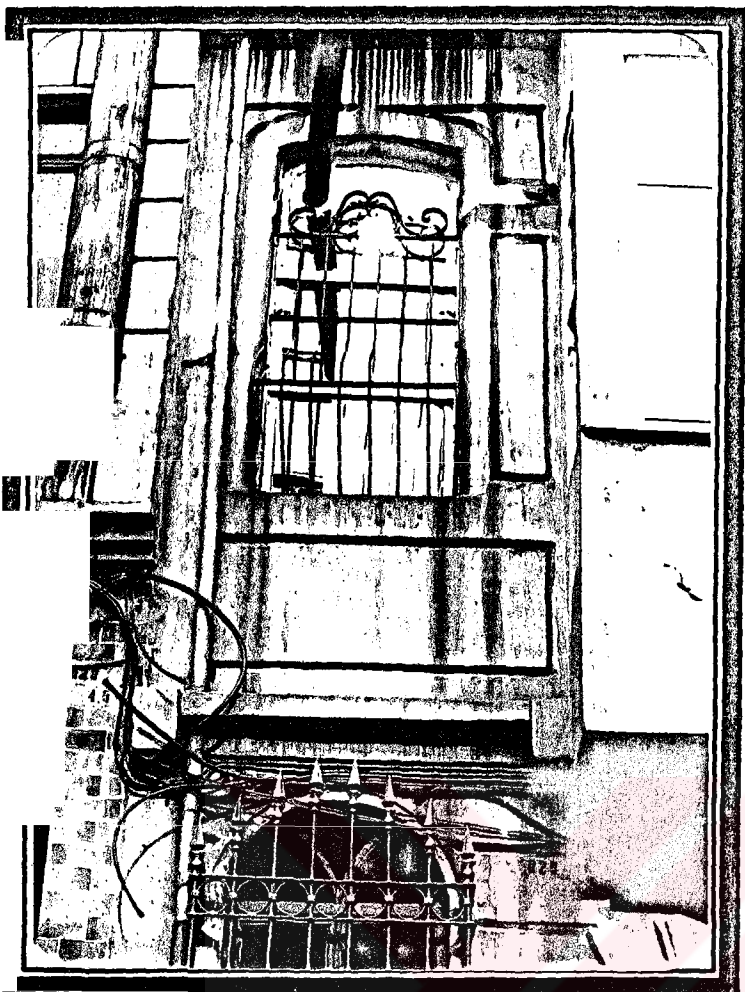
Resim: 70
ENV. No: 82

Resim: 71
ENV. No: 92

Resim: 72
ENV. No: 98

Resim: 73

ENV. No: 99

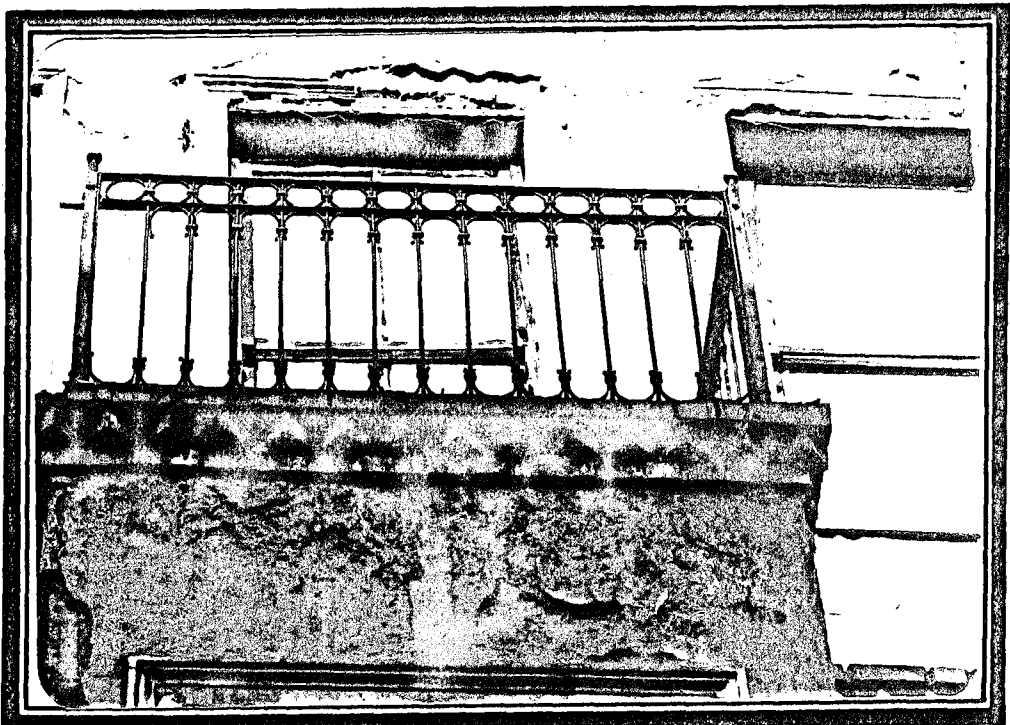

Resim: 74

ENV. No: 99

Resim: 75 ENV. No: 72

Resim: 76 ENV. No: 75

Resim: 77

ENV. No: 79

Resim: 78 ENV. No: 81

Resim: 79 ENV. No: 94

Resim: 80 ENV. No: 99

güvenliği tamamlayıcı eğrisel bazı figürlerin de katılmasıyla uygulanmıştır.

VII. KORUMA YAKLAŞIMI VE ÖNERİLER

VII.1. Mevcut durum

VII.1.I. Bölgesel ölçekte

Değişen sosyal hayat, insanların yaşayışlarını tamamen etkisi altına almıştır. Bir devrin gözde konut alanlarından olan Gedikpaşa Sementi'ndeki değişim de bunun doğal bir sonucudur. İş merkezlerinin ve imalathanelerin Beyazıt ve civarlarına akmasıyla birlikte, hiçbir tarihsel ve kültürel birikim göz önünde bulundurulmaksızın, bu bölgeler de aynı etki altına sokulmuştur. Böylelikle hemen tüm yapılar; fonksiyonlarını değiştirerek, hem kendi hem de buldukları sokak dokusunun karakterlerindeki farklılaşmayı başlatmışlardır.

VI.1.II. Tek yapı ölçeğinde:

Bölgede olduğu gibi sokaktaki değişimin de en önemli nedeni, meydana gelen sosyal yapıdaki büyük farklılaşmadır. Yakın zamana kadar orta ve üst tabaka denilebilecek kitleye hizmet vermiş olan bölge, sosyo-ekonomik şartlar ve şehirleşmenin sonucu olarak bu kitle tarafından terk edilmiştir. Anadolu'dan gelen yeni sakinler, tamamen farklı bir kültür yapısında ve ekonomik düzeyde oldukları için, bölgeye diğerleri kadar sahip çıkamamışlardır. Tüm bunlara ek olarak, yeni sakinlerin bölgeyle hiçbir duygusal bağı da bulunmamaktadır. Ne kendileri, ne de ataları bu topraklarda doğup büyümemişlerdir. Bu çevrenin bir parçası olmayan bu toplulukların, koruma bilincinin de olmadığı göz

önünde bulundurulursa, gerçekçi bir korumanın sağlanacağı da düşünülemez.

Tüm bu bozulmalara resmi kuruluşların da etkisi olmaktadır. Bu kurum ve kuruluşlar; bölgedeki yeni yapılaşmayı çevre görsel değerlerine uygun bir şekilde denetlememekte, bunun sonucu olarak da yapılan yeni binalar eskilerle uyum sağlayamamaktadır. Kanuna eklenen yeni yasa maddeleri de tüm bu uyumsuzluğu desteklediği gibi, ilave katlar vb. hakları vermesiyle geleneksel yapıların bozulmasına da katkıda bulunmaktadır.

Tüm bu fonksiyonel değişim ve olumsuzluklar altında, yapıların plansal tiplerinin oldukça farklı biçimler sergiledikleri görülmektedir. Özellikle de giriş katlarındaki değişimler, cephe özgünlüğünü ciddi bir biçimde tehdit etmektedir.

VII.2. Koruma Önerileri

VII.2.I. Bölgesel ölçekte:

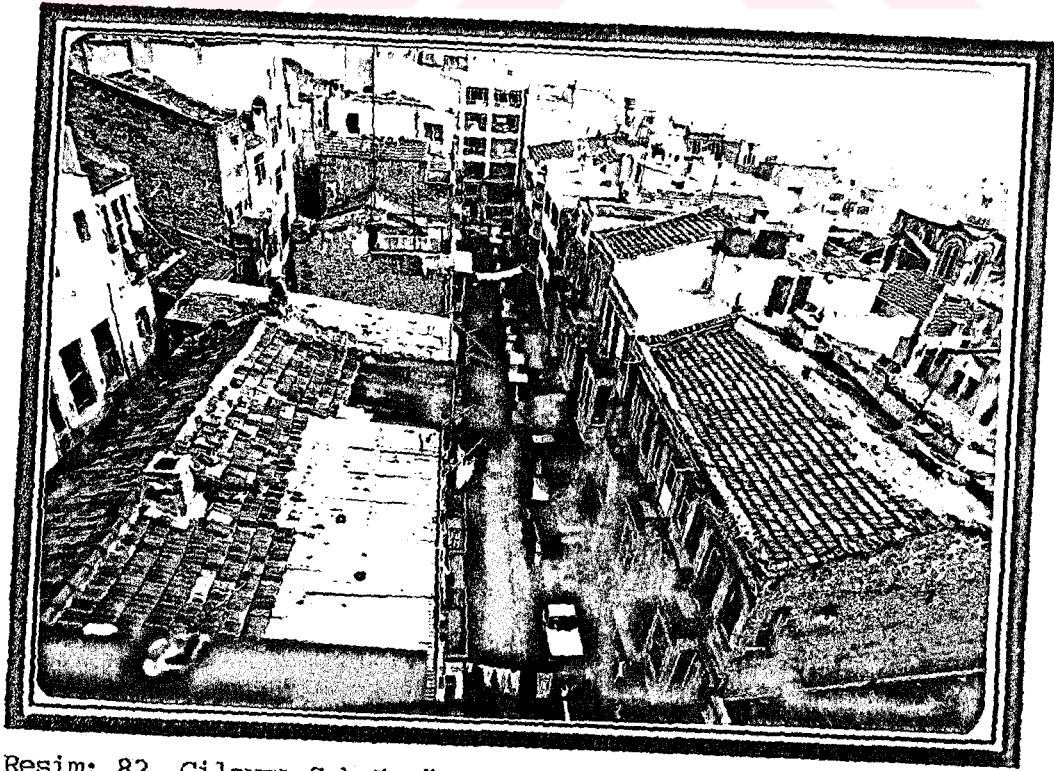
Yapılan tüm bu araştırma ve sentezlerin ışığında, bölgenin korunmasını amaçlayan şu kararlar geliştirilmiştir:

*** Artık homojen görsel dokusunu kaybetmiş bu bölge için (RESİM-81/82) büyük ölçekli koruma projeleri uygulamak geçersiz olacaktır. Bu nedenle, genelden özele projeler geliştirilmelidir. Bu amaçla da; bölgenin özelliklerine hakim, bilimsel koruma ve yapılanma kararları alabilecek nitelik ve yetkiye sahip kişilerden oluşan bir denetim ve karar mekanizması kurulmalıdır.

*** Tarihi Yarımada, bugün İstanbul'un en çok turist çeken tarihi ve doğal değerlerinin bulunduğu bölge olma

Resim: 81
Çilavcı Sokağı
Genel Görünüşü

Resim: 82 Çilavcı Sokağı Üstten Görünüşü

özelliğini taşımaktadır. Böyle bir bölgenin içine demir ve ahşap doğrama, ayakkabı vs. imalathanelerini sokmak oldukça yanlış ve yokedici bir tutumdur. Bu nedenle öncelikle fonksiyonel bir değişim yoluna gitmek gerekmektedir. Bu değişim için bölgenin konut amaçlı kullanımı önerilmiştir. (PAFTA-22/23) Böylelikle tüm bu yapılar, orijinaline uygun amaçlı kullanıldığı ve en önemlisi de içinde yaşandığı için ayakta kalacak, ileriki kuşaklara da özgün haliyle aktarılacaktır. Ancak bölgenin özellikle güney kesimindeki kullanım da göz önünde bulundurularak; burada yaşayacak halkın evlerini, pansiyon vb. şekilde turistik amaçlı olarak da kullanabileceği yolunda bir esneklik getirilmiştir. Böyle bir fonksiyonun zorunlu tutulması da uygun bir tutum olmayacaktır. Devlet eliyle restore edilip pansiyon kullanımına açılacak yapıların bölgedeki işlerliği zaten kısa sürede kabul edilecek; ev sahipleri kendi istekleri ve imkanları ile yapılarını elden geçireceklerdir. Bu uygulama için, önce de değinildiği gibi; bölgede yaşayan düşük gelirli insanlara eğitim ve propagandayla koruma bilincinin yerleştirilmesinin yanı sıra, devlet başı çekerek bu fonksiyonel değişimde ilk adımı atmalıdır.

*** Yeni yapılacak yapıların sadece gabari ve parsel ölçüsünde kısıtlanması anlamsız kalacağı için, bu projelendirme sırasında doluluk-boşluk, modülasyon ve çıkmalar ölçeğinde yakın çevredeki mimari değerlere uyumlu olması koşulu aranmıştır. Bu yapıların dış cephe malzemesinde de çevre değerlere uyumu sağlanmış, malzeme olarak da bölge karakterine uygun olan sıva ya da nötr karakterli çağdaş malzeme kullanılarak; renk konusunda da yine uyum göz önünde bulundurulmuştur. (PAFTA-24-25) Bu kriterler doğrultusunda sokak içinde çevreye aykırı olan tüm yapılar yıkılarak; yerlerine, yanlarında bulunan tarihi değerlere saygılı, yüksekliği ile onu ezmeyen, doluluk-

boşluk oranlarına uygun, yatayda da silmeler ve pencerelerle bir birlik içinde olan şeffaf cepheler önerilmiştir.

*** Yeşil alan azlığı da dikkate alınarak; bölgenin nefes alacağı alanlar oluşturulmalıdır. Ancak bölgenin yapısı böylesine geniş meydanların oluşturulmasına müsait değildir. Bu nedenle, öncelikle İstanbul'un önemli ana trafik arterlerinden olan Divanyolu ve Kadırga Liman Caddesi arasındaki akışı sağlayacak arterler tesbit edilip, bunların dışında kalan ara sokaklar otopark sorunu yaratmayacak şekilde taşıt trafiğine kapatılmıştır. Tamamen yayalara ayrılacak olan bu alanlarda bulunan yapıların zemin katları, yine turistik amaçlara hizmet eden dükkan, lokanta vs. olarak tasarlanmıştır. Bu küçük ticaret alanları oluşturulurken geleneksel mimari karakteri tahrip etmemesine dikkat edilmiştir. Böylelikle tarihi doku içersinde değerlendirilmiş olan bu dar sokaklar yeşili aratmayacak bir görünüm kazanmış olacaktır.

*** Taşıt trafiğine göre planlanmayan ara sokaklar yaya kullanımına göre düzenlenerek; tretuvarlar ve asfalt döşeme kaldırılmış, özgün döşeme kaplamalarına uygun ortaya eğimli çağdaş beton plak döşemeler kullanılmıştır.

Trafiğe kapalı ve açık alanlar birbirlerinden hareketli bariyerlerle ayrılarak servis imkanı da sağlanmıştır.

Trafiğe kapatılan bu sokakların otopark sorununu; mevcut tarihi dokuyu da zedelemekten çözebilmek için, Tiyatrocular Caddesi civarlarında katlı otopark yapılması düşünülmüştür.

*** Cepheleri oldukça olumsuz etkileyen telefon ve elektrik telleri yer altına alınmıştır.

*** Sokak dokusuna uygun olarak, gerekli yerlerde çağdaş aydınlatma elemanları, yangın muslukları çiçeklik vb. kent mobilyaları kullanılmıştır.

VII.2.II. Tek yapı ölçeğinde:

Bu bölgelerin orijinal sahipleri nasıl ki hep burada yaşayamadılarsa, ticaret alanlarının da ömürlerinin bir sonu vardır. Toplumun bilinçlenmesi, kendi kültürlerine sahip çıkma olgusu ön plana çıktığı zaman bu ve benzeri bölgeler önem kazanıp hakettikleri değer de verilecektir.

Bu düşünceyle yola çıkıldığı gün; koruma kararlarının belli kriterler doğrultusunda verilmesi gerekecektir. İşte bu nedenle; bu araştırma sırasında pilot bölge olarak seçilen Çilavcı sokağı'nda tek yapı ölçeğinde de koruma ile ilgili öneriler geliştirilmiştir. Bu koruma kararları ve öneriler şöyledir;

*** Korunması gerekli yapıların, yapısal ve bünyesel durum analizi sonucunda müdahale öncelikleri belirlenmiştir. Buna göre;

- Strüktüre dayalı problemi olan yapılar, ilk müdahaleyi gerektirmektedir.

- Sıva dökülmesi, pervaz ve silme kırıkları vb. bozulmalara karşı yapılacak olan müdahale de ikinci sırayı oluşturmaktadır.

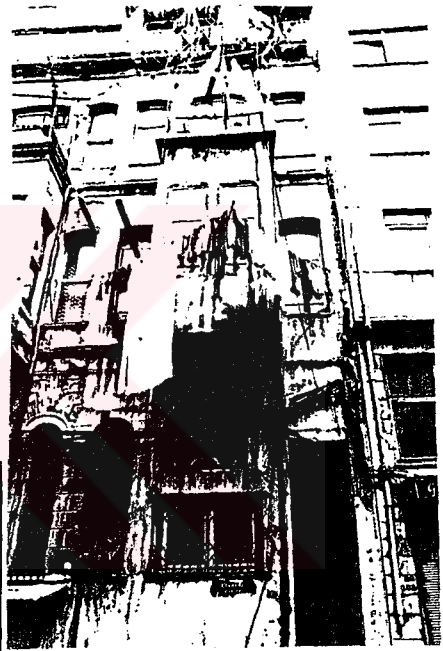
*** Strüktüre ilişkin onarımlarda çağdaş malzeme kullanılacaktır.

*** Mimari öğelerin onarımında sürekliliğin sağlanması için tamamlanması veya yenilenmesi gereken yerlerde orijinalinden farklı renk ya da tonlarda malzeme kullanılacak, taklitten kaçınılacaktır.

*** Geleneksel yapıların çatı kaplamalarında alaturka kiremit kullanılacaktır.

*** Korunması gerekli sivil mimarlık örneklerinden cepheleri özgünlüğünü yitirenler; belgelere dayalı bir restitüsyon çalışmasından sonra bakım-onarıma alınacaklardır.

*** Çilavcı Sokağı'ndaki korunması gerekli sivil mimarlık örneklerinden Env. No:99 dışındaki hiçbir yapıya kat ilavesi yapılamaz.

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ										ENVANTER NO: 72					
RÖLÖVE-RESTORASYON BİLİM DALI										HARİTA NO:					
İLİ: İstanbul					İLÇESİ: Eminönü					MAHALLESİ: Gedikpaşa					
SOKAK/KAPI NO: Çilavcı Sok. / 4										ADA/PARSEL NO: 174/3					
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ YAPI	A	İÇ YAPI	A	ÜST YAPI	A	SÜSLEME ELEMANI	A	RUTUBET DURUMU	VAR	X
	B	ORTA		B		B		B		B		B		YOK	
	Ç	KÖTÜ		C		C		C		C		C		ÖNEMLİ	
VAZİYET PLANI/KROKİ							FOTOĞRAF								
ORJİNAL KULLANIM: Konut															
BUGÜNKÜ KULLANIM: Bodrum: İmalat/Üst: Konut															
ÖNERİLEN KULLANIM: Konut															
TANIM / YAPILAN ONARIMLAR							EKLER								
<p>Pencere silmeleri dökülmüş, doğramalar değişmiş. Giriş cephesi tamamen değiştirilmiş. Env. No: 73'e göre restitüsyonu gerekmekte. Mevcut çekme kat yıkılıp, çatı orijinaline uygun yeniden tasarlanmalı.</p> <p>3⁵ + 1 çekme kat / kagir</p>							RAPOR		X						
							FOTOĞRAF		X						
							RÖLÖVE PROJESİ								
							RESTORASYON PROJESİ								
							HARİTA		X						
							KROKİ		X						
							KİTABE								
VAKFİYE															
TEKNİK BİLGİLER															
SU			X			ISITMA									
ELEKTRİK			X			KANALİZASYON			X						

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ										ENVANTER NO: 73					
RÖLÖVE-RESTORASYON BİLİM DALI										HARİTA NO:					
İLİ: İstanbul					İLÇESİ: Eminönü					MAHALLESİ: Gedikpaşa					
SOKAK/KAPI NO: Çilavcı Sok. / 6										ADA/PARSEL NO: 174/4					
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ	A	İÇ	A	ÜST	A	SÜSLEME	A	RUTUBET	VAR	X
	B	ORTA		B	YAPI	B	YAPI	B	YAPI	B	ELEMANI	B	DURUMU	YOK	
	C	KÖTÜ		C		C		C		C		C		ÖNEMLİ	
VAZİYET PLANI/KROKİ								FOTOĞRAF							
ORJİNAL KULLANIM: Konut															
BUGÜNKÜ KULLANIM: Konut / Bodrum: İmalat															
ÖNERİLEN KULLANIM: Konut															
TANIM / YAPILAN ONARIMLAR								EKLER							
Silmelerinde kırıklıklar var. Sıvaları yer yer dökülmüş. Çekme kat ilave edilmiş. Özgünlüğünü koruyor. 3 ⁵ + 1 Çekme kat / kagir.								RAPOR				X			
								FOTOĞRAF				X			
								RÖLÖVE PROJESİ							
								RESTORASYON PROJESİ							
								HARİTA				X			
								KROKİ				X			
								KİTABE							
VAKFIYE															
TEKNİK BİLGİLER															
SU				X				ISITMA				X			
ELEKTRİK				X				KANALİZASYON				X			

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ										ENVANTER NO: 74					
RÖLÖVE-RESTORASYON BİLİM DALI										HARİTA NO:					
İli: İstanbul					İLÇESİ: Eminönü					MAHALLESİ: Gedikpaşa					
SOKAK/KAPI NO: Çilavcı Sok. / 8										ADA/PARSEL NO: 174/5					
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ	A	İÇ	A	ÜST	A	SÜSLEME	A	RUTUBET	VAR	
	B	ORTA		B	YAPI	B	YAPI	B	YAPI	B	ELEMANI	B	DURUMU	YOK	
	Ç	KÖTÜ		C		C		C		C		Ç		ÖNEMLİ	X
VAZİYET PLANI/KROKİ								FOTOĞRAF							
ORJİNAL KULLANIM: Konut															
BUGÜNKÜ KULLANIM: Konut															
ÖNERİLEN KULLANIM: Konut															
TANIM / YAPILAN ONARIMLAR								EKLER							
<p>Silmelerinde kırıklıklar var. Sıvaları yer yer dökülmüş. Çekme kat ilave edilmiş. Özgünlüğünü koruyor.</p> <p>3⁵ + 1. Çekme kat / Kagir</p>								RAPOR							
								FOTOĞRAF				X			
								RÖLÖVE PROJESİ							
								RESTORASYON PROJESİ							
								HARİTA				X			
								KROKİ				X			
								KİTABE							
VAKFIYE															
TEKNİK BİLGİLER															
SU			X			ISITMA									
ELEKTRİK			X			KANALİZASYON			X						

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ										ENVANTER NO: 75													
RÖLÖVE-RESTORASYON BİLİM DALI										HARİTA NO:													
İLİ: İstanbul					İLÇESİ: Eminönü					MAHALLESİ: Gedikpaşa													
SOKAK/KAPI NO: Çilavcı Sok. / 10										ADA/PARSEL NO: 174/6													
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ	A	İÇ	A	ÜST	A	SÜSLEME	A	RUTUBET	VAR	X								
	B	ORTA		⊗	YAPI	⊗	YAPI	⊗	YAPI	⊗	⊗	ELEMANI	B	DURUMU	YOK								
	⊗	KÖTÜ		C		C		C		C			K		ÖNEMLİ								
VAZİYET PLANI/KROKİ								FOTOĞRAF															
ORJİNAL KULLANIM: Konut																							
																BUGÜNKÜ KULLANIM: Konut							
																ÖNERİLEN KULLANIM: Konut							
TANIM / YAPILAN ONARIMLAR								EKLER															
Cumba üstü tüm kat boyunca kirpi silme var. Silmelerinde kırıklıklar var. Sıvalar yer yer dökülmüş. Özgünlüğünü koruyor. 3 ⁵ + 1 çekme kat / kagir.								RAPOR				X											
								FOTOĞRAF				X											
								RÖLÖVE PROJESİ															
								RESTORASYON PROJESİ															
								HARİTA				X											
								KROKİ				X											
								KİTABE															
VAKFIYE																							
TEKNİK BİLGİLER																							
SU				X				ISITMA															
ELEKTRİK				X				KANALİZASYON				X											

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ										ENVANTER NO: 76													
RÖLÖVE-RESTORASYON BİLİM DALI										HARİTA NO:													
İli: İstanbul					İlçesi: Eminönü					MAHALLESİ: Gedikpaşa													
SOKAK/KAPI NO: Çilavcı Sok. / 12										ADA/PARSEL NO: 174/7													
KORUMA DURUMU	A	iyi	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ	A	İÇ	A	ÜST	A	SÜSLEME	A	RUTUBET	VAR	X								
	B	ORTA		B	YAPI	B	YAPI	B	YAPI	B	ELEMANI	B	DURUMU	YOK									
	Ƨ	KÖTÜ		C	YAPI	C	YAPI	C	YAPI	Ƨ		Ƨ		ÖNEMLİ									
VAZİYET PLANI/KROKİ								FOTOĞRAF															
ORJİNAL KULLANIM: Konut BUGÜNKÜ KULLANIM: Konut ÖNERİLEN KULLANIM: Konut																							
																TANIM / YAPILAN ONARIMLAR				EKLER			
																Giriş cephesi tamamen değişmiş. Çekme kat eklenmiş. Özgünlüğünü kaybetmiş. 3 + 1 çekme kat / kagir				RAPOR FOTOĞRAF RÖLÖVE PROJESİ RESTORASYON PROJESİ HARİTA KROKİ KİTABE VAKFIYE			
TEKNİK BİLGİLER																							
SU				ISITMA																			
ELEKTRİK				KANALİZASYON																			

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ										ENVANTER NO: 77													
RÖLÖVE-RESTORASYON BİLİM DALI										HARİTA NO:													
İLİ: İstanbul					İLÇESİ: Eminönü					MAHALLESİ: Gedikpaşa													
SOKAK/KAPI NO: Çilavcı Sok. / 18										ADA/PARSEL NO: 174/10													
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ	A	İÇ	A	ÜST	A	SÜSLEME	A	RUTUBET	VAR									
	B	ORTA		B	YAPI	B	YAPI	B	YAPI	B	B	ELEMANI	B	DURUMU	YOK	X							
	C	KÖTÜ		C		C		C		C			C		ÖNEMLİ								
VAZİYET PLANI/KROKİ								FOTOĞRAF															
ORJİNAL KULLANIM: Konut																							
																BUGÜNKÜ KULLANIM: Konut							
																ÖNERİLEN KULLANIM: Konut							
TANIM / YAPILAN ONARIMLAR								EKLER															
Zemin kat boyanmış. Özgünlüğünü koruyor. En üst kat teraslı çatı katı. 5 kat / kagir.								RAPOR				X											
								FOTOĞRAF				X											
								RÖLÖVE PROJESİ															
								RESTORASYON PROJESİ															
								HARİTA				X											
								KROKİ				X											
								KİTABE															
VAKFIYE																							
TEKNİK BİLGİLER																							
SU				X				ISITMA															
ELEKTRİK				X				KANALİZASYON				X											

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ										ENVANTER NO: 78					
RÖLÖVE-RESTORASYON BİLİM DALI										HARİTA NO:					
İli: İstanbul					İLÇESİ: Eminönü					MAHALLESİ: Gedikpaşa					
SOKAK/KAPI NO: Çilavcı Sok. / 20										ADA/PARSEL NO: 174/11					
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ YAPI	A	İÇ YAPI	A	ÜST YAPI	A	SÜSLEME ELEMANI	A	RUTUBET DURUMU	VAR	
	B	ORTA		B		B		B		B		B		YOK	
	☒	KÖTÜ		☒		☒		☒		☒		☒		ÖNEMLİ	X
VAZİYET PLANI/KROKİ								FOTOĞRAF							
ORJİNAL KULLANIM: Konut															
BUGÜNKÜ KULLANIM: Üst: Terk / Zemin: Atölye															
ÖNERİLEN KULLANIM:															
TANIM / YAPILAN ONARIMLAR								EKLER							
Çok harap durumda, özgünlüğünü kaybetmiş. 2 kat / Zemin kat kagir, üst kat ahşap.								RAPOR							
								FOTOĞRAF				X			
								RÖLÖVE PROJESİ							
								RESTORASYON PROJESİ							
								HARİTA				X			
								KROKİ				X			
								KİTABE							
VAKFIYE															
TEKNİK BİLGİLER															
SU				ISITMA											
ELEKTRİK				KANALİZASYON											

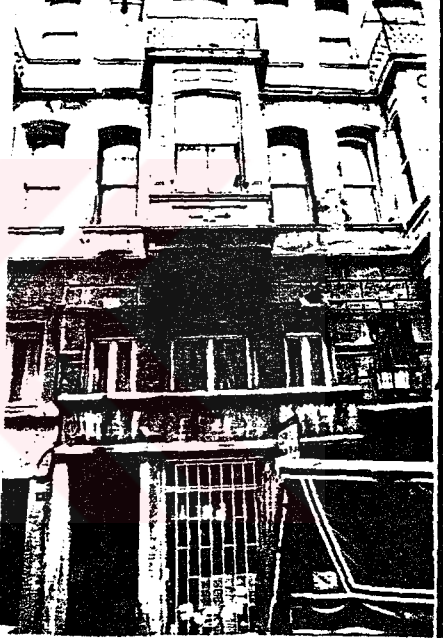
YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ										ENVANTER NO: 79									
RÖLÖVE-RESTORASYON BİLİM DALI										HARİTA NO:									
İli: İstanbul					İLÇESİ: Eminönü					MAHALLESİ: Gedikpaşa									
SOKAK/KAPI NO: Çilavcı Sok. / 24										ADA/PARSEL NO: 174/13									
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ YAPI	A	İÇ YAPI	A	ÜST YAPI	A	SÜSLEME ELEMANI	A	RUTUBET DURUMU	VAR	X				
	B	ORTA		B		B		B		B		B		YOK					
	Ç	KÖTÜ		C		Ç		C		Ç		Ç		ÖNEMLİ					
VAZİYET PLANI/KROKİ								FOTOĞRAF											
ORJİNAL KULLANIM: Konut																			
												BUGÜNKÜ KULLANIM: Konut + İmalathane							
												ÖNERİLEN KULLANIM: Konut							
TANIM / YAPILAN ONARIMLAR								EKLER											
<p>Silmelerde kırıklıklar var. Bodrumda imalathane yapılmış. Çekme kat eklenmiş</p> <p>3⁵ + 1 çekme kat / kagir.</p> <p>* Çalışma sürecinin sonunda yapıda yangın çıkmış ve bugün kullanılamaz hale gelmiştir.</p>								RAPOR											
								FOTOĞRAF				X							
								RÖLÖVE PROJESİ											
								RESTORASYON PROJESİ											
								HARİTA				X							
								KROKİ				X							
								KİTABE											
VAKFİYE																			
TEKNİK BİLGİLER																			
SU			X			ISITMA													
ELEKTRİK			X			KANALİZASYON													

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ										ENVANTER NO: 80						
RÖLÖVE-RESTORASYON BİLİM DALI										HARİTA NO:						
İLİ: İstanbul					İLÇESİ: Eminönü					MAHALLESİ: Gedikpaşa						
SOKAK/KAPI NO: Çilavcı Sok. / 26										ADA/PARSEL NO: 174/14						
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ	A	İÇ	A	ÜST	A	SÜSLEME	A	RUTUBET	VAR	X	
	B	ORTA		B	YAPI	B	YAPI	B	YAPI	B	B	ELEMANI	B	DURUMU	YOK	
	C	KÖTÜ		C	YAPI	C	YAPI	C	YAPI	C	C		C		ÖNEMLİ	
VAZİYET PLANI/KROKİ								FOTOĞRAF								
ORJİNAL KULLANIM: Konut																
BUGÜNKÜ KULLANIM: Zemin: Atölye / Üst: Konut																
ÖNERİLEN KULLANIM: Konut																
TANIM / YAPILAN ONARIMLAR								EKLER								
<p>Cumba doğramaları ve giriş kat cephesi tamamen değiştirilmiş. Çekme kat eklenmiş. Silmelerde dö-külmeler var.</p> <p>3 + 1 çekme kat / kagir.</p>								RAPOR								
								FOTOĞRAF								X
								RÖLÖVE PROJESİ								
								RESTORASYON PROJESİ								
								HARİTA								X
								KROKİ								X
								KİTABE								
								VAKFİYE								
TEKNİK BİLGİLER																
SU				X				ISITMA								
ELEKTRİK				X				KANALİZASYON				X				

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ										ENVANTER NO: 81						
RÖLÖVE-RESTORASYON BİLİM DALI										HARİTA NO:						
İLİ: İstanbul					İLÇESİ: Eminönü					MAHALLESİ: Gedikpaşa						
SOKAK/KAPI NO: Çilavcı Sok. / 28										ADA/PARSEL NO: 174/15						
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ YAPI	A	İÇ YAPI	A	ÜST YAPI	A	SÜSLEME ELEMANI	A	RUTUBET DURUMU	VAR	X	
	B	ORTA		B		B		B		B		B		B	YOK	
	Ç	KÖTÜ		C		C		C		C		C		C	ÖNEMLİ	
VAZİYET PLANI/KROKİ							FOTOĞRAF									
ORJİNAL KULLANIM: Konut																
BUGÜNKÜ KULLANIM: Zemin: Dükkan / Üst: Konut																
ÖNERİLEN KULLANIM: Konut																
TANIM / YAPILAN ONARIMLAR							EKLER									
Giriş cephesi tamamen değiştirilmiş ve boyanmış. ○ Çekme kat yapılmış. Cumbadaki doğramalar değiştirilmiş. 3 + 1 çekme kat / kagir.							RAPOR									
							FOTOĞRAF		X							
							RÖLÖVE PROJESİ									
							RESTORASYON PROJESİ									
							HARİTA		X							
							KROKİ		X							
							KİTABE									
VAKFİYE																
TEKNİK BİLGİLER																
SU			X			ISITMA										
ELEKTRİK			X			KANALİZASYON			X							

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ										ENVANTER NO: 82					
RÖLÖVE-RESTORASYON BİLİM DALI										HARİTA NO:					
İLİ: İstanbul					İLÇESİ: Eminönü					MAHALLESİ: Gedikpaşa					
SOKAK/KAPI NO: Çilavcı Sok. / 30										ADA/PARSEL NO: 174/16					
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ YAPI	A	İÇ YAPI	A	ÜST YAPI	A	SÜSLEME ELEMANI	A	RUTUBET DURUMU	VAR	X
	B	ORTA		B		B		B		B		B		YOK	
	Ø	KÖTÜ		C		C		C		C		C		ÖNEMLİ	
VAZİYET PLANI/KROKİ							FOTOĞRAF								
ORJİNAL KULLANIM: Konut															
BUGÜNKÜ KULLANIM: Zemin: Atölye / Diğer: Terk															
ÖNERİLEN KULLANIM: Konut															
TANIM / YAPILAN ONARIMLAR							EKLER								
<p>Giriş cephesi tamamen değiştirilmiş. Silmelerde kırıklıklar var. Cumbadaki pencere doğraması değiştirilmiş. Giriş cephesi restitüsyon gerektiriyor.</p> <p>3 + 1 Çekme kat / kagir</p>							RAPOR								
							FOTOĞRAF							X	
							RÖLÖVE PROJESİ								
							RESTORASYON PROJESİ								
							HARİTA							X	
							KROKİ							X	
							KİTABE								
VAKFIYE															
TEKNİK BİLGİLER															
SU			X			ISITMA									
ELEKTRİK			X			KANALİZASYON			X						

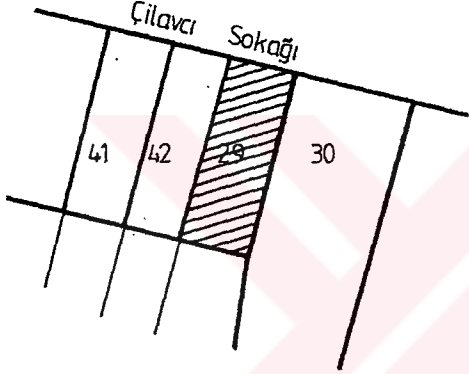

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ										ENVANTER NO: 92						
RÖLÖVE-RESTORASYON BİLİM DALI										HARİTA NO:						
İli: İstanbul					İlÇesi: Eminönü					MAHALLESİ: Gedikpaşa						
SOKAK/KAPI NO: Çilavcı Sok. / 23										ADA/PARSEL NO: 175/24						
KORUMA DURUMU	A	iyi	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ	A	İÇ	A	ÜST	A	SÜSLEME	A	RUTUBET	VAR	X	
	B	ORTA		⊗	YAPI	⊗	YAPI	⊗	YAPI	⊗	⊗	ELEMANI	⊗	DURUMU	YOK	
	⊗	KÖTÜ		C	YAPI	C	YAPI	C	YAPI	C	C		C		ÖNEMLİ	
VAZİYET PLANI/KROKİ								FOTOĞRAF								
																
ORJİNAL KULLANIM: Konut																
BUGÜNKÜ KULLANIM: Terkedilmiş																
ÖNERİLEN KULLANIM: Konut																
TANIM / YAPILAN ONARIMLAR								EKLER								
Giriş kat cephesi kısmen değiştirilmiştir. Pencere silmeleri ve sıvalar dökülmüş. Rutubetten dolayı cephede likenler oluşmuş. Giriş cephesi restitüsyonu gerekli. 3 ⁵ kat / kagir								RAPOR				X				
								FOTOĞRAF				X				
								RÖLÖVE PROJESİ				X				
								RESTORASYON PROJESİ				X				
								HARİTA				X				
								KROKİ				X				
								KİTABE								
VAKFIYE																
TEKNİK BİLGİLER																
SU				X				ISITMA								
ELEKTRİK				X				KANALİZASYON				X				

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ										ENVANTER NO: 93					
RÖLÖVE-RESTORASYON BİLİM DALI										HARİTA NO:					
İLİ: İstanbul				İLÇESİ: Eminönü				MAHALLESİ: Gedikpaşa							
SOKAK/KAPI NO: Çilavcı Sok. / 21							ADA/PARSEL NO: 175/25								
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ YAPI	A	İÇ YAPI	A	ÜST YAPI	A	SÜSLEME ELEMANI	X	RUTUBET DURUMU	VAR	X
	B	ORTA		B		B		B		B		B		YOK	
	C	KÖTÜ		C		C		C		C		C		ÖNEMLİ	
VAZİYET PLANI/KROKİ							FOTOĞRAF								
															
ORJİNAL KULLANIM: Konut															
BUGÜNKÜ KULLANIM: Konut / Zemin: dükkan															
ÖNERİLEN KULLANIM: Konut															
TANIM / YAPILAN ONARIMLAR							EKLER								
<p>Giriş kat cephesi tamamen değiştirilmiş. Pencere silmeleri dökülmüş. Sıvalarda da dökülmeler başlamış. Giriş kat restitüsyon cephesi çıkarılmalı ve Env. No: 94'deki yapıdakine uygun olarak pencere silmeleri yapılmalıdır.</p> <p>3⁵ kat / kagir</p>							RAPOR		X						
							FOTOĞRAF		X						
							RÖLÖVE PROJESİ		X						
							RESTORASYON PROJESİ		X						
							HARİTA		X						
							KROKİ		X						
							KİTABE								
VAKFİYE															
TEKNİK BİLGİLER															
SU			X		ISITMA										
ELEKTRİK			X		KANALİZASYON			v							

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ										ENVANTER NO: 94					
RÖLÖVE-RESTORASYON BİLİM DALI										HARİTA NO:					
İLİ: İstanbul					İLÇESİ: Eminönü					MAHALLESİ: Gedikpaşa					
SOKAK/KAPI NO: Çilavcı Sok. / 19										ADA/PARSEL NO: 175/26					
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ	A	İÇ	A	ÜST	A	SÜSLEME	A	RUTUBET	VAR	X
	B	ORTA		B	YAPI	B	YAPI	B	YAPI	B	ELEMANI	B	DURUMU	YOK	
	Ø	KÖTÜ		C	YAPI	C	YAPI	C	YAPI	C		Ø		ÖNEMLİ	
VAZİYET PLANI/KROKİ								FOTOĞRAF							
ORİJİNAL KULLANIM: Konut															
BUGÜNKÜ KULLANIM: Konut															
ÖNERİLEN KULLANIM: Konut															
TANIM / YAPILAN ONARIMLAR								EKLER							
Giriş kat cephesi tamamen değiştirilmiş. Sıvalarda dökülmeler başlamış. Giriş kat için restitüsyon projesi gerekmektedir. 3 ⁵ kat / kagir.								RAPOR		X					
								FOTOĞRAF		X					
								RÖLÖVE PROJESİ		X					
								RESTORASYON PROJESİ		X					
								HARİTA		X					
								KROKİ		X					
								KİTABE							
VAKFİYE															
TEKNİK BİLGİLER															
SU			X			ISITMA									
ELEKTRİK			X			KANALİZASYON			X						

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ										ENVANTER NO: 95					
RÖLÖVE-RESTORASYON BİLİM DALI										HARİTA NO:					
İLİ: İstanbul					İLÇESİ: Eminönü					MAHALLESİ: Gedikpaşa					
SOKAK/KAPI NO: Çilavcı Sok. / 17										ADA/PARSEL NO: 175/41					
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	Å	DIŞ YAPI	Å	İÇ YAPI	Å	ÜST YAPI	Å	SÜSLEME ELEMANI	Å	RUTUBET DURUMU	VAR	
	B	ORTA		B		B		B		B		B		YOK	X
	Q	KÖTÜ		C		C		C		C		C		ÖNEMLİ	
VAZİYET PLANI/KROKİ							FOTOĞRAF								
ORJİNAL KULLANIM: Konut															
BUGÜNKÜ KULLANIM: Zemin: İmalathane / Üst: Terk															
ÖNERİLEN KULLANIM: Konut															
TANIM / YAPILAN ONARIMLAR							EKLER								
<p>Yıkılıp betonarme sistemle yeniden yapılmış. Zemin kattaki bazı silme ve izlerden bu yapının, Env. No: 96' daki yapının ikizi olduğu ve yapılan restore çalışmasında bunun göz ardı edilerek çok daha farklı bir yapı ortaya çıkarıldığı görülmektedir. Bu nedenle Env. No: 96'daki yapı göz önüne alınarak yapının restitüsyonu gerekmektedir. 3⁵ + 1 Çekme kat/Kagir</p>							RAPOR		X						
							FOTOĞRAF		X						
							RÖLÖVE PROJESİ								
							RESTORASYON PROJESİ								
							HARİTA		X						
							KROKİ		X						
							KİTABE								
VAKFIYE															
TEKNİK BİLGİLER															
SU			X			ISITMA									
ELEKTRİK			X			KANALİZASYON			X						

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ										ENVANTER NO: 96					
RÖLÖVE-RESTORASYON BİLİM DALI										HARİTA NO: 95					
İLİ: İstanbul					İLÇESİ: Eminönü					MAHALLESİ: Gedikpaşa					
SOKAK/KAPI NO: Çilavcı Sok. / 15										ADA/PARSEL NO: 175/42					
KORUMA DURUMU	A	iyi	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ YAPI	A	İÇ YAPI	A	ÜST YAPI	A	SÜSLEME ELEMANI	Å	RUTUBET DURUMU	VAR	X
	B	ORTA		Æ		Ø		ß		B		YOK			
	Ç	KÖTÜ		Ç		Ç		Ç		C		ÖNEMLİ			
VAZİYET PLANI/KROKİ								FOTOĞRAF							
ORJİNAL KULLANIM: Konut															
BUGÜNKÜ KULLANIM: Terkedilmiş / Zemin: İmalathane															
ÖNERİLEN KULLANIM: Konut															
TANIM / YAPILAN ONARIMLAR								EKLER							
<p>Cumbadaki doğramalar değiştirilmiş. Giriş kat cephesi de asma kat yapılarak tamamen değiştirilmiş. Silmelerde kırıklar var.</p> <p>3⁵ + 1 çekme kat / kağır.</p>								RAPOR							
								FOTOĞRAF				X			
								RÖLÖVE PROJESİ							
								RESTORASYON PROJESİ							
								HARİTA				X			
								KROKİ				X			
								KİTABE							
VAKFİYE															
TEKNİK BİLGİLER															
SU				X				ISITMA							
ELEKTRİK				X				KANALİZASYON				X			

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ										ENVANTER NO: 97					
RÖLÖVE-RESTORASYON BİLİM DALI										HARİTA NO:					
İLİ: İstanbul					İLÇESİ: Eminönü					MAHALLESİ: Gedikpaşa					
SOKAK/KAPI NO: Çilavcı Sok. / 13										ADA/PARSEL NO: 175/29					
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ	A	İÇ	A	ÜST	A	SÜSLEME	Ø	RUTUBET	VAR	X
	B	ORTA		Ø	YAPI	Ø	YAPI	Ø	YAPI	Ø	ELEMANI	B	DURUMU	YOK	
	Ø	KÖTÜ		C		C		C		C		C		ÖNEMLİ	
VAZİYET PLANI/KROKİ								FOTOĞRAF							
															
ORJİNAL KULLANIM: Konut															
BUGÜNKÜ KULLANIM: Konut + Zemin: İmalathane															
ÖNERİLEN KULLANIM: Konut															
TANIM / YAPILAN ONARIMLAR								EKLER							
<p>Cumba penceresi değiştirilmiş. Zemin kata asma kat ilave edilmiş. Giriş kat cephesine restitüsyon gerekiyor. Env. No: 98'e göre restitüsyon projeleri çıkartılmalı ve bu projeye uygun olarak da cephede gerekli düzenlemeler yapılmalı.</p> <p>3 + 1 çekme kat / kagir.</p>								RAPOR		X					
								FOTOĞRAF		X					
								RÖLÖVE PROJESİ							
								RESTORASYON PROJESİ							
								HARİTA		X					
								KROKİ		X					
								KİTABE							
VAKFIYE															
TEKNİK BİLGİLER															
SU			X			ISITMA									
ELEKTRİK			X			KANALİZASYON			X						

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ										ENVANTER NO: 98					
RÖLÖVE-RESTORASYON BİLİM DALI										HARİTA NO:					
İli: İstanbul					İLÇESİ: Eminönü					MAHALLESİ: Gedikpaşa					
SOKAK/KAPI NO: Çilavcı Sok. / 11										ADA/PARSEL NO: 175/30					
KORUMA DURUMU	A	iyi	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ	A	İÇ	A	ÜST	A	SÜSLEME	RUTUBET DURUMU	VAR		
	B	ORTA		B	YAPI	B	YAPI	B	YAPI	B	ELEMANI		B	YOK	
	Ç	KÖTÜ		C	YAPI	C	YAPI	C	YAPI	C			C	ÖNEMLİ	X
VAZİYET PLANI/KROKİ						FOTOĞRAF									
												ORJİNAL KULLANIM: Konut			
												BUGÜNKÜ KULLANIM: Terkedilmiş			
												ÖNERİLEN KULLANIM: Konut			
TANIM / YAPILAN ONARIMLAR						EKLER									
<p>Cumba üstü doğramaları değiştirilmiş, sıvaları dökülmüş. Çekme kat ilave edilmiş. Bakım onarım gerektirmekle beraber özgünlüğünü korumakta.</p> <p>3 + 1 çekme kat / kağır.</p>						RAPOR		X							
						FOTOĞRAF		X							
						RÖLÖVE PROJESİ									
						RESTORASYON PROJESİ									
						HARİTA		X							
						KROKİ		X							
						KİTABE									
VAKFIYE															
TEKNİK BİLGİLER															
SU			X			ISITMA									
ELEKTRİK			X			KANALİZASYON			X						

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ										ENVANTER NO: 99					
RÖLÖVE-RESTORASYON BİLİM DALI										HARİTA NO:					
İli: İstanbul					İLÇESİ: Eminönü					MAHALLESİ: Gedikpaşa					
SOKAK/KAPI NO: Çilavcı Sok. / 3										ADA/PARSEL NO: 175/34					
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ YAPI	A	İÇ YAPI	A	ÜST YAPI	A	SÜSLEME ELEMANI	A	RUTUBET DURUMU	VAR	
	B	ORTA		B		B		B		B		B		YOK	X
	C	KÖTÜ		C		C		C		C		C		ÖNEMLİ	
VAZİYET PLANI/KROKİ							FOTOĞRAF								
ORJİNAL KULLANIM: Konut															
BUGÜNKÜ KULLANIM: Konut															
ÖNERİLEN KULLANIM: Konut															
TANIM / YAPILAN ONARIMLAR							EKLER								
<p>Yapı tamamen boyanmış.</p> <p>Cumba ve üst kat doğramaları değiştirilmiş. Cumbadaki kat silmeleri kaldırılmış. Çekme katın ıslah edilmesi, doğramaların aslına uygun olarak düzenlenmesi gerekmektedir.</p> <p>3 + 1 çekme kat / kagir.</p>							RAPOR				X				
							FOTOĞRAF				X				
							RÖLÖVE PROJESİ								
							RESTORASYON PROJESİ								
							HARİTA				X				
							KROKİ				X				
							KİTABE								
VAKFİYE															
TEKNİK BİLGİLER															
SU			X			ISITMA									
ELEKTRİK			X			KANALİZASYON			X						

III. SONUÇ

Bu araştırma; tarihi yarımada ile kapsamında bulunan Gedikpaşa semtinin uzun bir tarihsel süreç içerisinde geçirdiği değişimler ve dün ile bugününün karşılaştırılmasını amaçlamaktadır.

Bölgedeki değişimin en önemli nedeni, meydana gelen sosyal yapıdaki büyük farklılaşmadır. Yakın zamana kadar orta ve üst tabaka denilebilecek kitleye hizmet vermiş olan bölge, sosyo-ekonomik şartlar ve şehirleşmenin sonucu olarak bu kitle tarafından terk edilmiştir. Anadolu'dan gelen yeni sakinler, tamamen farklı bir kültür yapısında ve ekonomik düzeyde oldukları için, bölgeye diğerleri kadar sahip çıkamamışlardır. Tüm bunlara ek olarak, yeni sakinlerin bölgeyle hiçbir duygusal bağı da bulunmamaktadır. Ne kendileri, ne de ataları bu topraklarda doğup büyümemişlerdir. Bu çevrenin bir parçası olmayan bu toplulukların, koruma bilincinin de olmadığı göz önünde bulundurulursa, gerçekçi bir korumanın sağlanacağı da düşünülemez.

Tüm bu bozulmalara resmi kuruluşların da etkisi olmaktadır. Bu kurum ve kuruluşlar; bölgedeki yeni yapılaşmayı çevre görsel değerlerine uygun bir şekilde denetlememekte, bunun sonucu olarak da yapılan yeni binalar eskilerle uyum sağlayamamaktadır. Kanuna eklenen yeni yasa maddeleri de tüm bu uyumsuzluğu desteklediği gibi, ilave katlar vb. hakları vermesiyle geleneksel yapıların bozulmasına da katkıda bulunmaktadır.

Anadolu'da yaşayan uygarlıklardan farklı olarak, batı kültürünün de izlerini taşıyan "Suriçi"nin önemli semtlerinden biri olan Gedikpaşa'daki sivil mimarlığımızın

korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması yanında, geleneksel konut potansiyelinin de değerlendirilmesi gerekmektedir. Yapılan tespit ve analizlerle, seçilen bölgenin mevcut durumu irdelenerek; fiziki ve sosyal durum incelenmiştir. Bu incelemeler doğrultusunda, bölgede kısmen de olsa özgünlüğünü koruyabilmiş yapıların yoğun olduğu "Çilavcı Sokağı" seçilip; incelemeler bu sokak üzerinde yoğunlaştırılmıştır.

Demografik yapının değişmesiyle beraber, fonksiyonel değişimler de gündeme gelmiştir. Uzun yıllar konut amacıyla kullanılan yapılar, artık imalat ve dükkan gibi ticari amaçlarla kullanılmaya başlanmıştır. Bu farklılaşma, yapıların plansal ve cephesel olarak da değişimini gerektirmiştir. Geleneksel yapıların planları tamamen bozulmuştur. Planların bozulması, cephelerin bozulmasını da beraberinde getirmiştir.

Bu araştırma sürecinde, tüm Gedikpaşa Senti ve özellikle de bu semtte bulunan korunması gerekli sivil mimarlık örnekleri, tüm özellikleriyle ele alınıp incelenmiştir. İncelemeler sırasında, çalışmayı genelden özele götürecek bir de pilot bölge seçilmiştir. Sonuçta da tüm bölgeyi etkileyecek koruma kararları, pilot bölge olarak ele alınan Çilavcı Sokağı üzerinde alınmıştır. Buna göre; herşeyden önce köklü bir fonksiyon değişikliğine gitmek gerekmektedir. İmalathanelerin bu bölgeyi terk etmesiyle birlikte, çok yakında bulunan turizm potansiyeli buraya da akmaya başlayacaktır. Böyle bir durumu oluşturmak için görev öncelikle devlete ve bilinçli kişilere düşmektedir. İlk olarak devlet burada birkaç yapıyı ele alıp restore ederek, pansiyon ve turizme hizmet verebilecek küçük ticaret mahalleri haline getirmelidir. Ara sokakların trafiğe de kapatılmasıyla, bir Kumkapı örneği, Çilavcı Sokağı'nda da yaşamaya başlayacaktır. Bölgenin turistik

amaçlı faaliyet göstermeye başladığını ve bunun da oldukça iyi tutunduğunu gören mal sahipleri de, kendi imkanları ya da kuracakları ortaklıklarla bu değişime ayak uyduracaklardır. İşte bu aşamada; devlet bu kişilere düşük faizli krediler ya da bazı teknik olanaklar sağlayarak yine yardımcı olmalıdır.

Unutulmamalıdır ki; bu denli uzun bir yoldan gelen kültürel varlıklarımızı korumak ve gelecek kuşaklara aktarmak hepimizin milli bir görevidir.

DİPNOTLAR

1. Darkot, "İstanbul", İslam Ansiklopedisi, s.1137.
2. "İstanbul", Türk Ansiklopedisi, c.20, s.344.
3. İncicyan, İstanbul, s.3.
4. Darkot, loc.cit.
5. "İstanbul", Yurt Ansiklopedisi, s.3766.
6. İzzüddevele, "İstanbul", İslam Ansiklopedisi, c.5/2, s.1136.
7. İncicyan, loc.cit.
8. Darkot, op.cit., s.1138.
9. İbid.
10. İzzüddevele, "İstanbul", İslam Ansiklopedisi, c.5/2, s.1137.
11. İbid.
12. İbid.
13. Gökbilgin, "İstanbul", s.1149.
14. İbid.
15. Kayaboğazı, İstanbul ve Dolayı Coğrafyası, s.87.
16. Mayer, Byzantion..., s.41.
17. "İstanbul", Yurt Ansiklopedisi, s.4022.
18. İbid.
19. İbid, s.3815.
20. İbid, s.3814.
21. İbid.
22. İbid.
23. Suher, "İstanbul Metropolitan Kentinde...", s.42.
24. Stewig, İstanbul'da çıkmaz sokaklar ve gecekondu meselesi, s.11.
25. İbid, s.7.
26. Gökbilgin, op.cit., s.1145-1146.
27. İncicyan, op.cit., s.79.
28. İstanbul Şehir ..., s.46.

29. Müller-Wiener, Bildlexikon..., s.16-18.
30. İbid.
31. İbid.
32. Gökbilgin, loc.cit.
33. Müller-Wiener, loc.cit.
34. Gökbilgin, loc.cit.
35. İbid.
36. İncicyan, op.cit., s.79.
37. Müller-Wiener, op.cit., s.22-28.
38. İbid.
39. İncicyan, loc.cit.
40. Müller-Wiener, op.cit., s.29-31.
41. Mantran, ...İstanbul'da Gündelik Hayat, s.53.
42. İbid.
43. İbid., s.52.
44. İbid., s.54.
45. Müller-Wiener, loc.cit.
46. İbid.
47. İbid.
48. Sezgin, "...İstanbul'un Gelişimi", s.34.
49. İbid.
50. Mantran, op.cit., s.53
51. Eyice, "İstanbul", s.1202-1203.
52. Ziyaoğlu, Yorumlu İstanbul Kütüğü, s.201.
53. Sözen, ...Türk Mimarlığı, s.167.
54. İbid.
55. İbid., s.168.
56. Sezgin, op.cit., s.35.
57. Koçu, İstanbul Ansiklopedisi, c.10, s.5275.
58. Öz, op.cit., s.145.
59. Koçu, loc.cit.
60. Ayvansarayi, ..., s.28.
61. Ayverdi, Fatih Devri Mimarisi, s.386.
62. İbid.
63. İbid., s.388.

64. Kotil, Hadikat'ül Cevami'ye göre..., s.58.
65. İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi, c.3, s.1815-1816.
66. Koçu, op.cit., c.7, s.3643-3644.
67. İncicyan, XVIII.yy'da İstanbul, s.38.
68. Eremya Çelebi, İstanbul Tarihi, s.89.
69. "İstanbul", İslam Ansiklopedisi, s.1214/83.
70. Koçu, op.cit., c.3, s.1542.
71. And, ...Türk Tiyatrosu, s.214-217.
72. Yavuz, Mimar Kemalettin..., s.331.
73. İbid., s.331.
74. Koçu, op.cit., c.3, s.1670.
75. İbid.
76. İbid.
77. İbid.

BİBLİYOGRAFYA

And, Mehmet, Tanzimat ve İstibdad Döneminde Türk Tiyatrosu 1839-1908, Ankara, Türkiye İş Bankası Yayınları, 1972.

Aysu, Çiğdem, "Boğaziçi ve Çevresinin Doğal Yapısı", İstanbul Boğazı ve Çevresi Sorunları Sempozyumu, İstanbul Çevre Koruma ve Yeşillendirme Derneği Yayını, 1975, s.49-67.

Ayverdi, Ekrem Hakkı, Osmanlı Mimarisinde Fatih Devri 855-886 (1451-1481) III, İstanbul Fetih Derneği Yayınları, İstanbul, 1973.

Batur, A. ; Yücel, A., İstanbul'da 19.yy Sıra Evleri: Koruma ve Yeniden Kullanım için bir Monografik Araştırma, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi, c.5, sa.2, 1979, s.185-205.

Danışman, Zuhuri, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, İstanbul, 1966.

Darkot, B., "İstanbul", İslam Ansiklopedisi, 1942.

Denel, Serim, Batılılaşma Sürecinde İstanbul'da Tasarım ve Dış Mekanlarda Değişim Nedenleri, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Ara Yayınları, Ankara, 1982.

Dirimtekin, Feridun, Fetihten Önce Marmara Surları, İstanbul Fetih Derneği Yayınları, No:10, İstanbul, 1953.

Eldem, S. Hakkı, Türk Evi Plan Tipleri, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1968.

Eyice, Semavi, Bizans Devrinde Boğaziçi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:2236, Türkiye'de Ortaçağ Sanatı Araştırmaları:III, İstanbul,1976.

Gökbilgin, M. T., "İstanbul", İslam Ansiklopedisi, 1964.

İncicyan, P.G., XVII. Asırda İstanbul, Enstitü Yayın No:19, İstanbul Fetih Derneği Yayınları, İstanbul, 1956.

İstanbul İl Yıllığı, 1967.

"İstanbul", İslam Ansiklopedisi, c.5, s.1135-1214, MEB Yayınları, İstanbul, 1970.

İstanbul Şehir Rehberi, İstanbul, 1989.

"İstanbul", Yurt Ansiklopedisi, c.5 - c.6, Anadolu Yayıncılık, İstanbul, 1983.

"İstanbul Surları", Ana Britannica, c.12, Ana Yayıncılık, İstanbul, 1985, s.85-86.

Kakasyan, Avedis, İstanbul'da Suriçi Tarihi Yarımada'da Şehirscl Doku, İTÜ Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1984.

Koçu, Reşad Ekrem, İstanbul Ansiklopedisi, c.I-IX, İstanbul, 1960.

Kömürçiyen, Eremya Çelebi, İstanbul Tarihi-XVII. asırda İstanbul, İstanbul, 1988.

Kuban, Doğan, İstanbul'un Tarihi Yapısı, İstanbul, 1969.

Mantran, Robert, XVI.-XVII.yy'da İstanbul'da Gündelik Hayat, İstanbul, 1991.

Öz, Tahsin, İstanbul Camileri, Ankara, c.1, Türk Tarih Kurumu Yayınları, seri VI, No:5, 1962.

Tanışık, İ. Hilmi, İstanbul Çesmeleri, İstanbul, 1943.

Yavuz, Yıldırım, Mimar Kemalettin ve Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi, ODTÜ Yayınları, Ankara, 1981.

Ülgen, Ali Saim, İstanbul ve Eski Eserleri, İstanbul, 1933.

Zıllıoğlu, Mehmet, Evliya Celebi Seyahatnamesi, Zuhuri Danışman Yayınları, İstanbul, 1971.

ÖZGEÇMİŞ

1967'de İstanbul'da doğdu. İlköğrenimini 1973/1978 yıllarında Moda İlkokulu'nda tamamladı. Ortaöğrenimini 1978/1984 yıllarında Kadıköy Kız Lisesi'nde tamamladıktan sonra 1984'de girdiği Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden 1989 yılında mezun oldu. Bölüm stajlarını İAESTE kanalıyla Almanya'nın Ravensburg şehrinde yaptı. Öğrenimi süresince çeşitli büro ve şantiyelerde çalıştı. Halen, 1989 yılında girdiği Yıldız Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Rölöve ve Restorasyon Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans öğrenimini sürdürmektedir.

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**